

AZ EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM INTÉZMÉNYFEJLESZTÉSI TERVE

HELYZETELEMZÉS

2012

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék	1221
1. Helyzetértékelés	1222
1.1. A társadalmi, gazdasági környezet értékelése	1222
1.1.1 Az intézmény gazdasági környezetének bemutatása	1223
1.1.2 Az intézmény demográfiai környezetének bemutatása	1223
1.1.3 Az intézmény foglalkoztatási környezetének bemutatása	1224
1.1.4 Az intézmény oktatási környezetének bemutatása	1224
1.1.5 Az intézmény vonzáskörzete és a képzés iránti hallgatói kereslet bemutatása	1224
1.1.6 Az intézmény tevékenységének értékelése az ágazati, szakpolitikai környezet vonatkozásában	1225
1.2. A képzési tevékenység értékelése	1225
1.2.1 A képzési portfólió értékelése	1225
<i>Az Eötvös Loránd Tudományegyetem kiemelkedik a hazai felsőoktatási rendszerből szakjainak mennyiségével és minőségével, képzési formáinak sokszínűségével. Mintegy 30.000 hallgatója ellenére nemcsak tömegoktatást valósít meg, hanem unikális szakjaival egyedülálló az országban. Doktori képzései nemcsak az egyetem oktatói-kutatói utánpótlását biztosítják, hanem meghatározó szerepet játszanak a tudományos közösségek hazai fejlődése szempontjából is.</i>	
Állam és Jogtudományi Kar	1226
Bölcsészettudományi Kar	1227
Informatikai Kar	1228
Társadalomtudományi Kar	1229
Természettudományi Kar	1231
Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Ka	1233
Pedagógiai és Pszichológiai Kar	1234
Tanító- és Óvóképző Kar	1236
1.2.2 A szakmai gyakorlati képzés értékelése	1237
1.2.3 A felnőttképzési tevékenység értékelése	1238
1.2.4 Képzésfejlesztési tevékenység értékelése	1239
1.2.5 Képzési eredményesség értékelése	1240
<i>A munkaerőpiaci felmérések, a Diplomás Pályakövető Rendszer adatai egyértelműen azt mutatják, hogy az ELTE diploma a legmagasabban értékelt a hazai munkapiacra. Bizonyos szegmensekben vannak vetélytársai az ELTE-nek, ám ha a felsőoktatási intézményekre, egyetemekre egészsként tekintünk, akkor az ELTE-n folyó képzés eredményessége kiváló.</i>	
Állam és Jogtudományi Ka	1240
Bölcsészettudományi Kar	1240
Informatikai Kar	1241
Társadalomtudományi Kar	1242
Természettudományi Kar	1242
Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar	1242
Pedagógiai és Pszichológiai Kar	1243
Tanító- és Óvóképző Kar	1244
1.2.6 Nemzetközi dimenzió értékelése	1244
1.2.7 A tehetséggondozás értékelése	1246
Szakkollégiumok	1246
Tudományos diákkörök	1246
Tutorálás	1246
Honorációképzés	1246
Nemzetközi kapcsolataink	1246
1.3. A K+F+I tevékenységek értékelése	1247
1.3.1 A kutatási portfólió értékelése	1247

1.3.2 A K+F kapacitások értékelése	1248
1.3.3 A K+F eredményesség és technológia transzfer értékelése	1249
1.4. Az intézményirányítás értékelése	1250
1.4.1 Az intézmény-irányítási folyamatok, eszközök értékelése	1250
1.4.2 A gazdálkodási tevékenység értékelése	1251
1.4.3 A pályázati abszorpciók képesség és forrásbevonó képesség elemzése	1252
1.4.4 Az infrastruktúra-menedzsment és vagyongazdálkodási tevékenységek értékelése	1254
1.4.5 A humánerőforrás értékelése	1256
1.4.6 Intézményi szolgáltatások értékelése	1257
1.5. Az intézmény versenytárs elemzése	1258
1.6. A gazdasági, társadalmi hatások értékelése	1261
1.7. A fenntartható fejlődés szempontjainak értékelése	1263
1.8. A speciális feladatellátás teljesítményének értékelése	1263
1.9. Az intézmény szervezeti önállóságának értékelése	1264

I. HELYZETÉRTÉKELÉS

I.1. A TÁRSADALMI, GAZDASÁGI KÖRNYEZET ÉRTÉKELÉSE

I.1.1 Az intézmény gazdasági környezetének bemutatása

A Közép-magyarországi régió hazánk legfontosabb gazdasági egysége, hazánk nemzeti jövedelmének (GDP) felét termeli meg. Központi elhelyezkedése, kiterjedt úthálózata erősíti az országos vezető szerepet, noha belső viszonyai korántsem írhatók le egységesen. A bruttó hozzáadott értéket tekintve a kereskedelem, szállítás, raktározás és vendéglátás a legnagyobb volumenű gazdasági ág, ami némileg eltér az országos folyamatoktól, mivel hazánkban a feldolgozóipar termeli meg a jövedelem ötödét. A régióban az országos átlagnál nagyobb súlya van a pénzügyi, biztosítási tevékenységnek, az üzleti szolgáltatásoknak, és az információ-kommunikáció szektornak. Ezeket az arányokat adja vissza a vállalati szektor ágazatonkénti felépítése is, amellet, hogy a vállalkozások száma 2008-ról 2009-re országosan is nagymértékben (mintegy 13 ezerrel) csökkent. A régióban a legtöbb bejegyzett vállalkozás (TEÁOR-szerinti besorolásban) a szakmai, tudományos, műszaki, valamint a kereskedelem, gépjárműjavítás tevékenységekhez köthetően működik. Ez egy országosan jellemző tendencia azzal a kitételrel, hogy más térségekben az építőipari vállalkozások aránya magasabb. A szolgáltató szektor viszonylagos nagy súlya természetesen a régióban meglévő nagyobb kereslet állandó jelenlétének köszönhető, egyszerűen a népesség nagy számából adódóan.

A központi régió legnagyobb előnye, hogy a külföldi működő tőke összege folyó áron összességében 5,5%-kal nőtt 2009-ben (elérhető legfrissebb adat), az előző év azonos időszakához képest. Ezt a növekedést elsősorban annak tudhatjuk be, hogy a külföldi tőke mérvado részét koncentráló központi régióban 8,3%-kal gyarapodott a befektetések értéke. Közép-magyarországon jellemzően a szolgáltatási ágazatokban működött a külföldi tőke meghatározó hányada (79%), leginkább a pénzügyi közvetítés és az adminisztratív, kiegészítő egyéb üzleti szolgáltatás területén. Ez a tendencia azóta megtörni látszik.

A régió egy főre jutó GDP adatát tekintve kimagasló az országos átlagból is, különösen nagy a különbség az ország leszakadó régióihoz képest. Ez arra predesztinálja a régiót, és Egyetemünket is, hogy a társadalmi szerepvállalását tovább erősítse.

A kutatás és fejlesztés a régiók versenyképességének és gazdaságának meghatározó eleme. Magyarországon 2010-ben a tudományos kutatás-fejlesztésre (K+F) költött ráfordítás összesen 310,2 milliárd forintot tett ki, ami folyó áron 3,7%-kal haladta meg az előző évit.

A K+F ráfordítások GDP-hez viszonyított aránya az előző évihez hasonlóan, országosan 1,14%-ot tett ki. (Az Európai Unió tagállamainak átlagában ez az arány 2009-ben 2% volt, a fejlett tagállamokban pedig megközelítette, vagy meghaladta a 3%-ot.)¹ A K+F tevékenység régiók szerinti megoszlását 2010-ben is nagymértékű közép-magyarországi – azon belül is fővárosi – koncentráció jellemezte. E régióban működött a kutatóhelyek csaknem fele, és ide összpontosult a – teljes munkaidőjű dolgozókra átszámított – kutatói létszám, valamint a kutatási tevékenység ráfordításainak közel kétharmada.

I.1.2 Az intézmény demográfiai környezetének bemutatása

A demográfiai folyamatokat tekintve azt tapasztalhatjuk, hogy a népességszám évről évre folyamatosan csökken Magyarországon. A Közép-Magyarország régiót (KMR) viszont ez a tendencia nem érinti. Ez az egyetlen olyan régió, amely folyamatos népességszám növekedést tud produkálni, valószínűleg a jobb tanulmányi-elhelyezkedési lehetőségek miatt.

A természetes fogyás az összes többi régióban észlelhető, míg Budapesten és Pest megyében növekedés tapasztalható. Ennek oka lehet, hogy az egzisztenciájuk megteremtése érdekében a fiatalabb korosztály tagjai megpróbálnak a számukra megfelelőbb lehetőségeket kínáló Közép-Magyarország régióban érvényesülni. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem (továbbiakban ELTE, Egyetem, Intézmény) több szempontból is vonzó lehet a bármelyik régióban magukat képezni vágyó fiatalok, dolgozó felnőttek, továbbképzést, átképzést kereső lakosság számára. Az ELTE, hazánk legnagyobb egyeteme által kiadott diploma még mindig értékesnek számít az elhelyezkedési versenyben.

A Közép-Magyarország régióban a 15-39 éves korosztály van jelen a legnagyobb arányban a 2010-es adatokat figyelembe véve. Ugyanakkor a születések száma folyamatosan csökkenő tendenciát mutat, és ez jelentősen érinti a teljes felsőoktatást, hiszen várhatóan egyre kevesebb fiatal fog belépni a rendszerbe. Valószínűleg nem lesz annyi fiatal hallgató, mint amennyit a felsőoktatási intézmények fel tudnak venni, viszont a korátlag növekedésével egyre nagyobb számú idősebb populációval találkozhatunk. A felsőoktatásnak szükségképpen nyitnia kell az idősebb generációk felé az egész életen át tartó tanulás jegyében. Az ELTE-nek jelentős hallgatói potenciált jelenthet, ha olyan képzéseket tudunk kínálni a lakosság számára, amelyek kedveznek a kompetenciák folyamatos fejlesztésének (továbbképzések, átképzések), és ezen keresztül a nagyobb versenyképességnek a munka világában. Az első diplomások képzésén túlmenően tehát egyfajta

¹ A KSH kiadványai alapján (A gazdasági folyamatok regionális különbségei Magyarországon 2010-ben; KSH 2011)

ciklikus mozgás várható a felsőfokú képzések és a munka világa között.

Az elkövetkező három-öt évben még nem várható jelentős visszaesés a fiatal, felvételiző korosztály számában. Ezt követően viszont számítani lehet egy jelentősebb csökkenésre. Ez az átmeneti időszak lehetőséget nyújt a felsőoktatási intézményeknek arra, hogy átstrukturálják a működésüket, és nyissanak több társadalmi csoport, korosztály felé. Természetesen szakterületenként szintén különbségek mutakozhatnak majd a felvételizők, továbbtanulni vágyók, illetve a továbbképzéseket, átképzéseket keresők szempontjából. Ezek a változások a régióban várhatóan kevésbé intenzíven jelentkeznek majd, hiszen az országban jelenleg is meglévő mobilitási folyamatok kedvezőek a KMR számára.

1.1.3 Az intézmény foglalkoztatási környezetének bemutatása

Az elmúlt három évben nagymértékű változások mutakoztak a munka világában, ami hatást gyakorolt a felsőoktatásra. A foglalkoztatási arány továbbra is Budapesten a legmagasabb, egyedül Komárom-Esztergom megye tudta ezt megközelíteni 2011-ben. Ugyanakkor az adatok azt támasztják alá, hogy 2009 és 2011 között a legtöbb régióban csökkenő és váltakozó tendenciát mutatott a foglalkoztatás aránya. A 2010-es csökkenéshez képest 2011-ben a legtöbb helyen növekedett a foglalkoztatási arány, kivéve Dél-Dunántúl régióban, Észak-Magyarország, és Dél-Alföld régióban. A legrosszabb helyzet Nógrád megyében mutakozik, mivel itt az alacsony foglalkoztatási ráta mellett, az elmúlt három évben folyamatosan csökkenő tendenciát láthatunk.

A munkanélküliségi ráta 2009 és 2011 között továbbra is igen magas arányt mutat országosan. Budapesten folyamatos növekedés látható, míg Pest megyében szinte a 2009. évi adatokhoz hasonló a munkanélküliségi ráta. Regionálisan Észak-Magyarországon legrosszabb a helyzet és az elmúlt három évben folyamatosan romlott az arány, míg a legjobb helyzetben Nyugat-Dunántúl régiója és a Közép-Magyarország régió áll, annak ellenére, hogy például Közép-Magyarországon a 2009-es 6,6%-os arány helyett 2011-re 8,8%-ra növekedett a munkanélküliségi ráta. A legalacsonyabb munkanélküliséggel Győr-Moson-Sopron megyében találkozunk. A megyében, és ennek köszönhetően a Nyugat-Dunántúl régióban a legjobb a helyzet az elhelyezkedések szempontjából 2011-ben.

A fenti folyamatok a felsőfokú végzettségűeket is nagymértékben érintették, és az adatok is azt támasztják alá, hogy egyre több diplomás jelenik meg a munka világában, akiknek elhelyezkedése problematikusá vált. A központi régióban csaknem megduplázódott a munkanélküli diplomások száma az elmúlt három évben. Más régiókban ilyen nagyarányú változás nem következett be. A főiskolai végzettségűek magasabb arányából következően azt látjuk, hogy magasabb azok száma is, akik ezen a szinten végeztek és még nem sikerült állást találniuk.

A kompetenciák fejlesztése egyre hangsúlyosabb szerepet kap a felsőoktatásban, mivel a hallgatók – és munkaerőpiac is – az ilyen jellegű képzéseket, tudást igénylik. Ezért fontos, hogy az ELTE megfelelően tudjon igazodni ezekhez az igényekhez. Az oktatás és a kutatás

harmonikus egysége mellett hangsúlyt szükséges fektetni az innovációs tevékenységekre és a szolgáltatásokra. A minőségi tanulási-tanítási folyamatok fejlesztésére érdemes kiemelten figyelniünk, és az Egyetemnek minden szinten fejlődnie, hogy a tanulást egyre jobban támogató szolgáltatásokat és képzéseket tudjon kínálni.

1.1.4 Az intézmény oktatási környezetének bemutatása

Az ELTE országos beiskolázási intézmény, így az egész országra jellemző folyamatokat szükséges áttekinteni.

A középiskolai létszámok az elmúlt időszakban jól láthatóan nőttek. A központi régióban egyelőre a potenciálisan felsőoktatásba lépő fiatalok aránya megfelelő, mivel az érettségizettek száma növekedett 2008 és 2010 között, valamint ugyanebben az időszakban csökkent ugyan a 8 évfolyamot végzett tanulók száma, de nem jelentős mértékben. Így a felsőoktatásba lépő utánpótlás adott a mostani időszakban a főiskolák és az egyetemek számára. A sikeresen érettségizettek száma országosan növekedést mutat. A legnagyobb növekedés a következő régiókban tapasztalható: Észak-Alföld, Észak-Magyarország és Közép-Magyarország. Ezzel szemben a legkisebb növekedés Dél-Dunántúl régióban vehető észre.

Középiskolai ellátottságban természetesen a Közép-Magyarországi régió a legjobb helyzetben lévő terület. Ugyanakkor Budapesten kevés általános iskolát befejező tanuló jut egy intézményre, de Pest megyében ez a szám az országos átlagnál jóval nagyobb – ez a Budapest felé áramlást mutatja a középfok esetében, ami természetes folyamat.

A feladat-ellátási helyek szempontjából országosan minimális növekedés figyelhető meg, de a Dél-Alföldi régióban a 2008-2010 közötti időszakban mind a gimnáziumi, mind a szakközépiskolai feladat-ellátási helyek száma csökkent.

Az ELTE számára az egész ország területéről a gimnáziumok adják a potenciális partneri kör gerincét, továbbá érdemes megcélozni a természettudományok, gazdaságtudományok, bölcsész tudományok területéről érkező tehetséges fiatalokat, akik a tudomány, illetve az oktatás irányába érdeklődnek. A gimnáziumok körén belül is elsősorban a tehetséges tanulók felvételi jelentkezéseire számítunk. Úgy tartjuk, hogy az elit gimnáziumoknak (akárhol helyezkedjenek is el az országban) mindig lesz kellő bázisuk, amely hosszú távon is biztosíthatja az ELTE hallgatói utánpótlását.

Ezen kívül az ELTE-nek figyelemmel kell kísérnie nem csak a hazai demográfiai folyamatokat, hanem a potenciális küldő-piacokon működő (pl. határon túli) gimnáziumok beiskolázását is.

Mindig is fontosnak tartottuk, hogy a középiskolákkal megfelelő kapcsolatot alakítsunk ki. Gyakorlóintézményeinken keresztül biztosított a közvetlen jelenlét a középfokú oktatási piacon, ám emellett kiterjedt középfokú hálózatot kívánunk működtetni a jövőben is, a tehetséggondozás új rendszerének kialakításával.

1.1.5 Az intézmény vonzáskörzete és a képzés iránti hallgatói kereslet bemutatása

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem a vonzáskörzetét tekintve országosan előnyös helyzetben van, hiszen széleskörű, egyedi és minőségi képzései vonzóvá teszik a hallgatóság számára.

Annak ellenére, hogy az ELTE képzései a fővárosban érhetőek el, jelentős számú felvételiző érkezik az ország más területeiről is.

A képzési területek közül a legkeresettebbek a jogtudományok, az informatika, a bölcsészstudományok és a pszichológia. Korosztályok szerint a legtöbb felvételiző a 18-24 évesek közül kerül ki, továbbá a 25-29 év közöttiek is érdeklődést mutatnak a gyakorlati tudást közvetítő képzések iránt. A levelező, illetve mesterképzésekre jelentkező korcsoportok természetesen az idősebb korosztályból kerülnek ki. A vizsgált három év adatai alapján megfigyelhető némi elmozdulás alapképzésen is a 21-24 évesek irányába, amit annak tudhatunk be, hogy egyre nagyobb teret nyertek az öt-, hatosztályos gimnáziumok, amelyekből egyre több felvételiző érkezik egyetemünkre.

Legnagyobb arányban gimnáziumi végzettséggel érkeznek a hallgatók a felsőoktatási rendszerbe, tehát az előképzettség tekintetében a középiskolai tanulmányokra kell az egyetemnek építenie. Fel kell készülni arra, hogy egyre több hallgató nem az élvonalból kerül be a felsőoktatásba, ezért az egyetemnek olyan tanulás-tanítási feladatokat is el kell látnia, amelyeket korábban a középiskolák végeztek el.

Ahogy haladunk a magasabb szintű végzettségek irányába, annál alacsonyabb az egyetemünkre felvételizők aránya, tehát jelenleg a továbbtanulni vágyó középiskolások alkotják a legnagyobb meritési bázist. Ugyanakkor érdemes odafigyelni az egész életen át tartó tanulás jegyében a felnőtt korosztályra, akik várhatóan igényelni fogják az olyan továbbképzéseket, amelyek előrelépést jelentenek elhelyezkedésük vagy karrierjük szempontjából.

1.1.6 Az intézmény tevékenységének értékelése az ágazati, szakpolitikai környezet vonatkozásában

Az elmúlt időszakban nagy változások mentek végbe a felsőoktatásban, illetve az egész oktatási szférában. Az ELTE az ország legnagyobb egyetemeként mindenképpen proaktív módon kíván részt venni ezekben a folyamatokban. A felsőoktatási törvény teremt meg a keretet ahhoz, hogy a stratégiai irányainkat viszonyítani tudjuk a hazai folyamatokhoz. Egyetemünk folyamatos pozíció-javítást végrehajtva, egyre jelentősebb szereplővé kíván válni a nemzetközi felsőoktatási térben.

A hazai szakpolitikai, stratégiai környezetben irányadó dokumentumokból az Új Széchenyi Terv, a Széll Kálmán terv, illetve a Darányi Ignác terv prioritásaira helyezjük a hangsúlyt, mivel ezek határozzák meg leginkább fejlesztési mozgásterünket.

Egyetemünk az Új Széchenyi Terv prioritásai közül többhöz is csatlakozni kíván, mivel úgy gondoljuk, hogy multiplikátor hatásunk szignifikáns az egész magyar társadalomra és a közéletre.

A Zöldgazdaság-fejlesztési program néhány céljához (energiahatékonyság növelése, zöldenergia elterjesztése) eredményesen tudunk csatlakozni a K+F+I, illetve az oktatási, képzési tevékenységi területen.

Cél: tudáslapú társadalom kialakítása.

Kapcsolódás: az ELTE természettudományos tevékenysége, valamint ehhez kapcsolódóan a társadalmi folyamatokkal foglalkozó kutatási és oktatási tevékenysége támogatja a tudás elterjesztését, illetve olyan társadalmi elit kialakítását, amelyik megfelel a 21. század tudáslapú társadalmához fűződő elvárásoknak. Kiemelten foglalkozunk az energetikával, illetve ehhez kapcsolódóan a környezetiparral kapcsolatos kutatásokkal, valamint ezen témák társadalmi folyamatokra való hatásával.

Az oktatásnak, a nevelésnek és a szemléletformálásnak komoly szerepe van még a felsőoktatásban szereplő korosztályok esetében is. Kiemelten fontos a pedagógusképzésben, mivel a fiatal generációval foglalkozó pedagógusoknak munkájuk során fokozottabban előtérbe kell helyezni a tudatos életvitelre való nevelést.

A legfontosabb prioritás, amelyhez egyetemünk csatlakozni akar, a Tudomány-Innováció Program. Intézményünk meg tud felelni a – magas absztrakciós szintet képviselő – céloknak.

Cél: magasabb szellemi hozzáadott értéket biztosító munkahelyek létrehozása, bővítése

Kapcsolódás: az ELTE foglalkoztatási potenciáljával maga is képes ilyen munkahelyeket teremteni. Folyamatos pályázati tevékenységgel (hazai és nemzetközi projektek, FP7, FP8) képesek vagyunk biztosítani újabb kutatói álláshelyek létrehozását és a fiatal, tehetséges PhD-hallgatók bevonását az egyetemi tevékenységekbe. A magas színvonalú tudományos szakemberképzéssel részt veszünk a szellemi elit hazai kialakításában.

Cél: nemzetközi együttműködés erősítése a K+F+I területeken.

Kapcsolódás: Jelentős figyelmet akarunk fordítani az ELTE nemzetközi pozíciójának javítására. Az ELTE hazánk külföldön jól ismert intézménye, széleskörű nemzetközi kapcsolatokkal és folyamatos a szakmai együttműködés számos külföldi egyetemmel. Kutatási hálózatokba való kapcsolódásunk igen erős, és folyamatosan növekszik. Belső kutatási erőforrásaink az országban meghatározó méretűek és eredményességűek. Több olyan pályázatot nyertünk el intézményi, illetve kutatói szinten is, amely támogatja a nemzetközi dimenzió erősítését nem csak intézményi szinten, hanem az egész magyar felsőoktatási szintjén is.

A Széll Kálmán Terv az oktatás esetében elsősorban az állami szerepvállalás kívánalmait fogalmazza meg. Az ELTE a munkaerő-piac és az állami fenntartó között mintegy hidat verve képviseli a hallgatók, kutatók és oktatók érdekeit, valamint megpróbálja proaktív módon közvetíteni az érintettek elvárásait. Egyetemünk képzési kínálata lefedi az akadémiai területek többségét (kivéve agrárium és orvostudomány), így a munkaerő-piac jelentős részét ki tudja szolgálni. Vállalati kapcsolataink kiterjedtsége biztosítja, hogy érzékelnünk tudjuk a munkaerő-piac változásait, és erre reagálva tudjuk fejleszteni képzési kínálatunkat.

1.2. A KÉPZÉSI TEVÉKENYSÉG ÉRTÉKELÉSE

1.2.1 A képzési portfólió értékelése

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem kiemelkedik a hazai felsőoktatási rendszerből szakjainak mennyiségével és minőségével, képzési formáinak sokszínűségével. Mintegy 30.000 hallgatója ellenére nemcsak tömegoktatást valósít meg, hanem unikális szakjaival egyedülálló az országban. Doktori képzései nemcsak az egyetem oktatói-kutatói utánpótlását biztosítják, hanem megha-

tározó szerepet játszanak a tudományos közösségek hazai fejlődése szempontjából is.

Állam és Jogtudományi Kar

Az Állam és Jogtudományi Karon (ÁJK) hagyományosan – a Kar 1667-es, nagyszombati megalapítása óta megszakítás nélkül – egyetemi jogászképzés folyik, 2006-tól osztatlan kreditrendszerű képzésben, nappali és levelező munkarendben. 1995-ben indult a jogászképzés másoddiplomás esti tagozata. Ennek keretében 2007-ben indult útjára az utolsó évfolyam, ezért ezt a képzést kifutó képzésként tüntettük fel. 1997-ben indult a jogászképzés másoddiplomás levelező tagozata, amelyre 2007-ben iratkozhattak be utolsó ízben hallgatók, ez a képzés ezért szintén kifutó képzésnek tekintendő. A Kar 2008 ősztől indította el a diplomával még nem rendelkező hallgatók számára is nyitva álló, költségtérítéses levelező tagozatos jogászképzést. Ez a képzési forma az egységes osztatlan jogászképzés rendjéhez igazodik és kifutó képzés.

2010-ben indítottuk jogász osztatlan mesterképzésünket nappali és levelező tagozaton egyaránt. Ezekben a képzések felfutó képzéseknek minősülnek, mivel a mintatanterv felépítése alapján még diplomát nem adunk ebben a képzési portfólióban, csak azon hallgatóknak, akik korábbi elbocsátás után, új felvételi eredményeként, képzésváltással és kreditbeszámítással szereztek meg a diplomához szükséges krediteket. A jogászképzés tekintetében nem lehet régi és új típusú képzések közötti átmenetről beszélni, tekintve, hogy megmaradt a képzés egységes, osztatlan jellege. A mesterképzés keretében azonban úgy építettük fel a tanterveket, hogy a magas színvonalú elméleti alaphoz kapcsolódó gyakorlati ismereteket is szerezzenek a hallgatóink a megnövelt kiscsoportos foglalkozások keretében.

A politológus-képzés 1997-ben egyetemi képzésként indult, majd a bolognai folyamat nyomán 2006-tól – az egyetemi képzési formát felmenő rendszerben felváltva – elindult a hároméves politológus BA képzés (stabil képzés), amire ráépült 2009 ősztől a politikatudományi MA képzés, amely a Kar első mesterképzése. Ezt a képzést az ÁJK szakvezetésével, de a TÁTK-val együttműködésben valósítjuk meg (felfutó képzés). A régi és új képzések közti átmenet zökkenőmentesen alakult. 2011 ősztől a politológus BA és MA képzésben is, a korábbi oktatási tapasztalatokat és munkaerő-piaci igényeket figyelembe véve új tantervet vezettünk be, ezek felfutó képzések.

2006 ősztől indult az Igazságügyi igazgatási BA képzés. Ez a képzés levelező tagozatos, hatszemeszteres alapképzés, amely mint államilag nem finanszírozott képzés költségtérítéses szolgáltatásként működik, stabil képzésnek tekinthető. A Munkaügyi és társadalombiztosítási igazgatási BA képzés is a 2006/2007. tanévben indult meg, ennek azonban volt előzménye, amennyiben a Karon 1996–2009-ig folyamatosan működött a Társadalombiztosítási főiskolai képzés. A jelenlegi BA képzés e korábbi négyéves főiskolai képzés a bolognai folyamatnak, illetve a felsőoktatási törvénynek megfelelően módosított hároméves változata. A képzés keretében társadalombiztosítási és munkaügyi szakirányon van mód BA oklevél szerzésére, a képzés stabilnak tekinthető.

2011 ősztől indult az országban egyedülként a Kriminológia mesterképzés, amely az ÁJK szakvezetésével négy-szemeszteres oktatás, és a TÁTK oktatói is közreműködnek. A képzés jelenleg felfutó képzésnek tekinthető, mert az első diplomák kiadására 2013-ban kerül sor.

Az új szakok indítására az intézményi, kari stratégiával összhangban, a hazai oktatási igények, a munkaerő-piaci helyzet és trendek elemzése alapján került sor. Azt, hogy ezek az elemzések megalapozottak voltak, igazolja az a tény, hogy jelentkezők száma évről-évre meghaladja a felvehető létszámot.

A Jogi Továbbképző Intézet (JOTOKI) szakirányú továbbképzési között számos, a Kar által alapított, vagy mások által alapított, de a JOTOKI által is megindított képzés szerepel.

A kar két doktori iskolát működtet: Az Állam és Jogtudományi Doktori Iskolát és a Politikatudományi Doktori Iskolát.

Beoktatási megállapodásunk van a Pedagógiai és Pszichológia Karral a sportszervezői képzésben való közreműködésre, elsősorban a közgazdasági és hozzá kapcsolódó ismeretek oktatására.

Az ELTE ÁJK képzési portfólióját egyszerűen jellemzi a hagyományos értékek védelme, és a társadalmi, munkaerő-piaci igényeknek való folyamatos megfelelés. Az osztatlan jogászképzés mellett jelen vannak karunk kínálatában a bolognai típusú alap- és mesterképzések is, és tervezzük további, elsősorban az osztatlan jogász mesterképzésre ráépíthető második mesterképzések indítását. Ennek keretében a kar megalapította az angol nyelven indítani kívánt European Business Law második mesterképzést, amelynek indítását 2013 szeptemberére tervezzük.

Vertikálisan a jogász és politológus-képzésben, valamint a kriminológusképzésben biztosított a bolognai ciklus mindhárom eleme. Ezekben a képzésekben van doktori iskolai képzésünk is, amely az országos átlaghoz képest is rendkívül sikeres. Az Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola keretében az országban elsőként 2012 szeptemberétől indítjuk az ERASMUS MUNDUS doktori programot a Kenti, a Hamburgi és az Utrechti Egyetemekkel konzorciális együttműködésben, s ez lehetőséget ad a hazai jogász és kriminológus hallgatók, valamint az uniós tagállamok és azon kívüli országok hallgatói számára a doktori képzésben való részvétellel, kriminológia specializációval.

A karon folytatott képzések volumene az országos átlaghoz képest kiemelkedő. Valamennyi képzési szinten és formában a jelentkezők száma többszöröse a többi intézménybe jelentkezőkének, és a karunkra felvehető létszámnak. A hallgatói lemorzsolódás elsősorban a BA szakokra és a kifutó esti és levelező képzésre jellemző, a többi szakon 3-5% között mozog. Viszonylag nagy lemorzsolódást tapasztalunk a levelező képzésekben, ennek részben tanulmányi okai vannak (munka mellett nehezen tudnak eleget tenni a magas követelményeknek), részben egzisztenciális okokra vezethetők vissza: a gazdasági nehézségek miatt a költségtérítési kötelezettség sokak számára megterhelő. Hallgatói összlétszámunk nagyjából stabilnak te-

kinthető, a legnagyobb arányban a jogászképzésben vesznek részt. A szak megindítása óta rendkívül nagy érdeklődés kíséri a kriminológia mesterszakot.

A képzések finanszírozására vonatkozóan elmondható, hogy az ÁJK képzései közül valamennyi államilag finanszírozott képzést rendkívül nagy hallgatói érdeklődés kíséri, mind a jogász, mind a politológus, mind pedig a BA és MA képzéseinkre sokszoros túljelentkezéssel számolhatunk. Az állami finanszírozású helyekre be nem jutó hallgatók számára kínáljuk a költségtérítéssel képzéseinket, amelyek esetében azonban időnként a felvett hallgatók fizetési gondokkal küzdenek. A képzésekhez biztosított állami finanszírozás nem fedezi a tényleges költségeket, a Kar eddig is saját bevételeiből fedezte a korszerű képzéshez szükséges infrastrukturális fejlesztéseket. 2012 szeptemberétől radikálisan tovább csökken az állami támogatásban részesülő hallgatók aránya, ez rendkívüli nehézségeket okozhat a képzések finanszírozásában. A 2012. évi jelentések ismeretében reális veszélyét látjuk a politológia mesterképzés ellehetetlenülésének, ha megszűnik az állami finanszírozás.

A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság mind a 2009-es intézményi akkreditáció során, mind pedig a jogász párhuzamos akkreditáció során kiválóan ítélte meg a képzéseinket, különösen a jogász képzést. Egyedülálló a kriminológusképzésünk (és a ráépülő ERASMUSMUNDUS). Jelenleg a MAB előtt van az angol nyelven indítani kívánt European Business Law négyesemeszteres második mesterképzés szakindítási terve, amelynek 2013. szeptemberi indításával a közép-európai régióban szeretnénk piacvezetővé válni.

Valamennyi munkaerő-piaci rangsor első helyre teszi a kari képzésben diplomát szerzett hallgatóink munkavállalási esélyeit, és a tapasztalatok is azt mutatják, hogy a hallgatóink átlagosan két hónap alatt el tudnak helyezkedni. Az elhelyezkedési lehetőségek egyaránt kedvezőek az állami és a magánszférában.

A BA képzések esetében középtávon meg kell vizsgálni a képzések kivételének szükségességét, ha a képzés finanszírozhatósága a költségtérítésből nem tartható fenn, vagy jelentősen csökken a jelentkezők létszáma. Ebben az esetben a felszabaduló kapacitásainkat az esetlegesen kialakítható második mesterképzések kidolgozására és működtetésre fordíthatjuk, illetve olyan képzési formák fejlesztésére, amelyek javíthatják a hallgatóink munkaerő-piaci esélyeit.

Valamennyi szak esetében szükségesnek ítéljük a képzési és kimeneti követelmények összehangolt felülvizsgálatát, mert a megalapozott oktatásfejlesztéshez elengedhetetlen az elméleti és piaci igényeknek megfelelő, folyamatosan karbantartott követelményrendszer.

Bölcészettudományi Kar

A bolognai típusú, háromciklusú képzés 2006. szeptemberi indítását hosszú, konzorcialis egyeztető munka és akkreditációs folyamat előzte meg. Ennek során Magyarország mind a 19. bölcészettudományi képzési területen érintett intézménye közösen alakította ki az alapképzés (BA) alapszakos és szakirányos struktúráját. Az előkészítés során nem jutott idő a Bologna-rendszer mindhárom képzési szint-

jének teljes átgondolására és e szintek tartalmának teljes összehangolására. Előzetes hatástanulmányok nélkül az elmúlt években a rendszer több gyengesége, bizonyos elemek átgondolatlansága (alapszak struktúra, bemeneti követelmények, kreditértékek, óraszámok stb.) kezdte éreztetni a hatását.

Ezért a 2011-ben végrehajtott alapszakos (BA) felülvizsgálat eredményeként – a jogszabályi keretek között, új akkreditáció nélkül – úgy alakítottuk át képzéseinket, hogy azok kiküszöböljék az előzetes hatástanulmányok nélkül indított alapképzés kezdeti, az eltelt években azonosított hibáit (közös órák aránya, órák száma, elosztása, jellege, kreditértéke stb.) és hatékonyabban szolgálják a hallgatói igényeket. Ennek a munkának jelentős része már lezárult. A Kar a bölcsészettudományi és társadalomtudományi képzési terület 13 alapszakjának 59 szakirányán folytat képzést. Ez a színes választék Magyarországon egyedülálló, és világviszonylatban is komoly rangot ad az ELTE Bölcsészettudományi Karának, alátámasztva stratégiánk fő célkitűzését.

A bolognai típusú, háromciklusú képzési rendszer második eleme, a mesterképzés első évfolyama 2009 őszén kezdte meg tanulmányait diszciplináris és tanári mesterszakjainkon. Tervezett diszciplináris MA kínálatunk kisebb zökkenők után mára szinte teljes egészében akkreditálásra került, ennek eredményeként 49 diszciplináris MA szakunkon folyik képzés. Ehhez társul még 6 már elindított, 11 tervezett és akkreditáció alatt álló interdiszciplináris mesterszak összesen 16 szakirányával, valamint 21 tanári mesterszak modul. Ehhez kapcsolódóan ki kell emelni azt a stratégiai célt, hogy folyamatosan bővítsük a Kar mesterszakjainak (MA) portfólióját, különös tekintettel az új – a magyar felsőoktatásban eddig nem létező, a munkaerő-piaci igényekre reagáló – szakképzettséget biztosító interdiszciplináris mesterszakok létesítésére és indítására. Jelenleg akkreditáció alatt van pl. a Latin-Amerika tanulmányok vagy a Közép-Európa tanulmányok mesterszakunk, amelyek létesítési fázisát már lezártuk. Az ilyen, szakértő-jellegű mesterszakjaink – a Külügyminisztériummal és a Duna-stratégia keretében jóváhagyott „Kultúrák közötti párbeszéd” projekt során kialakított kutatási és képzési együttműködések révén – új típusú és a Kar nemzetközi jellegét továbbfejlesztő kínálatot jelentenek.

Igen elismert és népszerű a fordító és tolmács mesterszakunk. Ennek fordító és tolmács szakirányán egyelőre angol, német és francia nyelven folyik képzés. Mind az alapszakok, mind a mesterszakok között az ELTE Bölcsészettudományi Kara kiemelkedő számú unikális szakot kínál, amelyeket csak itt lehet Magyarországon tanulni, s amelyek létét hazánk bilaterális államközi szerződéseiben vállalta.

A BA kínálatunkból 26 szakirány számít kis létszámú képzésnek, ezek egy része a szomszédos államok nyelvét és kultúráját közvetítő szak (pl. szlovák, horvát, szlovén, ukrán, román), más része diplomáciai és tudománypolitikai okokból kiemelt jelentőségű (pl. indológia, iranisztika, kínai, koreai, arab, japán). Ezen kívül a kis létszámú, részben nemzetiségi szakok kiemelt támogatása azért is szükséges, mert fenntartásuk kizárólag gazdaságossági mérőszámok alapján nem biztosított, de kiemelt állami támogatásra méltó.

A hárommodulos (3 x 40 kredites), csak mesterképzési szinten megjelenő tanárképzési rendszer komoly szakmai vitákat váltott ki, de a Kar ezen a területen is meg tudta őrizni országos vezető szerepét, sőt, 2009-ben a Szakmódszertani Központ felállításával olyan, szakmai szempontból is előrevívó kezdeményezést tett, amely a Karnak a tanárképzés és a szakmódszertan területén meglévő vezető szerepét országosan is vitathatatlaná tette. Külön kiemelendő a nemzetiségi tanárszakok kérdése, hiszen ez Magyarország számára rendkívül fontos kérdés. Hazánk az Európa Tanács Regionális és Kisebbségi Nyelvi Chartájában vállalta a kis létszámban működő szakok fenntartását, ez pedig a határainkon túl élő magyar kisebbségek szempontjából is stratégiai fontosságú.

Ez a vezető szerep akkor is megmarad, ha a tanárképzés terén a felsőoktatás új kihívások elé néz. Az új felsőoktatási törvény értelmében a tanárképzés 2013 szeptemberétől újra osztatlan képzéssé alakul. Az osztatlan, kétszakos tanárképzést a Kar a bölcsész és a művészetközvetítés (zenei) képzési terület legtöbb tanárképes szakján meg fogja valósítani. Feladat lesz az új tantervek kidolgozása, az osztott diszciplináris és osztatlan tanárképzés óráinak összehangolása és az átjárhatóság megteremtése. A Kar feltétlen híve a tudományos karokon folyó tanárképzésnek, amelynek kari bázisa a Szakmódszertani Központ.

Karunk képzési portfóliójának harmadik, tudományos szempontból legfontosabb szintje a doktori képzés. Karunk ezen a téren is a magyar felsőoktatás egyik fellegvárának számít: a Kar adta ki az elmúlt években az ország PhD diploma kibocsátásának kb. 8-10%-át. Ezzel Karunk a magyar humán tudományos utánpótlás képzésének elsőszámú központjává vált. Itt képezzük a magyar véleményformáló és tudós értelmiségi réteg színe-javát. Ez a profil a képzési portfóliónk legértékesebb és stratégiai szempontból fejlesztendő és fenntartandó eleme. A képzés és diploma kibocsátás 5 doktori iskola 72 doktori programjában történik. A PhD hallgatólétszám alakulása is változást mutat. A 3. évezred első éveiben nagy számban jelentek meg a képzésben azok a tudósok, akik korábban rendelkeztek kisdoktori fokozattal, és (magán vagy munkahelyi okokból) szerették volna a PhD fokozatot is megszerezni. Ennek a korszaknak vége, PhD hallgatólétszámunk túlnyomó többségét már azok a hallgatók adják, akik Karunkon végezve lépnek tovább a PhD képzésbe. A képzés többi szintjéhez hasonlóan a PhD képzésben is a költségtérítéses hallgatólétszám megtartása jelenthet kitörési pontot, a következő stratégiai időszakban pedig képzésünk nemzetköziesítése áll erőfeszítéseink középpontjában.

A tudományos utánpótlás képzését sajnos veszély fenyegeti. Az egyik kiút doktori programjaink idegen nyelven való népszerűsítése, idegen nyelven is vezetett témák széles körének megadása és külföldi diákok Karunkra vonzása. Az elnyert TÁMOP 4.2.1 pályázat és a 2011-ben indult, újabb TÁMOP 4.2.2 pályázat célja is doktori képzéseink nemzetköziesítése volt, ennek keretei között még több nemzetközi együttműködést, több közös képzést (joint és double PhD degree) indítunk, még nagyobb hallgatói és oktatói mobilitás szeretnénk elérni a doktori képzésben is.

A már meglévő szakirányú továbbképzési szakok mellett, elsősorban a fordító- és tolmács-, valamint a szaknyelvi képzések területén látható igény ilyen szakok létesítésére és indítására. A fordító és tolmács szakirányú továbbképzési szakok működtetése a Kar Fordító- és Tolmácsképző Tanszéke és a modern filológiai tanszékek közötti együttműködés révén valósul meg, oly módon, hogy a Fordító- és Tolmácsképző Tanszék nyújtja az elméleti képzést, az illetékes nyelvi tanszékek pedig a konkrét, gyakorlati, nyelvi fordítói/tolmácsolási képzést. A képzések akkreditációját 2012-ben folyamatosan végezzük, s 2013-ra komolyabb portfólióval rendelkezünk ebben a képzési szegmensben is. A társadalmi igényeket csak középtávon lehet a jelentkezési arányokból felmérni, ennek megfelelően folyamatos monitoringgal biztosítjuk a szakok minőségének és kínálatának további fejlődését.

A Kar nemzetközi versenyképességének és elismertségének növelése céljából stratégiai feladat a külföldi hallgatók létszámának dinamikus növelése. Egy intézményt akkor tartanak nemzetközileg jellegűnek, ha hallgatói között a külföldiek létszáma eléri a 10%-ot. Karunkon a nemzetköziesítés célja nem ennek az absztrakt célnak az elérése. Ha a kari képzések nemzetköziesítéséről beszélünk, akkor természetesen mindhárom képzési szinten szeretnénk eredményeket elérni. A célnyelvi belső akkreditációkat az elsősorban külföldi hallgatók számára indított képzések lehetővé tétele miatt már a fontosabb célnyelvi mesterszakokon és alapszakokon is elindítottuk, s folyamatosan növeljük az angol és más idegen nyelvű képzéseink számát mind az alap-, mind a mesterszakos képzések területén. A Bologna-rendszer harmadik szintjén, a doktori képzések területén a fő feladat nemzetközi doktori iskolák/programok létesítése.

A külföldi hallgatók számának növelését szolgálják az ún. rövidtávú képzési programok, amelyek egy szemeszteresek (kb. 10-12 hetesek, általában 25-30 kreditértékűek, 8-10 tantárggyal), költségtérítés fejében hirdethetők és angol vagy német nyelven nyújtanak képzést a régió speciális témáiban az érdeklődők számára. A képzési program elvégzéséről ECTS-alapú tanúsítványt adunk ki.

A Bölcsészettudományi Kar graduális (BA) és posztgraduális (MA, PhD) képzésre járó hallgatóinak 60-40 százalékos aránya világviszonylatban is rangosnak számít. Hallgatóinak és oktatóinak kiválósága mellett ez is szerepet játszik abban, hogy a HVG-ben publikált hivatalos rangsorok szerint (Diploma 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012) immáron hatodik éve a 70 magyarországi felsőoktatási intézmény 168 karának összesített rangsorában Karunk az abszolút első helyet foglalja el.

Informatikai Kar

Az Informatika Kar képzési palettáján az informatikai képzések csaknem teljes kínálata megtalálható, a kifutó főiskolai, illetve egyetemi képzésen túl a felsőfokú szakképzés, az alapképzés, a mesterképzés és a doktori képzés is. Képzési rendszerünkben jelenleg csak a szakirányú továbbképzés hiányzik.

Karunkon a legmeghatározóbb képzés a programtervező informatikus (PTI) képzés mind alap-, mind mesterszinten. Országosan egye-

dülálló a térképész mesterszakunk. Ezeken felül kifutó szakjainkat előre láthatólag még éveket működtetjük.

A felsőfokú szakképzést nappali és levelező munkarendben egy-egy csoporttal indítottuk el, az Általános rendszergazda, valamint a Web programozó szakon. Azon alapszakos hallgatóink számára, akiknek a BSc szak nehézség bizonyul, a felsőfokú szakképzés reális képzési alternatívát jelent, hogy versenyképes tudással kerüljenek ki az egyetemről.

A programtervező informatikus alapszakra évente átlagosan 1500 hallgató jelentkezik, ebből első helyes jelentkező kb. 650 fő. Az átlagos alapszakos hallgatói létszámunk mintegy 1500-1600 fő évente. A jelentkezési statisztikák az utóbbi években azt mutatják, hogy alapszakunk igen sikeres, országos szinten az összes jelentkező közel fele a mi intézményünkbe jelentkezik.

PTI mesterszakunk elsősorban a saját végzős alapszakos hallgatóinkra épít, de egyre növekszik a külső intézményből hozzánk mesterszakra jelentkező hallgatók száma is. Mesterszakos hallgatóink létszáma évről évre növekszik, de nem a megfelelő ütemben. Ennek legfőbb oka, hogy az alapszakunkon nem végeznek a hallgatóink megfelelő arányban. Mindezek ellenére a statisztikák szerint a programtervező informatikus mesterszakra jelentkezők több mint fele az Informatikai Karra jelentkezik, és a felvett hallgatók száma országos összehasonlításban meghaladja az 50%-ot. Ez a mesterszakunk sikerére utal, és azt is jelzi, hogy a kapacitás feltöltése jelenleg nem csak a mi Karunk problémája, hanem országosan általános jelenség.

A térképész mesterszak csak az Informatikai Karon működik, az érdeklődés kis mértékben meghaladja a felvehető keretszámot, de mivel jó eredményekkel rendelkező hallgatók jelentkeznek, a keretszám szakmai megalkuvás nélkül feltölthető. A térképész mesterszakot kínálatunk fontos elemének tartjuk, annak volumenét szinten kívánjuk tartani.

Oktatási volumenünk legnagyobb részét a PTI alapszak teszi ki. Karunkon az alapszakos hallgatók létszáma 2000 fő-, a mesterszak 200 fő-, a felsőfokú szakképzés létszáma 100 fő-, míg a térképész hallgatók létszáma 50 fő körül alakul. Oktatásfejlesztési tevékenységünk egyik fő törekvése a PTI mesterszak létszámarányának növelése, amelynek előfeltétele az alapszakon végzettek számának növelése.

A PTI BSc szakunk stabilan működik, az érdeklődés töretlen, de nem emelkedő. A demográfiai adatok változása szerinti minimális csökkenést mutat, de így is stabilnak mondható. A PTI mesterszakunkra felvettek száma folyamatosan emelkedik, a szakot felfutónak ítéljük. A térképész mesterszak stabil.

A régi egyetemi-főiskolai szakjaink – programozó matematikus, programtervező matematikus, informatikatanári (számítástechnikatanári), térképész osztatlan képzés – létszáma folyamatosan csökken, de ennek ellenére még 2-3 évig tart a kifutó hallgatók diplomához juttatása.

Képzési kínálatunk bővítését két irányban is szükségesnek tartjuk. Egyrészt a „Médiafejlesztő informatikus”, szakirányú továbbképzési szakot kívánjuk akkreditálni, másrészt a nemzetközi képzések irányába tervezzük a továbblépést.

Több, külföldi egyetemmel közösen szervezett-indított mesterképzés akkreditálása szerepel terveink között. Ezek közül az „ICT Innovation” mesterszak és az Erasmus-Mundus program keretében megvalósuló „Trustworthy Functional Computing Systems (TFCS)” mesterszak alapítását és indítását a közeli jövőben kívánjuk megvalósítani. Képzéseink ez irányban történő fejlesztésétől egyrészt a tandíjból származó bevételeink növekedését várjuk, másrészt állandó stratégiai jelenlétet Karunk számára a vezető külföldi egyetemek körében.

Társadalomtudományi Kar

A kar képzési portfóliójának értékelése nem végezhető el a kar történetének rövid felvázolása nélkül. Az ELTE Szociológiai és Szociálpolitikai Intézetéből kinövő szervezet a társadalomtudományok teljes körét magas szinten oktató és kutató egyetemi karrá kívánt válni. Ebben a törekvésben némi gátat szabott, hogy ugyancsak történeti okok miatt néhány társadalomtudományi szak (politikatudomány, média- és kommunikáció, könyvtár-informatikus) az ELTE más karain működik. Küldetésnyilatkozata szerint az ELTE Társadalomtudományi Kara a társadalomtudományok teljes spektrumában kíván az oktatás és kutatás országos és nemzetközi szinten kiemelkedő szereplője lenni. Tudományos munkájában a társadalomtudományi és természettudományi megközelítés együttes jelenlétére és szintézisére törekszik, egyaránt támogatja a tudományos és professzionális tevékenységet.

A Társadalomtudományi Kar (TáTK) szervezeti elődjének számító Intézetben működtetett három szak (szociológia, szociális munka, szociálpolitika) jelenti Karunk mai képzési portfóliójának az alapját. A bolognai képzési rendszerre történő áttérés során részben a hagyományos szakok bomlottak ketté alapképzési- és mester szintre (szociológia BA és MA, szociális munka BA és MA). Létrehoztunk továbbá korábban nálunk nem létező alapképzési szakokat is (társadalmi tanulmányok, alkalmazott közgazdaságtan, nemzetközi tanulmányok), és a korábbi szociológia szak szakirányainak bázisán, illetve a társadalmi igényeknek megfelelően új, a hagyományos képzésekben előzmény nélküli, országosan, de esetenként európai szinten is egyedülálló mesterképzési szakokat is alapítottunk és indítottunk.

A szakokat tipizálva hagyományos, stabil szak a szociológia alap- és mesterszak, a szociális munka alap- és mesterszak, illetve a szociálpolitika és kulturális antropológia mesterszak. Új szakként indult a bolognai folyamat kezdetén a társadalmi tanulmányok BA; másutt ugyan létezett, de az ELTE-n újonnan indult az alkalmazott közgazdaságtan BA és a nemzetközi tanulmányok BA és MA. A Kar kezdeményezésére jöttek létre mesterszinten a közösségi és civil tanulmányok, a survey statisztika, az egészségpolitika, tervezés és finanszírozás, a humánökológia és a kisebbségpolitika.

Karunkon a képzési volumen nagymértékben meghatározza az államilag finanszírozott engedélyezett hallgatói létszám, a képzést indítani jogosult intézmények száma és a vetítési éveket tekintve a gazdasági válság. Az országban kizárólag Karunkon oktatják a humánökológia, a közösségi és civil tanulmányok és a survey statisztika.

tika mesterszakokat. Többségében (a volumen meghaladja az 50%-ot) nálunk zajlik az egészségpolitika, tervezés és finanszírozás MA, a kisebbségpolitika MA, a kulturális antropológia MA, a szociális munka MA és a társadalmi tanulmányok BA. Több képző intézményben oktatott és nálunk stabilan működtetett szak a nemzetközi tanulmányok BA és MA, a szociális munka alapszak, a szociálpolitika mesterszak valamint a szociológia alap- és mesterszak.

A képzési kínálatban meglévő szinergiák több szempontból is érdekelhetők. Egyrészt az egyes alapképzési szakok kurzuskínálatát kari szinten összehangolva úgy terveztük meg, hogy sokféle kimenetet biztosítsanak a karon induló mesterképzésekre, így a hallgatók kisebb önálló erőfeszítéssel képesek legyenek arra is, hogy a nem egyenes bemenetű mesterképzési szakokon folytathassák tanulmányaikat. Másrészt együttműködést alakítottunk ki több, más karon folyó társadalomtudományi képzéssel: a politikatudományi mesterszakot az ÁJK és a TáTK együttműködésben valósítja meg; a könyvtár-informatikus alapszakon több társadalomtudományi tárgyat a diákok a TáTK óráin tanulnak. Nem társadalomtudományi jellegű képzésekben is születtek közös megoldások: a kriminológia mesterszak óráinak számottevő részét a TáTK oktatói tanítják, az interkulturális pszichológia és a kisebbségpolitika szakokon is több óra együttműködésben valósul meg.

A Társadalomtudományi Kar az ELTE egyik legstabilabban gazdálkodó szervezeti egysége. Ebben több tényező játszik szerepet. A képzési tevékenységet illetően tudatosan úgynevezett mátrixos képzési szerkezetet alakítottunk ki az alapszakokon – a gazdálkodás hatékonyságát figyelembe véve és a szűkös teremkapacitásokra is tekintettel –, az alapozó órák közös nagyfeladatok keretében történő megtartásával. Ez tette lehetővé, hogy a karon meghirdetett kurzusok átlagos hallgatói létszáma az összes képzési formát figyelembe véve 35 fő volt. Természetesen a képzések eltérő jellegéből adódóan erre csak korlátozott mértékben van lehetőség, hiszen például a szociális munka alapszakon a professzió gyakorlásához nélkülözhetetlen szakmai készségek kialakítása a többi alapképzési szaknál számosabb kis létszámú tanórát igényel. Az új finanszírozási rendszerre készülve most keressük a mesterszakokon is az ilyen jellegű szinergiák lehetőségét, természetesen az oktatás minőségének rontása nélkül. A hatékony gazdálkodás másik összetevőjét a költségtérítéses hallgatók aránya határozza meg. Ez 2009-ben az összes felvett hallgató 31,4 százaléka, 2010-ben 26,1 százaléka és 2011-ben 22,3 százaléka volt. Az arányok alakulásában szerepet játszik, hogy a levelező képzéseket ma már csak költségtérítéses formában hirdetjük meg. A költségtérítéses hallgatók arányának csökkenésében egyértelműen a gazdasági válság játszik döntő szerepet.

1. táblázat

A TáTK szakjainak rangsorban elfoglalt helye

	2012	2011	2010	2009
Nemzetközi tanulmányok BA	4.	2.	5.	0
Szociológia BA	-	2.	1.	1.
Szociális munka BA	1.	1.	2.	1.

Forrás: eduline.hu

2. táblázat

Az ELTE-re jelentkezők számának és arányának alakulása karonként 2011-2012².

	Jelentkezők (2011)		Jelentkezők (2012)		Az összes jelentkezők aránya 2011/2012, (%)	Az első helyes jelentkezések aránya 2011/2012, (%)
	Összesen	1. helyen	Összesen	1. helyen		
ÁJK	3632	1863	3000	1627	82	87
BGGYK	1806	1121	1608	903	89	81
BTK	6955	3678	6559	3267	94	89
IK	2126	1089	1855	934	87	86
PPK	5536	2571	5096	2405	92	94
TÁTK	3537	1180	3402	1071	96	91

Forrás: felvi.hu

² Forrás: 2009-2011 : http://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_rangsorok/elmult_evek/!ElmultEvek/elmult_evek.php?stat=12 2012: http://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_rangsorok/friss_statistikak/!FrissStatistikak/friss_statistikak.php?stat=4&elj=N#

A rangsor-helyezések értékelése csak töredekesen végezhető el. A legnépszerűbb, a HVG által publikált rangsorban csak az alapszakok szerepelnek, 2012-ben közülük sem mindegyik. A TáTK képzési kínálatában lévő szakok rangsorban elfoglalt helyeit az 1. táblázat mutatja.

Annak ellenére, hogy 2012-ben a társadalom- és gazdaságtudományok állami finanszírozása kedvezőtlenül változott, karunkon a jelentkezéseket tekintve számottevő csökkenés nem tapasztalható.

Az ELTE karai közül az összes jelentkezést tekintve a TáTK-n a legkisebb a csökkenés (2012-ben a Karra jelentkezők száma 3402 fő – ez a 2011-es jelentkezési létszám 96%-a). Az első helyes jelentkezések esetében pedig csak a PPK előzi meg a Kart (Az első helyes jelentkezések csökkenésének aránya PPK: 94%, TáTK: 91%). Az összes jelentkezések rangsorában 2012-ben a 23. helyről a 16. helyre jött fel a TáTK,³ az elsőhelyes jelentkezések rangsorában⁴ a 42. helyről a 28-ra sikerült előretörni; a nemzetközi tanulmányok és a szociális munka alapszakok, valamint a nemzetközi tanulmányok, a szociológia és a közgazdasági elemző mesterszakok ugyancsak az első 30 legnépszerűbb szak között vannak az országban. Az összes mesterszakos jelentkezések száma alapján felállított rangsorban (első harminc kar) az ELTE Társadalomtudományi Kar 2012-ben⁵ a 11. helyet foglalta el.

Szakjaink, mint a jelentkezők számának alakulásából is látható, érdeklődésben nem veszítettek népszerűségükből, bár a valós helyzetet majd csak a felvételi eljárás lezárultával értékelhetjük. Szakok kivezetését egyelőre nem tervezzük, inkább az oktatásszervezés további racionalizálásával próbáljuk a finanszírozási hatékonyságot növelni. A karon eddig is komolyan ügyeltünk a mérethatékonyságra és kizárólag a mesterszakok esetében indítottunk szakot 20 fő alatti létszámmal. Sajnálatos módon inkább a képzési rend szerint vagyunk kénytelenek szakok működtetését szüneteltetni, a levelező képzésbe bevonni kívánt hallgatók fizetőképességének csökkenése miatt.

Az akkreditációs eljárás folyamatának különböző fázisaiban tart két újonnan alapítani és indítani szánt mesterszakunk: a társadalomelmélet és a Master of Research of Social Sciences. További fejlesztési terveink elsősorban angol nyelvű képzések indítására irányulnak: az angol nyelvű társadalmi tanulmányok alapszak és kisebbségpolitika mesterszak mellett zajlik az egészségpolitika, tervezés és finanszírozás valamint survey statisztika mesterszakok angol nyelvű indításának engedélyeztetési eljárása. E képzések „értékesítésében” üzleti partner lesz segítségünkre.

Természettudományi Kar

A Természettudományi Kar (TTK) képzési kínálatát az osztott rendszer bevezetése óta 7 alapszakra (matematika, fizika, kémia, biológia, földrajz, földtudomány és környezettudomány) és jelenleg 14 mesterszakra (alkalmazott matematikus, anyagtudomány, biofizikus, biológus, csillagász, fizikus, geofizikus, geográfus, geológus, környezettudomány, matematikus, meteorológus, tudománykommunikáció a természettudományban, vegyész) koncentrálódik. Ehhez kapcsolódik még hat doktori iskola (matematika, fizika, kémia, biológia, földrajz, földtudomány és környezettudomány). Bár az egységes és egyetlen tanárszak bevezetése óta a TTK nem szakfelelőse a tanárképzésnek, hat szakmai modult oktatunk: matematika, fizika, kémia, biológia, földrajz, környezettan. Jelenleg még nem elhanyagolható, de egyre csökkenő számú (lemaradó) hallgató tanul a korábbi osztatlan képzéseken, mind a kutatószakokon, mind a tanárszakokon.

A képzések volumenét tekintve az alapszakokon az országos részarányok 20–58 % között mozognak, a vizsgált három évre átlagban 34,8 %. Ez meghatározó hányadot jelent. Mesterképzést illetően a 14-ből 6 olyan szakunk van, ahol a vizsgált 3 évben a volumen 100 %, azaz az adott képzés más intézményben nem folyik. Emellett egyetlen volumenérték sem kisebb 30%-nál.

A TTK érdekelt a gazdaságtudományi képzési területen is: a Corvinus Egyetemmel közös szakja a „biztosítási és pénzügyi matematika” mesterszak. A mesterszakok között ennek a vonzereje a legnagyobb. A beoktatás szintjén jelentős mértékben részt veszünk a Semmelweis Egyetem gyógyszerképzésében magyar, angol és német nyelven.

Szakjaink jól kiegészítik egymást, azaz szinergia szempontjából a portfóliónk megfelelő. Pl. az alapszakokon a matematika szinte minden képzésünk integráns része valamilyen mértékben. Hasonló példa a környezettan, amely különösen támaszkodik a fizikára, kémiára, biológiára, földrajzra és a földtudományra. A mesterszakokon az elkülönülés változó. A biofizika érthető módon kapcsolódik a fizikához és a biológiához, ahogy az anyagtudomány épít a fizikára és a kémiára. A „tudománykommunikáció a természettudományban” gyakorlatilag bármelyik másik mesterszakunkkal mutathat szinergiát. Kínálati hiányról nem beszélhetünk, az informatika mindenütt létszükséglet, de ezt karközi alapon tudjuk kezelni. Az Informatika Karral az informatikus- és matematikusképzésben van szinergikus kapcsolat, ahogy a térképész mesterszak esetén is, amely jelentős mértékben a TTK-n gondozott földtudományi alapszak térképész szakirányára támaszkodik.

³ Forrás: http://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_rangsorok/friss_statistikak!/FrissStatistikak/friss_statistikak.php?stat=3&elj=N

⁴ Forrás: http://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_rangsorok/friss_statistikak!/FrissStatistikak/friss_statistikak.php?stat=3&elj=N

⁵ Forrás: http://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_rangsorok/friss_statistikak!/FrissStatistikak/friss_statistikak.php?stat=4&elj=N

A vertikális teljesség adott (alapképzéstől a doktori képzésig teljes a portfólió), és az előzőek alapján a horizontális szakmai kínálat is kelően széles.

A képzési arányokat illetően az alapképzési létszám kb. négyszerese a mesterképzésben résztvevőkének. Ezt az arányt túl nagy értékkeljük, a mesterképzésben résztvevők számát lenne kívánatos növelni, aminek legnagyobb gátja, hogy a középiskolából hozott hiányos tudás pótlása – felzárkózás – hallgatóink nagy hányadának még az alapszakos képzési idejük jelentős meghosszabbítása árán sem sikerül, így vagy nem is jelentkeznek, vagy nem sikerül bejutniuk a mesterképzésbe. A képzések dinamikája jelentős, de ez főleg az osztott képzés mindössze 6 évvel ezelőtti bevezetésének köszönhető. Várhatóan az alapszakos létszámok 4-5, a mesterszakosok 2 év alatt stationer állapotot érnek el. (Az utóbbi esetben kicsi a lemorzsolódás, így hamarabb áll be az egyensúly.)

Felvételi létszámaink stabilak, a ponthatárok emelkedése mellett is növekvő érdeklődést tapasztaltunk. Az egyes alapszakok esetén a legnagyobb pontszámmal felvett hallgatók azonos létszámú csoportjait összehasonlítva más intézményekével, hallgatóink átlagpontszáma általában magasabb. Ugyanakkor az összhallgatói létszám az elmúlt évek során évről-évre 150-200 hallgatóval csökkent. Az államilag finanszírozott hallgatói létszám a 2010-es év csökkenése után 2011-ben visszaállt a 2009-es szintre, azonban a költségtérítéssel hallgatók összesített létszáma 335-tel csökkent. Ennek legfőbb oka a lemorzsolódás, az alapszakos képzést teljesíteni nem bírók száma még mindig magas.

A természettudományos utánpótlás nevelése kiemelt jelentőségű a Természettudományi Karon, amely munka 1993 óta szervezett keretek között, a doktori iskolákban folyik. Az elmúlt években bővült a doktori képzés: egyrészt a Környezettudományi Doktori Iskola akkreditációjával a doktori iskolák száma ötörről hatra nőtt (biológia, fizika, földtudomány, kémiai, környezettudomány, matematika), másrészt a doktori programok száma is 5-tel nőtt. E bővülés hátterében a környezeti biológiai, környezeti fizikai, környezeti kémiai, környezeti földtudományi programok mellett a fizika tanítása doktori program is újként jelenik meg, s így a karon a doktori programok száma jelenleg 26. Ez utóbbinak kiemelt jelentőséget ad az a tény, hogy remélhetőleg a doktori programunk segítségével sikerül majd biztosítani a fizika szakmódszertanával, tantárgy-pedagógiájával foglalkozó oktatói utánpótlást, és így emelni a fizika tanári képzés színvonalát. Remélhetőleg ez a kicsiny lépés is hozzájárul ahhoz, hogy országos szinten emelkedjék a fizika tanári foglalkozást választók létszáma.

Jelenleg a karon mintegy 420-430 doktorandusz-hallgató van, közülük 230-240 ösztöndíjas, a többi költségtérítéssel. A karon az utóbbi években jelentős mértékben emelkedett a PhD fokozatot szerző doktorjelöltek száma, jelenleg évente 130-140 fő.

A finanszírozást illetően rá kell mutatnunk arra, hogy a jelenleg még érvényben lévő felsőoktatási finanszírozási rend valóban megérett a változtatásra. A természettudományos képzés területén kimutatható a jelentős keresztfinanszírozás. Az ELTE Természettudományi Kara az ország egyik legjelentősebb természettudományos kutatóin-

tézete is. Ezt mutatja az egyes években a Kar munkatársai által megnyert OTKA pályázatok magas száma is. A kutatási potenciál megőrzéséhez szükség van megfelelő létszámra is. Ennek fenntartása csak úgy lehetséges, hogy pályázati bevételekből kell az oktatás egy részét is finanszírozni. A Kar képzési bevétele eltörpül az állami támogatás mellett, annak mintegy 18-20%-a. Ugyanis az eleve költségtérítéses képzésre jelentkezők száma nagyon kicsi. Azonban az elmúlt évek során nőtt a költségtérítéses képzésben részt vevő hallgatók aránya. Ez annak tudható be elsősorban, hogy az alapszakos képzési idők sok esetben meghaladták a négy évet, és így a hallgatók – nem hagyván veszni a befektetett négy évet – vállalták a költségtérítéses folytatást és szakjuk befejezését.

Más intézményekhez képest rangsort felállítani nehéz, mivel nincs olyan elfogadott paraméter, ami alapján ez megtehető volna, és kevés idő telt még el az osztott képzés bevezetése óta. A már említett felvételi ponthatárokról, számunkra kedvező megállapítás, és az, hogy a hallgatóink lemorzsolódása az alapszakokon - sajnos - jelentős, azt sejteti, hogy a kibocsátott hallgatók elvárt tudásszintje meghaladja más intézmények hallgatóit. Képzéseink keresettségéről egyelőre kevés adat áll rendelkezésre. Az alapszakokon végző első hallgatók (2009) szinte teljes létszámban megjelentek a mesterképzésben, mivel a legjobbak tudták 3 év alatt befejezni tanulmányaikat. A későbbi emelkedést még mindig szinte teljes mértékben „felszívta” a mesterképzés, és kb. két éve végeznek nagyobb létszámban olyan hallgatók, akik az alapszakról a munkaerőpiacra mennek. Említésre méltó elhelyezkedési problémákról nincs tudomásunk. Egyedül a környezettan és a környezettudomány esetén észlelhetők bizonyos elhelyezkedési nehézségek, amit annak tulajdonítunk, hogy a munkaerőpiac még nem tudja pontosan ennek a képzésnek a tartalmát, és sokszor az álláshirdetéseikben meg sem jelenik a felsorolásokban. Az általunk kínált tudás fundamentális jellege és az ebből fakadó reális társadalmi igény a képzéseink volumenének és színvonalának emelését kívánja.

Unikális szakjaink közé sorolandók mindazok, amelyek csak nálunk folynak: a biofizikus, csillagász, geofizikus, geológus, meteorológus és tudománykommunikáció a természettudományban mesterképzések.

Akkreditálás alatt van néhány mesterszakunk (alapítás után, de indítás előtt), amelyek főleg a biológiával rokon szakok, de ezen eljárások folytatását a mesterszakos létszámok alakulásától tesszük függővé. Kivezetésre egyelőre nem javasolunk egyetlen szakot sem, hiszen a kezdeti néhány éves tapasztalat alapján ez elharmarkodott lenne. Azonban a szakok belső struktúráját, belcéljait esetleg egyes szakirányok megszüntetését is, sürgősen át kell gondolni.

A képzési portfólió fejlesztésének adminisztrációs lépései a következők: szakterületi kezdeményezés alapján az intézeti tanácsok fogadják el első lépésben egy adott szak létesítésére vagy indítására (esetleg módosítására) vonatkozó előterjesztést, amely ezt követően a Kari Tanács elé kerül, amely továbbítja azt az Oktatási és Képzési Tanácshoz, ahonnan a Szenátushoz kerül. A képzési szinttől függően a Szenátus az előterjesztést továbbítja a MAB-hoz.

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

A 2009-2011 közötti tanévekben az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karon (BGGYK) a duális képzési szerkezet szerinti főiskolai és egyetemi szintű gyógypedagógia szakokon kifutó hallgatói évfolyamokkal folyt a képzés nappali, levelező és esti munkarendben. A Bologna-típusú képzési rendszerre való áttérés 2006-2010 között alap- és mesterképzési szinten megtörtént. A gyógypedagógia alapképzési szak 2006-ban indult nappali, levelező és esti tagozaton, a gyógypedagógia mesterképzési szak 2009-ben levelező, majd 2010-ben nappali tagozaton fogadta az első évfolyamokat.

Az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar (PPK) Neveléstudományi Doktori Iskola önálló Gyógypedagógiai Doktori Programjának 2009. szeptemberi indulásával teljessé vált a háromszintű lineáris képzés. A Gyógypedagógiai Doktori Programban túlnyomórészt a BGGYK oktatói vezetnek a kurzusokat. (A képzési kínálat bemutatása a PPK fejezetében található.)

A BGGYK Gyógypedagógiai Továbbképző Központja 17 szakirányú továbbképzési programot hirdet, ebből 2009-2011 között hét képzés indult el. A kínálat négy csoportba sorolható:

- a gyógypedagógia alapképzési szak szakirányainak szakirányú továbbképzési formája, amely a már végzett gyógypedagógusok számára tesz lehetővé új foglalkozási csoport ellátására való felkészülést;
- a gyógypedagógus szakvizsga megszerzése, amely képzés iránt – a közoktatási, ma nemzeti köznevelési törvény előírásai alapján – igen magas az érdeklődés;
- a (gyógy)pedagógus végzettségre épülő, elsősorban a közoktatás területén hasznosítható szakirányú továbbképzések;
- a (gyógy)pedagógus és más alapvégzettségekre épülő, az egészségügyi, a szociális területen és a fogyatékos emberek komplex rehabilitációja és foglalkoztatása területén hasznosítható szakirányú továbbképzések.

A BGGYK képzései – egy kivétellel – a pedagógusképzés képzési területéhez tartoznak, a foglalkozási rehabilitációs szaktanácsadás szakirányú továbbképzés a társadalomtudomány képzési területre nyert besorolást. A képzési területek megoszlása a BGGYK-n: pedagógusképzés - 98%, társadalomtudomány – 2%. A BGGYK pedagógusképzésének volumene a pedagógusképzés képzési területen az ELTE pedagógusképzési létszámain belül 2009-2011 között 37-41% között mozgott, míg a pedagógusképzés képzési terület országos létszámaiból a BGGYK évente átlagosan 8-9%-ban részesedik. A társadalomtudomány képzési terület volumene mind az egyetemi, mind az országos létszámokhoz viszonyítva elenyésző.

2009-2011 között a kifutó főiskolai szintű gyógypedagógia szak volumene a szak országos létszámainak 62%-át fedi le. A gyógypedagógia alapképzési szak volumene a szak országos létszámaival viszonyítva alapképzésben, nappali tagozaton, államilag finanszírozott helyeken 53%; költségterítéses helyeken 40%; alapképzésben, levelező tagozaton, államilag finanszírozott helyeken 80%, költségterítéses helyeken 49%. Ennek háttérében nyilvánvalóan az áll, hogy a BGGYK az egyetlen olyan képzőhely az országban, ahol a gyógypedagógia

képzési és kimeneti követelményeiben szereplő mind a hét önálló szakképzettséget adó szakirány meghirdetésre kerül minden tanévben minden képzési munkarendben. Míg az értelmileg akadályozottak pedagógiája, logopédia és tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirányok más intézményekben is elvégezhetők (KE, NYME, SZTE), a további négy szakirány – hallássérültek pedagógiája, látássérültek pedagógiája, pszichopedagógia, szomatopedagógia – szakképzettsége kizárólag a BGGYK-n szerezhető meg.

A kifutó egyetemi szintű gyógypedagógia szak, továbbá a 2009-ben és 2010-ben indított gyógypedagógia mesterképzési szak volumene 100%, mivel az országban kizárólag a BGGYK rendelkezik a szakokra szakindítási engedéllyel.

A szakirányú továbbképzések többségükben unikálisak, azaz csak a BGGYK-n kerülnek meghirdetésre. Ide sorolható az autizmus spektrum zavarok pedagógiája, a gyógypedagógia alapképzési szak – szomatopedagógia szakirány, a látássérült személyek elemi rehabilitációja, az óvodás és kisiskolás gyermekek nyelv- és beszédfejlesztése, a zeneterapeuta és a foglalkozási rehabilitációs szaktanácsadás szakirányú továbbképzés. A pedagógus szakvizsga szakirányú továbbképzés volumene a szakon folyó országos képzési létszámok 20%-át fedi le, de „gyógypedagógus szakvizsgaként” kizárólag a BGGYK-n indul.

A gyógypedagógia képzési ágon belül a BGGYK-n megtalálható mind az alap-, mind a mesterképzési szak, a PPK-val együttműködve Gyógypedagógiai Doktori Program is működik, így a lineáris képzési szerkezetben a vertikális kínálat teljes. Horizontálisan a képzési kínálat folyamatosan bővül, a gyógypedagógia alapképzési szak 2011-ben gazdagodott az autizmus spektrum pedagógiája szakiránnyal, így alapképzésben 2012-től már 8 szakirány választható. A szakirányú továbbképzések területén a gyógypedagógia alapképzési szak önálló szakképzettséget adó hét, illetve 2012-től nyolc szakirányának szakirányú továbbképzésben elvégezhető képzési programja elkészült, nyilvántartásba vételük folyamatban van. A hét, 2012-től nyolc új szakirányú továbbképzés a gyógypedagógus végzettségű szakemberek számára biztosítja az újabb szakképzés megszerzésének lehetőségét 3 féléves képzésben.

A képzési szintek közötti arányok folyamatosan változnak a mesterképzési szak elindítása óta. A mesterképzésben tanuló hallgatók aránya 2009-ben 5,5% volt, 2010-ben 11%, 2011-ben pedig 13,5%.

A képzési kínálat dinamikáját tekintve megállapítható, hogy a főiskolai és egyetemi szintű gyógypedagógia szakok gyakorlatilag kifutottak, a gyógypedagógia alapképzési és mesterképzési szak egyaránt felfutóban van, ami a hallgatói létszámok folyamatos emelkedésében mutatkozik meg. A szakirányú továbbképzések iránti keresletet meghatározza a pedagógusok fizetőképessége. Mindezek mellett a legtöbb ilyen típusú képzés stabil, a gyógypedagógus szakvizsga, a gyógypedagógia alapszak szakirányainak szakirányú továbbképzési formái, valamint a felnőtt korú fogyatékos emberek komplex rehabilitációjára és foglalkoztatására felkészítő szakirányú továbbképzések – figyelemmel az állam foglalkozáspolitikai célkitűzéseire – felfuttathatók.

A BGGYK-n meglehetősen magas a költségterítéses hallgatók aránya, aminek háttérében a diplomával rendelkezők alapképzésre je-

lentkezése áll (elsősorban pedagógus végzettségük jelentkeznek oklevél birtokában gyógypedagógia BA szakra). A költségtérítéses hallgatók számát növelik a szakirányú továbbképzésre járó hallgatók is (az összes hallgatói létszám átlagosan 12-13%-a). Az elmúlt három évben a teljes hallgatói létszámon belül az államilag finanszírozott hallgatók aránya folyamatosan emelkedett (2009-ben 45%, 2010-ben 48%, 2011-ben 50%). A szakirányú továbbképzéseket nem számolva, az alap- és mesterképzésben az államilag finanszírozott hallgatók aránya a következő emelkedést mutatja: 2009-ben 53%, 2010-ben 54,3%, 2011-ben 55,5%.

A BGGYK igen előkelő helyet foglal el a pedagógusképzés képzési területen működő 22 kar rangsorában. A felvi.hu interaktív rangsorában a BGGYK 2009-ben és 2010-ben a vizsgálható szempontok kétharmadában az 1-3. helyezést érte el. A gyógypedagógia alapképzési szak a további három képzőhelyhez viszonyítva szinte kivétel nélkül minden vizsgált opcióban az első helyet szerezte meg. Az eduline.hu diploma rangsor internetes felület adatai azt mutatják, hogy a pedagógusképzést folytató 22 kar között a BGGYK 2009-ben az első, 2010-ben és 2011-ben a második, míg 2012-ben ismét az első helyet szerezte meg. A hallgatói kiválóságot tekintve 2009-2012 között mindvégig az első helyen végzett, az oktatói kiválóság értékei az 1-8. hely között mozognak.

Pedagógiai és Pszichológiai Kar

A Pedagógiai és Pszichológiai Kar (PPK) képzési portfóliója a formálódó emberrel, szellemi, lelki-teszt épülésével és egészségével foglalkozó képzési területeket, ezek interdiszciplináris kapcsolódási

lehetőségeit fogja át. A Kar 2003-as alapításának az volt a célja, hogy a pedagógiai, a pszichológiai és az egészségtudományok súlyuknak és képzési volumenüknek megfelelő helyet és funkciót kapjanak az ELTE szerkezetében, valamint hogy biztosítsa a tanárképzés és tanár-továbbképzés összegytemi szakmai-koordinációs feladatait. A PPK képzési e területeken országosan az elsők, mind a szakmai színvonaluk és képzési kínálatuk differenciáltsága, mind a nemzetközi beágyazottságuk, mind az érdeklődő hallgatók száma és kiválósága, mind a kibocsátott oklevelek száma tekintetében. A PPK képzési szerkezete és kínálata bővül, hallgatói létszáma – különösen a mesterképzéseken – folyamatosan növekszik.

A korábbi, hagyományos rendszerű képzésben részt vevő hallgatók létszáma 2009–2011 között ötödére csökkent, 530 főről 104 főre. Közülük mindössze 3 olyan személy van, aki államilag támogatott képzésben vesz részt. Ez a Kar teljes 3670 fős hallgatói létszámához viszonyítva marginális.

A Kar Bologna-rendszerű graduális képzési kínálatát az alábbi táblázat mutatja be. A táblázat tartalmazza az egyes szakok esetében azt, hogy országosan hány képzőhelyen folyik ilyen képzés, és hogy a 2009–2011. évi időszakban az összes ilyen szakon tanulmányokat folytató hallgató hány százaléka tanult a PPK-n. Tartalmazza továbbá azt is, hogy az egyes szakokon hogyan alakult a Karon a hallgatói létszám 2009 és 2011 között.

20%-a, függetlenül attól, hogy egyes szakok esetében nagy számú képzőhelyen folyik hasonló képzés. Az adatok jól mutatják a Kar képzési stratégiáját: míg az alapképzésben alig 15%-os az országos részesedésünk, a mesterképzésben meghaladja a 23%-ot. A pszichológiai

3. táblázat
A PPK hallgatói alapadatai

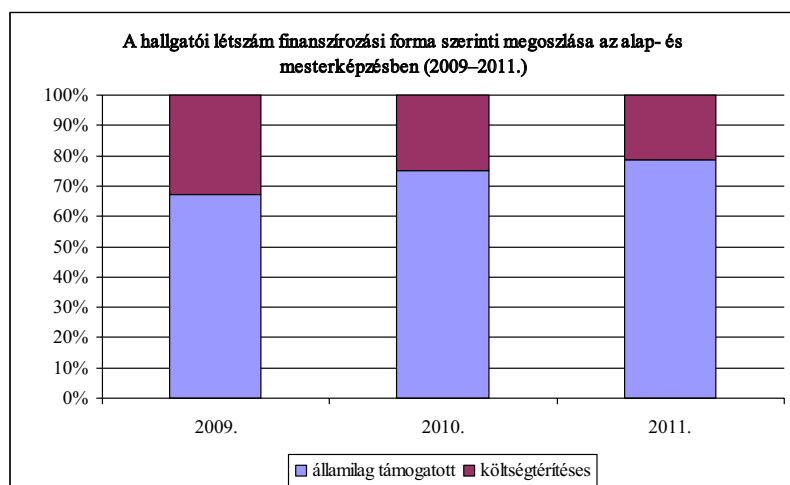
szak	képzőhelyek száma	hallgatói részesedés	létszámváltozás 2009–2011
intézményi kommunikátor felsőfokú szakképzés	14	19,24%	61,54%
andragógia BA	15	8,54%	113,30%
pedagógia BA	11	26,68%	92,67%
pszichológia BA magyar nyelven	6	34,06%	98,51%
pszichológia BA angol nyelven	2	83,33%	115,15%
rekreációs szervezés és egészségfejlesztés BSc	5	13,90%	95,77%
sportszervező BSc	7	10,55%	[a szak 2010-ben indult]
alapképzési szakok összesen		14,80%	110,19%
andragógia MA	8	28,71%	151,47%
interkulturális pszichológia és pedagógia MA	1	100,00%	192,31%
neveléstudományi MA	5	81,41%	122,94%
pszichológia MA magyar nyelven	7	41,61%	233,90%
pszichológia MA angol nyelven	1	100,00%	215,38%
tanári MA	26	15,99%	247,02%
mesterképzési szakok összesen		23,42%	210,72%

Forrás: minisztériumi statisztikák, femip.hu

és a neveléstudományi mesterképzésben a PPK az ország legnagyobb képzőhelye, a pszichológia MA szakon öt szakirányon folyik képzés, ez a kínálat országosan a legbővebb. Annak is köszönhető a nagy arány, hogy Karunkon két olyan szak is található, amelyen kizárólag itt folyik képzés az országban, az interkulturális pszichológia és pedagógia MA szakon és a kizárólag külföldi állampolgároknak szervezett, angol nyelvű pszichológusképzés MA szintjén.

A hallgatói létszám az alapképzésben a 2006-os indulást követően beállt, a vizsgált időszakban csekély mértékben növekedett, a mesterképzésben azonban jelentős, több mint kétszeres a növekmény. Különösen erőteljes a növekedés az államilag támogatott képzésekben, ami a jelenlegi felvételi eloszlási rend szerint a Kar képzési iránti kiemelkedő keresletnek köszönhető.

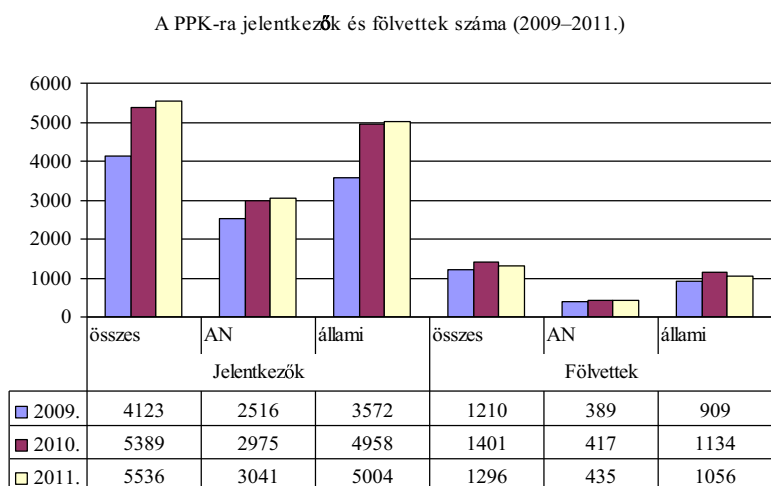
1. ábra;

Forrás: minisztériumi statisztikák,

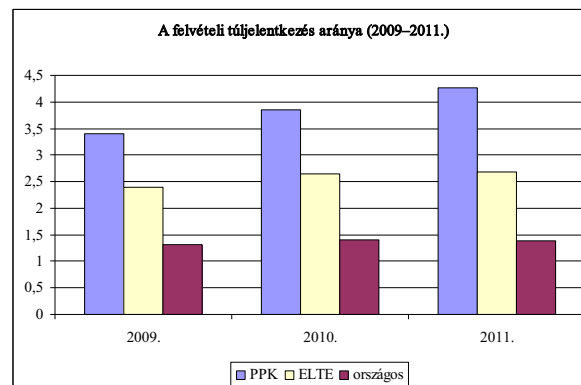
A Kar szakjai iránt rendkívül nagy, és folyamatosan növekvő az érdeklődés. Bár a képzési kapacitás engedné, az államilag támogatott férőhelyek számának korlátozott volta miatt, illetőleg az ezeknek az ELTE-n belüli (a BTK-val való) megosztása miatt 2001-ben a felvett hallgatók száma nem volt arányban a jelentkezések számának növekedésével.

2. ábra;

A Karra évek óta a középiskolák legjobb hallgatói jelentkeznek, a HVG által közzétett felvételi rangsorokban a hallgatói kiválóság szempontjából a vizsgált időszakban a PPK az ország legjobb kara. Ennek megfelelően a túljelentkezés aránya és annak növekedése is meghaladja mind az országos átlagot, mind az ELTE átlagát.

3. ábra;

Forrás: OH, felvi.hu

A képzési portfólió különleges eleme a tanári mesterképzési szak. E szak szervezése, a szakgazdai feladatok ellátása a PPK feladata, de a képzésben valamennyi szakmailag érintett kar részt vesz a saját szakterületének megfelelő modul nyújtásával. A tanári mesterképzésben az ELTE kínálata országosan kiemelkedő, a 35 fele szakterületi modulból 28-ra vettünk föl hallgatót az elmúlt időszakban, s az országban e szakon a nappali tagozaton tanulóknak negyede (25,77%) itt tanul, míg a jellemzően kiegészítő, részdíjsós képzésben mindössze a 10,41%-a.

A posztgraduális képzések terén szintén országosan kiemelkedő a Kar tevékenysége. A szakirányú továbbképzések kínálatát elsősorban a szakpszichológus-képzések a bölcsész-tudományi területen, illetőleg a pedagógusképzések határozzák meg. A bölcsész szakirányú továbbképzések 15,57%-a folyik a Karon, míg a pedagógusképzési területen (az országban több mint 30 helyen folyik ilyen képzés) 7,88%. A PPK a Pedagógikumot alkotó másik két karral, a BGGYK-val és a TÓK-kal közösen szervezi a továbbképzéseit, együtt az országban a teljes pedagógus-továbbképzés több mint 15%-át látják el, és az ELTE legnagyobb továbbképzői is egyben.

A PPK két doktori iskolát működtet, a Neveléstudományi Doktori Iskola és a Pszichológiai Doktori Iskola a legnagyobb képzőhely, hallgatói összlétszáma és a fokozatot szerzettek létszáma meghaladja az e tudományterületeken az országban működő négy másik hasonló képzőhely együttes számát. A létszámok részletezését az alábbi táblázat tartalmazza.

Forrás: OH, felvi.hu

A PPK-n akkreditáció előtt áll a magatartás- és életmódkultúra mesterképzési szak létesítése és indítása. A szak elsősorban a sporttudományi képzési terület alapképzési szakjaira épül, de meghatározott kreditek megléte esetén előzményként elfogadható más, különösen az andragógia, a pszichológia, az ápolás és betegellátás, a szociális munka alapszak is. A képzés elsősorban az egyén jól-létének összevont építő, tudományosan megalapozott, személyre orientált tanácsadást és mentorálást tűzi ki célul, mind általában az egészséges életmód, mind pedig a sportolók felkészítése és életvitele tekintetében. Ehhez a magatartástudományi háttér biztosítja a megfelelő alapot. A hasznosítási területek a képzés szakirányainak megfelelően (életmód-tanácsadó, sportmentor, magatartáskutató) megkülönböztethetők. Az új szak szervesen illeszkedik a Kar portfóliójába, hiszen ráépül valamennyi alapképzési szakunkra, és hordozza azt az interdiszciplinaritást, ami a Kar meghatározó jellemzője.

A Kar a szakirányú továbbképzési kínálatát folyamatosan bővíti, jelenleg hat új képzés létesítése és nyilvántartásba vétele, majd indítása zajlik különböző előrehaladottsági állapotban.

A jogszabályi változások miatt a közeljövőben várható a tanárképzés szakstruktúrájának és képzési kereteinek átalakítása – ennek azonban egyelőre nem látható a kimenete.

Tanító- és Óvóképző Kar

A Tanító- és Óvóképző Kar (TÓK) az EU lineáris felsőoktatási rendszerbe illesztve indította el:

- 8 féléves, alapszakos (BA) formában 2006 őszétől az elődintézményben már 1869 óta folytatott tanítóképzést, valamint
- 6 féléves, alapszakos (BA) formában 2006 őszétől az elődintézményben már 1968 óta folytatott óvodapedagógus képzést.

A két alapszak képzési és kimeneti követelményeinek, tantervi szerkezetének kidolgozásában a TÓK - a pedagógusképzés korszerűsítését célzó HEFOP 3.3.1 intézkedés keretében, pályázati konzorcium vezetőjeként - meghatározó szerepet kapott.

2010 őszén a korábban indított felsőfokú szakképzés tapasztalatait hasznosítva indult az újonnan létesített, egyúttal a felsőoktatás rendszerbe illesztett csecsemő- és kisgyermeknevelő alapszak.

A képzési portfólió bővítése ebbe az irányba azt eredményezte, hogy a kar a 0-12 éves korú gyermekek nevelésére felkészítő képzés teljes spektrumát le tudja fedni. Az egyetemi (BA, MA) szintű képzési kínálat bővítésének az a keskeny sávja, amely talán még beleilleszthető az egyetemi kínálatba, a kisgyermekkorú művészeti nevelés területén mutatkozik.

Az ország 16, tanítóképzést (is) folytató/vállaló intézményében

2009-2011 között a nappali tagozaton tanuló (BA) hallgatók közel egynegyede (7858/1906) a TÓK-on tanult. A tanító szak összes műveltségterületén egyedül a TÓK biztosít képzést. A műveltségterületi képzés hasznosulásának hallgatói megítélése rendkívül pozitív. Az utolsó félévi összefüggő gyakorlatot vezető külső iskolai mentortanítók évente összegyűjtött véleménye szerint a hallgatói felkészültség általában jó színvonalú, a műveltségterületen kimagasló. Részképzésben a tanító szak képzési volumene országosan is alacsony, az összes résztvevő közel fele esti tagozatos képzésben a TÓK hallgatója.

Az országban 13 helyen folyik óvodapedagógus-képzés. A szak összes hallgatójából 2009-2011 között a nappali tagozaton tanuló (BA) hallgatóknak több mint egynegyede (5651/1461) a TÓK-on tanult. Óvodapedagógus-képzést esti tagozaton csak a TÓK folytatott a három jelzett évben.

Csecsemő- és kisgyermeknevelő alapszakot 2009-2011 között 6 intézmény indított. A képzés országos volumenéből a kari részesedés kifejezetten jónak értékelhető, nappali tagozaton az országos összlétszám 30%-a, levelező tagozaton 34%-a tanult.

Hallgatói kiválóság tekintetében a vizsgált időszakban a TÓK a tanító és óvodapedagógus szakokon az első vagy második helyen áll. A teljes pedagógusképzési területen az összetett eduline.hu rangsorban (ami az oktatói minősítettséget és az egy minősített oktatóra jutó hallgatók számát is tekintetbe veszi) a kar 2009-ben harmadik, 2010-ben hatodik, 2011-ben második helyen állt. A kar statisztikáit rontja a kifutó főiskolai képzéseket jóval a képzési időn túl teljesíteni szándékozó hallgatók jelenléte.

Az óvodapedagógus szak országosan is egyre népszerűbb, az egyetemre jelentkezők között is egyre nagyobb a szakra készülők aránya: 2009-ben közel 700, 2010-ben is több mint 1000, 2011-ben csaknem 1200 jelölt jelentkezett az óvó szak nappali tagozatára. A tanító szak nappali tagozatára 2009-ben csaknem 600, 2010-ben közel 900, 2011-ben több mint 1000 jelölt jelentkezett. Az új csecsemő- és kisgyermeknevelő szak is sok jelentkezőt vonzott a karra, már az első évben négyszáznál is többet. A részdíjs képzésekre jelentkezők száma lényegesen kevesebb, kivételt képez a csecsemő- és kisgyermeknevelő szak, amelyre részdíjs képzési formában főként a szakmában dolgozók részéről jelentkezik igény a magasabb szintű képzettség megszerzésére. A tanító és óvodapedagógus szak iránti kereslet az elmúlt évek jelentkezési adatai alapján magas szinten stabilizálódni látszik.

A tanító, az óvó és a csecsemő- és kisgyermeknevelő alapszakok finanszírozása a legalacsonyabb finanszírozási kategóriába esik. Ezt az alaphelyzetet tovább árnyalja az a tény, hogy a kar által indított szakok hallgatói jellemzően az alsó decilisekbe tartozó jövedelmű családok-

ból érkeznek (ld. az ELTE hallgatói felméréseit, ill. a szociális támogatás adatait). Az alapszakokon költségtérítéses formában tanulók aránya a három tanévben nappali tagozaton (a 2006 előtt kezdőkkel együtt) kb. 15%, és az arány a részdíjostokkal együtt sem éri el az ötlétszám negyedét. Az oktatáspolitikai elvárása az egyetemektől, az egyetemvezetés elvárása a karoktól, hogy a karok költségvetésüknek legalább egyharmad részét saját bevételből, azaz a közalkalmazottak képzését folytató karok esetében döntően költségtérítésből fedezzék. Ez azonban a homogén képzési szerkezetű, azaz csak tanító-, óvodapedagógus-, valamint csecsemő- és kisgyermeknevelő alapszakos képzést folytató karok részére akkor is nehezen teljesíthető elvárás, ha a kar a pedagógus-továbbképzésekből bevételt teremthet. Az egyetem másik két, pedagógusképzéssel foglalkozó kara a kurrens továbbképzési kínálatot csaknem egészében lefedi, így a TÓK bevételei alacsony szinten stagnálnak, a képzések finanszírozhatósága a csökkenő állami támogatás mellett állandó veszélyben van.

A kar elődintézményének oktatói kezdeményezték hazánkban az ifjúságsegítő képzést, amely 2004-től felsőfokú szakképzésként folyik a karon. Kezdetben tartalmát tekintve az ifjúsági közösségépítés tanulás- és művelődésszervezés hangsúlyával, 2009-től – új szakképzési követelmények szerint – szociális dominanciával. A szakképzés hallgatóinak jelentős hányada okleveles, többnyire alapszakos pedagógus, aki a segítő szakmák iránt érez elkötelezettséget. 2009-ben és 2010-ben a kar előzetes igényfelmérést követően levelező képzést is indított, a képzési kapacitás optimális hasznosítását mérlegelve azonban 2011-től már nem láttuk indokoltnak a levelező képzés indítását. A szak fejlesztése napirenden van, karunk is részt vállal a munkából.

2001-től csecsemő és kisgyermeknevelő-gondozó felsőfokú szakképzést is hirdettünk, amelyet – átmeneti szüneteltetést követően – 2009-től a megújított szakmai képesítési feltételek szerint csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó képzésként nappali és levelező formában is elindítottuk. 2012-től – a kar képzési kapacitásának optimalizálását is mérlegelve – a csecsemő- és kisgyermeknevelő BA szak mellett már nem láttuk indokoltnak a felsőoktatási szakképzés indítását.

1.2.2 A szakmai gyakorlati képzés értékelése

Az ELTE mind a nyolc karán tartozik szakmai gyakorlat a képzéshez. A képzések különböző szakmai tartalma és a gyakorlati képzés belső tartalmának különbözősége miatt az egyetemen egységes gyakorlat nem alakult ki a gyakorlatok szervezésében és lebonyolításában. Az egyes karok a képzések sajátosságainak megfelelően alakították szervezési gyakorlatukat.

A jogászhallgatók hathetes gyakorlatának megszervezéséhez az Állam- és Jogtudományi Kar megfelelő segítséget nyújt, a kialakult kapcsolatait felhasználásával.

A Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar gyógypedagógus hallgatóinak gyakorlatai részben az intézményen belül bonyolódnak le, részben külső helyszíneken. Ezek összórásszáma 525 óra. A külső gyakorlatok szervezését a nyolc szakirányért felelős szaktanszék végzi, a szakmai kontrollt és irányítást a gyakorlati képzésért felelős dékánhelyettes irányításával a Gyakorlati Képzési Munkacsoport gyakorolja.

Három saját fenntartású gyakorlóléssel rendelkezünk, a külső partnerintézmények száma jelenleg mintegy 250. Ezek általános iskolák, rehabilitációs centrumok, egészségügyi intézmények, börtönök, felnőtt sérült emberek ellátó intézményei stb. A külső partnerintézmények infrastrukturális jellemzői az átlagos magyarországi viszonyokat tükrözik. A gyógypedagógiai képzés partnerintézményei többségében állami és önkormányzati fenntartású intézmények, akik a maguk lehetőségei között mindent megtesznek a gyakorlatok sikeres lebonyolításáért.

A Bölcsészettudományi Kar képzési kínálatában megjelenő szakok közül nem minden szakon írnak elő szakmai gyakorlatot a képzési követelmények. Ahol ezt a KKK előírja, ott az adott szakot gondozó tanszék szervezi a gyakorlatokat. Ezek a gyakorlatok szinte kivétel nélkül külső intézményekben bonyolódnak le. A képzés szakmai tartalma meghatározza a gyakorlólé hely kiválasztását is. A gyakorlatok jelentős részét állami vagy önkormányzati intézményeknél végzik. Ilyen intézmények jellemzően a múzeumok (régész, muzeológus, művészettörténész, néprajz szakos hallgatók), a könyvtárak (informatikus könyvtáros), a levéltárak (levéltáros). Ezekkel az intézményekkel a Karnak szerződése van a hallgatók fogadására. A régészhallgatók számára előírt ásatási gyakorlatot a Régészeti Intézet részben saját tanításain bonyolítja le, részben együttműködő intézmények ásatásain. A néprajz szakos hallgatók gyakorlataik során néprajzi gyűjtéseken vesznek részt, és múzeumi gyakorlatot is folytatnak.

Az informatikus könyvtárosok gyakorlatának egy részét a versenyszférában bonyolítják le, együttműködésben piaci szereplőkkel (pl. Infodok Kft., MOL Nyrt., Magyar Posta Zrt., Opten Kft., Complex Kft.). A nyitás azt eredményezte, hogy a végzett hallgatók elhelyezkedési lehetősége a versenyszférában e területen is jelentősen megnőtt.

A kommunikáció és média területén 100 óras a kötelező gyakorlat. A hallgatók számára jelentős kínálatot biztosít a Kommunikáció és Média Tanszék, de lehetséges saját szervezés is. A gyakorlólé helyek a képzés irányainak megfelelően hagyományos sajtóorgánumok, multimédiás cégek, kommunikációs vállalkozások, internetes újságok. A gyakorlat tapasztalatait minden tanév végén értékelik, és azok alapján döntenek a gyakorlólé hely megtartásáról, illetve új gyakorlólé helyek bevonásáról.

Az Informatikai Karon a programtervező informatikus szakos hallgatók számára kötelező a hathetes szakmai gyakorlat. A kooperatív képzésben megszerzett tapasztalatokat és a vállalati kapcsolatokat felhasználva alakították ki a gyakorlatok rendszerét. A Kar honlapján teszi közzé azon cégek, partnerek jegyzékét, ahol fogadnak gyakorlatra hallgatókat. A Kar azt is elfogadja, ha egy hallgatója maga szerez befogadó céget vagy intézményt. A gyakorlólé helyek egy belső akkreditáción esnek át, és csak ezután fogadhatnak hallgatókat.

A Pedagógiai és Pszichológiai Kar minden képzésének tanterve tartalmaz hosszabb-rövidebb időtartamú szakmai gyakorlatot. Valamennyi gyakorlat intézményes keretek között, a gyakorlati helyszínt biztosító intézménnyel kötött szerződés kereteiben folyik. A hosszabb gyakorlat esetében a helyszínt a kar biztosítja, rövidebb idejű gyakorlat

esetben a hallgató is választhat. A Kar szervezi a tanári mesterszak gyakorlatait. A 60 órás gyakorlatot az egyetem négy gyakorlóiskolájában és egy szerződés keretében a Semmelweis Egyetem gyakorlóiskolájában bonyolítják le. A hosszabb, féléves gyakorlatot mintegy 70 szerződött partnerintézményben teljesíthetik a hallgatók. A szervezést és minőségbiztosítást a Pedagógusképzési Regionális Központ végzi a Pedagógikum Központ keretei között.

A Társadalomtudományi Karon folyó képzésnek is szerves része a gyakorlat, egyes területeken (szociális munkás) a terepen végzett gyakorlat. A gyakorlóhelyek kiválasztása és az azokkal történő kapcsolattartás a szakigazgatók feladata és felelőssége.

A tanító- és óvóképzés szerves és meghatározó fontosságú része a szakmai gyakorlat. A gyakorlatokat részben a saját fenntartású gyakorlóiskolában és gyakorlóóvodában végzik a hallgatók, de az évfolyamok létszáma szükségessé tette külső helyszínek bevonását is. Ezekkel az intézményekkel (iskolákkal, óvodákkal) a Tanító- és Óvóképző Kar együttműködési megállapodásokat kötött. A helyek és az ott működő szakvezetők kiválasztása a képzés minőségi szempontjai alapján történik. A kiválasztás 2008-tól az ELTE Pedagógusképzési Tanácsának jóváhagyásával történik. Az újonnan indított csecsemő- és kisgyermeknevelő alapszak gyakorlatait módszertani bölcsődékbe szervezi a Kar. A gyakorlóhelyek kiválasztásának egyik szempontja az infrastruktúra minősége.

A Természettudományi Karon folyó képzés minden szakjához kapcsolódnak gyakorlatok. A képzés folyamatában minden szakon megtalálhatóak a laboratóriumi gyakorlatok, amelyeket a kar laboratóriumai bonyolítanak le. A Kar infrastrukturális adottságai erre alkalmasak. A nyári, hethetes gyakorlatok lebonyolítása lehetséges saját laboratóriumokban vagy külső helyszíneken. Nagyobb létszámúban ezek a kémiai, fizikai és földtudományi szakterületen fordulnak elő. A gyakorlati képzési helyszínek: MOL, Egis Gyógyszergyár, Richter Gedeon Rt., MTA-kutatóintézetek.

A gyakorlati képzések szervezésében és lebonyolításában a karokon kívül szerepet vállal a Hallgatói Karrier- és Szolgáltató Központ is.

1.2.3 A felnőttképzési tevékenység értékelése

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem képzési kapacitásának jelentős részét az alapképzés, mesterképzés, a doktori képzés, és a szakirányú továbbképzés foglalja le. Emellett fokozatosan bekapcsolódott a felsőfokú szakképzés bizonyos ágazataiba is. A felnőttképzésnek azon területeire, amelyek tanfolyami jellegű képzések, nagy volumenben nem kapcsolódott be. Ennek oka részben az, hogy néhány esetben (pl. tanártovábbképzés) jogszabályi tiltás is akadályozta ezt a lehetőséget.

A jelenleg folyó képzéseink jelentős mértékben négy területre koncentrálnak: az óvodapedagógusok tanfolyami képzésére, a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar által kínált szociális szolgáltató ágazati és oktatási valamint humánegészségügyi és szociális képzésekre, a Jogi Továbbképző Intézet képzéseire, és az Idegennyelvi Továbbképző Központ képzéseire.

Ezek a képzések igazodnak a graduális képzési programokhoz, azok még felhasználható szakmai és infrastrukturális kapacitásait használ-

ják. A BGGYK képzései olyan területet fognak át, amelyek a foglalkozással élő hátrányos helyzetű honfitársaink jobb megértését, jobb beilleszkedését szolgálják (pl. jelnyelvi tolmács, jelnyelvi társalgási tolmács stb.). Ezeket a területeken – képzéseink unikális, hazánkban egyedülálló jellege miatt – a kereslet országos. Éppen ezért sajnálatos, hogy jelentős mértékben visszaesett a fizetőképes kereslet ezeken a területeken is az utóbbi években.

Az ELTE Jogi Továbbképző Intézet felnőttképzési tevékenysége a szakoklevél kiadásával záruló iskolarendszerű, levelező tagozatos szakirányú továbbképzés mint posztgraduális felnőttképzés mellett a jogi és igazgatási, valamint ezekkel határtudományi területeken folyó cél- és szaktanfolyami tevékenységre terjed ki. A szaktanfolyamok speciális fajtáját képezi a jogász karrierépítésben meghatározó jelentőségű ún. egységes jogi szakvizsgára előkészítő tanfolyamok szervezése és bonyolítása. A jogi és igazgatási területen szervezett továbbképző tanfolyamok kínálatát alapvetően meghatározza, hogy egy-egy évben a jogalkotás, elsősorban törvényalkotás területén került-e sor olyan törvények és azok végrehajtási rendeletei megalkotására, amelyek a jogalkalmazás területén dolgozó jogász és nem jogász szakemberek széles körét érintik és érdeklik. A meghirdetett tanfolyamok kínálatát, annak sokszínűsége tehát alapvetően attól függ, hogy az új, vagy a korábbi jogszabályt felváltó, illetve jelentősen módosító jogszabály (törvény) milyen mértékben jelenti a jogalkalmazók, elsősorban a jogászok graduális képzésben megszerzett szakismeretei bővítését, megújítását és ennek elsajátításához szükségesnek tartja-e az érintett szakember a cél- és szaktanfolyamon való részvételt. A képzési programok népszerűségét és keresettségét is alapvetően ez határozza meg. Ezt jól példázza a 2011-es év, amikor a Polgári Törvénykönyv alapvetően megváltozott szabályai kapcsán meghirdetett tanfolyamaink kiugróan magas népszerűséget és keresettséget mutattak. Az Intézet továbbképzési tanfolyamokból származó éves bevételében a szakirányú továbbképzési szakok adják a meghatározó részt, a cél- és szaktanfolyamok súlya ehhez képest jelentősen kisebb és évente változó.

Jelentős szereplő az ELTE kínálatában az ELTE Idegennyelvi Továbbképző Központ. A központ idegennyelvi tanfolyamokat és szakfordító tanfolyamokat kínál, és emellett nyelvvizsgáztató központként is működik. A budapesti régióban jelentős piaci szereplő.

A három nagy terület mellett kisebb jelentőségű az ELTE felnőttképzési kínálat, bár az utóbbi évben megindultak az ELTE Konfuciusz Intézetének kínai nyelvtanfolyamai, amelyek iránt növekvő kereslet várható. Emellett a Bölcsészettudományi Kar megalapította nyelvviskolóját, amelynek kínálatát az ún. kisnyelvek tekintetében egyedülálló.

A Hallgatói Karrier és Szolgáltató Központ olyan tanfolyamokat kínál az egyetem hallgatóinak és külső jelentkezőknek, amelyek segítik a megszerzett diploma jobb használhatóságát.

Az ELTE pozíciói a felnőttképzés területén javításra szorulnak, graduális képzési kínálatának sokszínűsége mellett a felnőttképzés jelenleg nem elég színes. A fizetőképes kereslet hiánya azonban jelenleg nem kecsegtet jelentős bevételi lehetőségekkel ezeken a területeken.

1.2.4 Képzésfejlesztési tevékenység értékelése

Az Egyetem nagy hangsúlyt fektet a különféle minőségbiztosítási módszerek alkalmazására, a képzések színvonalának és eredményességének, valamint a hallgatók szükségleteinek és elégedettségének folyamatos mérésére és értékelésre.

A képzés-fejlesztésben kiemelt szempont a hallgatók visszajelzése. Ennek érdekében a Minőségfejlesztési Osztály folyamatosan végzi a hallgatói felméréseket (Gólya-felmérés, DPR-adatok, oktatói munka hallgatói véleményezése stb.) és elemzi azokat. Az OMHV-ban a hallgatói részvétel átlagosan 30%-os. A részvételi arány további növelését az Egyetem fontos feladatának tekinti. Ennek érdekében a Szenátus 2011-ben a hallgatói részvételt ösztönző stratégiát fogadott el, amely azt célozza, hogy a véleményezés eredménye visszacsatolódjon az oktatásba és az oktatói munka hivatalos értékelésébe. Az oktatás folyamatában az ELTE elektronikus tanulmányi rendszere félévenként, kurzusonként kérdőíven kéri a hallgatók értékelését az oktatói munkáról, amiben a kurzus tartalmának hasznosíthatóságát is véleményezi az arra vállalkozó hallgató.

Az egyetem elvárása, hogy az oktatók és kutatók rendszeresen fejlesszék tanegységeik tartalmát, amelyekbe a hazai és nemzetközi kutatások eredményei folyamatosan épüljenek be. A tematikák megújítása mellett a kötelezően választható modulokba, illetve a szabadon választható tárgyak közé illeszthetők a legfrissebb kutatási eredményeket tartalmazó kurzusok, így az oktató és kutató munkatársaknak lehetőségük nyílik aktuális kutatási eredményeik közvetlen átadására. Ugyanakkor az ELTE-re is jellemző a magyar felsőoktatás általános szemlélete, ami szerint az oktatói kiválasztás alapja a kutatói eredményesség, így az oktatók pedagógiai képzettsége esetleges, vagyis az egyéni szakmai előéletől, hajlandóságtól függ ezek megléte. Ennek ellensúlyozására tervezi az egyetem, hogy minden doktori iskolában jelen legyen a pedagógiai képzés. Ehhez a szakmai háttérrel biztosítja, hogy az ELTE-n önálló kutatási irány és mesterképzési oktatás működik a felsőoktatás-pedagógia tárgykörében. A tartalmi megújítás mellett az infrastrukturális fejlesztések eredményeképpen az elektronikus tananyagok, az interaktív módszerek, továbbá az e-learning felületek is egyre hangsúlyosabban jelennek meg az oktatásban, ezek lehetőséget adnak a hallgatói felkészülés támogatására, a legfrissebb publikációk megosztására is. Az egyetem karai évente meghirdetnek tananyagfejlesztő pályázatokat, a legkiválóbb tankönyveket díjjal jutalmazzák (pl. Digitális Tankönyv Pályázat, Nívódíj).

A képzési programok tervezése, felülvizsgálata az új bolognai rendszer ciklusait követi. Elsőként az alapképzési programok harmadik événél kezdtek a szakgazdák vizsgálni a képzés struktúráját, fenntarthatóságát, a hallgatók előrehaladását. Ennek eredményeképpen például a pedagógia alapszak esetében fejlesztési tervet dolgoztak ki. A képzés-fejlesztés nélkülözhetetlen motívuma a kutatási, fejlesztési és alkalmazási partnerek visszajelzése. Az ipari kapcsolatokkal rendelkező karok (elsősorban az Informatikai Kar) a munkáltatóktól rendszeres szakmai visszajelzést kapnak a kooperatív képzési értékelésekben, és a szakmai gyakorlatok beszámolóiban. Ezen eljárások célja a gazdaságos és piacképes/versenyképes működés bizto-

sítása, valamint a felesleges párhuzamosságok kiküszöbölése. A szakmai-pedagógiai képzéseinkhez a gyakorlóiskolák, más területeken pedig a különféle gyakorlólhelyek nyújtanak visszajelzéseket.

Az ELTE stratégiájában kiemelt szerepet kap a munkaerő-piaci szereplőkkel való együttműködések kialakítása, fejlesztése és a már gyümölcsöző együttműködések megőrzése. Az Egyetemen ezért a területért felelős egyetemi szervezeti egység, a Hallgatói Karrier- és Szolgáltató Központ, amely céljai elérése érdekében folyamatos kapcsolatot tart fenn a munkaerőpiac szereplőivel, különösen azokon a területeken, amelyek az ELTE-n végzett diplomások esetében relevánsak lehetnek. A Karrierközpont vizsgálja a végzettek elhelyezkedését (Diplomás Pályakövetési Rendszer), felméri a végzettek, illetve a munkaerőpiac felmerülő igényeit, és azokról Intézményünk vezetése felé folyamatos visszacsatolást nyújt, annak érdekében, hogy az ELTE-s diploma munkaerő-piaci értéke növekedhessen. A visszajelzések segítségével egyrészt a felvételizők arról tudnak tájékozódni, hogy képzéseink elvégzésével milyen eséllyel tudnak elhelyezkedni, másrészt az Egyetem versenyképességének megőrzése érdekében a szükséges stratégiai lépéseket meg tudja tenni. Mindezek fényében nem elegendő az eddigi, általánosságban az ELTE-re vonatkozó felmérések elvégzése. A hallgatók karriertevékenységének támogatása és az Egyetem versenyképességének növelése érdekében a szakterületi specialitások konkrét ismeretei nélkülözhetetlenek. A munkaerőpiac képviselőinek és más szervezeteknek jelenleg a Karrierközpont által megszervezett Állásbörzék, Karriernapok és az egyetemi, kari alumni programok, konferenciák adnak lehetőséget arra, hogy véleményt nyilvánítsanak a nálunk folyó képzésekről és a végzettekről. Hosszú távú célunk viszont az, hogy ezek az eszmecserek – legalább az Egyetem vezetése által stratégiai fontosságúnak ítélt képzési területeken – rendszeresek és részben sztenderdizáltak legyenek. (Erre kínál intézményben belül jó gyakorlatot a programtervező informatikus képzés részeként is alkalmazott kooperatív képzés, amely a munkáltatókkal való közös képzési forma; vagy néhány szakon a tanrendi szakmai gyakorlat.)

Az ELTE szakmai és szervezeti sokszínűségéből adódóan az oktatás csak egy jól működő elektronikus tanulmányi rendszerrel menedzselhető hatékonyan. Ezért az Egyetem vezetése és illetékes apparátusa, a Karok és a Hallgatói Önkormányzat szoros együttműködésben valósítja meg az új tanulmányi rendszer bevezetését. Az oktatás-menedzsment hallgató-centrikus megszervezéséhez támogatjuk az intézményen belüli mobilitást, nemcsak a szakos tanterv teljesítése, hanem a speciális tehetségtámogató kurzusok során is. Az on-line, professzionális elektronikus keretrendszer alkalmazása mellett a felsőoktatási tanulmányok kezdetén meghirdetjük a tanulás módszertani kurzusokat, és személyre szabott, képzés-specifikus tanulmányi tanácsadást biztosítunk hallgatóink számára. A hagyományos képzési formák (előadások, szeminárium) mellett hangsúlyosan jelennek meg a projekt munkák és a készségfejlesztő kurzusok. Rugalmas on-line és off-line tanulástámogató eszközökkel rendelkezünk, amelyekben az oktatók szerepe kulcsfontosságú: nemcsak a hallgatók számára rendelkezésre állás (fogadóóra, e-mail) szempontjából, hanem a hallgató

munkájáról történő szakmai visszajelzés okán is. Ezért fontosnak tartjuk, hogy hosszú távon létrehozzunk egy egyetemi szintű oktatás-menedzsment módszertani útmutatót, amely a hallgatói és oktatói szempontokon túl a képzési specialitásokat is figyelembe veszi, ezáltal az akadémiai és szolgáltatói szemléletet összehangba hozza.

A hallgatók sikeres elhelyezkedése alapvető egyetemi érdek, a sikeres elhelyezkedés záloga pedig a szaktudás és az ehhez kapcsolódó alapvető skilllek megfelelő alkalmazása. Korábbi kutatásaink arra hívják fel a figyelmet, hogy az ELTE által nyújtott magas színvonalú szakmai tudás mellett elengedhetetlen bizonyos soft-skilllek fejlesztése a hallgatók számára, amelyek a sikeres munkahelyi előmenetelük prediktorai is lehetnek. A fejlesztési eszközöket mérlegelve és a hallgatók tapasztalataira építve komplex megoldást kezdeményeztünk: ilyen átfogó szolgáltatás az ELTE-n a hallgatók tantervi képzésébe illeszthető karriermenedzsment kurzus, amelyet jelenleg pilot projektek formájában tesztelünk.

1.2.5 Képzési eredményesség értékelése

A munkaerőpiaci felmérések, a Diplomás Pályakövető Rendszer adatai egyértelműen azt mutatják, hogy az ELTE diploma a legmagasabban értékelt a hazai munkapiacra. Bizonyos szegmensekben vannak vetélytársai az ELTE-nek, ám ha a felsőoktatási intézményekre, egyetemekre egészként tekintünk, akkor az ELTE-n folyó képzés eredményessége kiváló.

Állam és Jogtudományi Kar

Általánosságban az egyetemi képzés eredményessége jelentősen függ a képzési formától, hiszen eltérő a tanulásra fordítható energia a nappali és a levelező tagozaton. A Kar oktatási követelményrendszere azonban egyaránt szigorú követelményeket támaszt minden hallgatóval szemben, függetlenül a képzési formájától.

Az osztatlan jogászképzésben a legnagyobb hallgatói lemorzsolódás a kifutó esti képzésben van, de ez természetesnek tekinthető. Hiszen aki a képzési idő alatt nem tudott végezni, már csak más képzési formában tudja folytatni a tanulmányait, és sokan inkább az új felvételi eljárást választják. A nappali tagozaton a lemorzsolódás kicsi. Ugyanakkor a mintatantervet nem követi a hallgatóknak több mint 50%-a, így a tanulmányaikat átlagosan 1 félévvel meghosszabbítják. A tanulmányi idő meghosszabbításának egyik oka, hogy nappali tagozatos hallgatóink közel 20%-a részt vesz valamilyen külföldi részképzésben (ERASMUS, Paris II. Université, Universität Göttingen részképzések), amely indokolttá teszi az itthoni tanulmányainak halasztását.

A levelező jogászképzésben a lemorzsolódás oka elsősorban az, hogy munka mellett sokan nem tudják vállalni a kéthetente kétnapi elfoglaltsággal járó terhelést vagy a költségtérítést. Ebben a körben már megjelenik esetenként a nyelvvizsga hiánya is. A diplomát nem szerzők legnagyobb arányban a BA képzésben jelennek meg, s itt fő ok az oklevél megszerzéséhez szükséges nyelvtudás hiánya.

Oktatóink terhelése némiképp meghaladja a törvény által előírt mértéket (12,21 óra/hét), annak ellenére, hogy a képzési portfólió bővítése miatt számos gyakorlati szakembert is bevonunk a képzésekbe.

Ez problémát okoz abból a szempontból, hogy a kutatóegyetemi feladatok ellátásához több, a kutatásra fordítható időre és energiára lenne szükség. Rendkívül fontosnak tartjuk ugyanakkor a hallgatókkal való kics csoportos foglalkozásokat, legalább a nappali tagozaton. Az egy oktatóra jutó hallgatói létszám az országos átlaghoz képest viszonylag magas – ebben a levelező hallgatók is benne vannak –, a nappali képzésben egy csoport létszáma nem haladhatja meg a 22 főt. Az oktatói munka eredményességét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a legtehetségesebb hallgatókkal való foglalkozás önálló feladatként jelentkezik a vezető oktatóink számára, és az elmúlt öt Országos Tudományos Diákköri Konferencián (OTDK) az ÁJK hallgatói bizonyultak a legeredményesebb versenyzőknek. Rendszeres sikereket érnek el a hallgatók az egyéni felkészítéseken alapuló nemzetközi perbeszédversenyeken is.

A kurzuskínálatban igyekszünk az előírtól sokkal szélesebb kínálatot nyújtani a hallgatóinknak, és már az alapképzés során lehetőséget adunk az érdeklődésüknek megfelelő kurzusportfólió összeállítására. Így módjuk van bizonyos modulok összeállításával (közjogi, büntetőjogi, civilisztikai, európai és nemzetközi jogi) speciális ismeretkörben elmélyíteni tudásukat.

Az ELTE Karrierközpont és a kari pályakövetési rendszer adatai alapján kedvezőbbek a hallgatók elhelyezkedési esélyei, mint amit a központilag kiadott adatok sugallnak. Jogászképzés esetében átlagosan 2,2 hónap alatt tudnak elhelyezkedni a hallgatók. Gyakori visszajelzést kapunk, hogy egyes intézmények a pályázati kiírásban megjelölik, hogy az ELTE-n szerzett diploma előnyt jelent. A politológus hallgatók elhelyezkedési mutatói nehezebben követhetők, mert a diplomájukkal igen sokféle munkakörben el tudnak helyezkedni. A BA szakos hallgatók többnyire már a szaknak megfelelő munkakörből érkeznek hozzánk.

Bölcsészettudományi Kar

A 2006. évi felvételi eljárás során a Bölcsészettudományi Kar két képzési területen (bölcsészettudomány, társadalomtudományi) összesen 11 alapszakot hirdetett meg. A bölcsészettudományi képzési területen 6 alapszakon – germanisztika (4), keleti nyelvek és kultúrák (11), ókori nyelvek és kultúrák (1), romanisztika (5), szlavisztika (9), történelem (1) – a szak neve mögött zárójelben feltüntetett számban a szakirány megjelölésével felvételiztek a jelentkezők. 2008-tól a művészetközvetítési képzési területtel bővült az alapképzési paletta.

Az alapszakon abszolutóriumot szerzett hallgatók átlagos képzési ideje 7-8 szemeszter, amelynek hátterében jellemzően a hallgatókat rendkívül megterhelő zsúfolt tanterv állt. Míg a kontaktórák száma rendkívül magas (jogsabályi előírások miatt), és ennek eredményeképpen az egy tantárgyra jutó kreditek száma rendkívül alacsony (nemzetközi viszonylatban is, ami leginkább az itt tanuló Erasmus-hallgatók esetében problematikus). A hároméves alapképzési szak a képzési cikluson belül csak korlátozottan ad lehetőséget a hallgatói mobilitásra, miközben az Erasmus kiemelt célja a minőségi és mennyiségi hallgatói mobilitás növelése. Az alapszakos hallgatói lemorzsolódás átlagos mértéke 10 százalék alatt van.

A mesterszakok esetében – tekintve, hogy a képzés 2009-ben indult el – sem a hallgatói előrehaladás, sem a hallgatói lemorzsolódás mértéke tendenciájában nem vizsgálható. A megjelölt mesterszakok közül 7 mesterszak (hungarológia, indológia, logika és tudományelmélet, reneszánsz tanulmányok, ruszisztika, sinológia, történeti muzeológia) akkreditációjára 2009 után került sor. További 8 mesterszak (arabisztika, assziriológia, bolgár nyelv és irodalom, cseh nyelv és irodalom, egyiptológia, elméleti nyelvészet, lengyel nyelv és irodalom, turkológia, ukrán nyelv és irodalom) esetében a felvett hallgatók még nem szereztek abszolutóriumot. A kifutó osztatlan egyetemi képzésekben „bennragadt” hallgatók átlagos képzési ideje 11-12 félév között mozog.

Minden képzési szintre igaz, hogy a tudományos- és kieszakok esetében 1-2 hallgató elbocsátása már akár 30-50 százalék közötti lemorzsolódást is jelenthet, de ezeket az adatokat ennek tükrében szabad csak értékelni. A Karon meghirdetett tanegységeken résztvevő hallgatók átlagos létszáma a kifutó, osztatlan képzések megszűnésével várhatóan növekedni fog. Ugyanakkor hangsúlyozni szükséges, hogy a kieszakos képzések miatt a tanegységek átlagos hallgatói létszáma a jövőben is 13-15 fő között becsülhető.

Informatikai Kar

A felsőfokú szakképzés esetén a megjelölt időszakban még nem jutottak el a hallgatók a 4. félévig, mert a szakképzést 2011-ben indítottuk.

A PTI BSc képzésben tanuló hallgatók az előírt tanulmányokat igen nehezen teljesítik az előírt idő alatt. Átlagosan a bejövő hallgatók 10%-a tudja 6 félév alatt teljesíteni a követelményeket. Ennek többek között az az oka, hogy még az utolsó félévre is egy teljes tanulmányi értékű szemeszter jut, amelyet befejezni és a szakdolgozatot elkészíteni igen komoly kihívás még a legjobb hallgatóink számára is. A tantárgyak egymásra épülése további visszatartó erő, ezért fordul elő, hogy az átlagos végzési idő 9-10 félév között mozog. Folyamatosan felülvizsgáljuk a tantárgyak előfeltétel-rendszerét, hogy ezzel is segítsük hallgatóink előrehaladását. Igen nagy a lemorzsolódási arány is, a BSc szakon mintegy 40%-os a 3 év alatt. Ebből adódik a diplomázók alacsony száma, ami – továbbgyűrűző hatásként – gondot jelent mesterszakunk beiskolázásában.

A PTI mesterszakra a legkiválóbb hallgatóink és a jó képességű külső hallgatók kerülnek be, itt a lemorzsolódási arány alacsony és a diploma megszerzése is lényegében a mintatantervben rögzített idő alatt megtörténik.

A térképész mesterszak unikális az országban, a jelentkezők száma évről-évre stabilan elegendő ahhoz, hogy a maximálisan felvehető létszámot jó képességű hallgatókkal feltölthessük. A térképész mesterszak igen jó mutatókkal rendelkezik mind a tanulmányok elvégzése mind a diploma megszerzése tekintetében.

A régi kifutó szakok (programozó matematikus, programtervező matematikus, informatikatanári, számítástechnika-tanári) esetében elég rossz mutatószámok adódnak mind a lemorzsolódás, mind a diploma megszerzésének ideje tekintetében. Ez érthető is, hiszen itt a már

régóta bennragadó hallgatókról van szó, akik munka mellett igen nehezen tudják befejezni a tanulmányaikat. Közülük sokan átkerülnek a BSc képzésre, amelynek követelményeit könnyebben tudják teljesíteni.

Az esti képzéseken értelemszerűen rosszabbak a mutatók, munka, család mellett sokkal nehezebb a tanulást is a megfelelő szinten teljesíteni. Ezért van, hogy itt is mintegy 40%-os a lemorzsolódási arány.

Az Informatika Doktori Iskola a tudományágon belül országos viszonylatban vezető szerepet tölt be mind a felvett, mind az abszolált, mind a fokozatot szerzett hallgatók számát tekintve. Ha a felvett hallgatók számához viszonyítjuk az abszolált és fokozatot szerzett hallgatók arányát, a Doktori Iskolánk a legerősebbek között van az ODT doktori adatbázis adatai alapján. Az alapképzés alacsony kibocsátása miatt a doktori képzésben résztvevők száma ennek ellenére alacsonyabb az ideálisnál. Sajnálatos módon a jelentkezők száma is csökkenő tendenciát mutat, amelyet az alacsony ösztöndíjhoz képest az infokommunikációs és szoftveriparban megszerezhető magas fizetések elszívó hatása okozhat. A Doktori Iskolába felvett hallgatók száma jelenleg a még felfutó létszámmal működő mesterképzést befejezők számának harmadát éri el.

A 2010. évi statisztika alapján az Informatikai Karon 2585 hallgató van. Az oktatási feladatunk igen heterogén, hiszen erős elméleti alapokat nyújtunk mind matematikából, mind számítástudományból és informatikából is a hallgatóinknak, ugyanakkor az informatika legújabb technológiáiba is be kell vezetnünk őket. Ez a szerteágazó feladat igen sokféle oktatási feladatot ró ránk. A gyakorlatigényes és laborgyakorlatokat igénylő oktatási feladatokba bevonjuk a doktorandusz hallgatóinkat és a mesterszakos hallgatóinkat, valamint magasan kvalifikált, az iparban nagy gyakorlatot szerzett és most is aktív külső oktatókat is. Velük kibővítve az oktatóink körét, megfelelő szinten tudjuk ellátni az oktatási feladatainkat. Habár az egy főre jutó beiratkozott hallgatók száma megfelelő, az oktatóink túlterheltek, hiszen átlagosan heti 17 óra körüli óraterhelés adódik. Ez a nagyarányú terhelés abból is ered, hogy a TTK-n és a PPK-n is beoktatunk, és bizonyos alapszakokon (pl. matematika, biológia) egyre nagyobb az igénybevételünk, mert megnövekedtek az utóbbi években a létszámok, és az új tantervekben újabb informatikai tárgyak oktatását igényelték Karunktól. Figyelembe véve, hogy a minősített oktatók átlagos terhelése 14 óra körül mozog, a nem minősített oktatóinkra aránytalanul nagy oktatási teher jutna, ha nem vonnánk be az oktatási feladatok ellátásába külsős oktatókat.

Az oktatói állományunk összetétele megfelelő, mind a minősített oktatók arányát (68%), mind a főállású oktatók arányát tekintve (85%). A doktoranduszok számának a növelése – a fentiek miatt is – kulcsfontosságú.

A Karon meghirdetett kurzusok átlagos hallgatói létszáma körülbelül 15 fő. Az alapszakon igen nagy a szórás az egyes kurzusok hallgatói létszámában. Vannak igen nagy (500, 600 fős) előadások és természetesen kisebb létszámú kurzusok is, főleg a mesterszakon (pl. tanári) és speciális egyéb tárgyak esetében. A nagy létszámú hallgatósnak kellő számú kurzust biztosítunk minden félévben. Arra törek-

szünk (kellő számú csoportot indítunk), hogy minden hallgató fel tudja venni az általa óhajtott kurzust. A kellő számú kurzuskínálatot jól mutatja a melléklet 15. táblázatának azon adata, amely a Karon meghirdetett tanegységek átlagos hallgatói létszámát adja meg. Ez a szám azt mutatja, hogy a kisebb – és még normális csoport méretű – kurzusaink vannak döntő többségben. Mindez mutatja oktatásunk hatékonyságát is, és hogy a kurzusaink kellően ki is vannak használva.

Végzett hallgatóink helyzete a munkaerő-piacon kivételes, gyorsan (átlagosan mintegy 4 hónap alatt) munkát találnak, magas kezdő fizetéssel. Manapság az informatikus diploma igen magas értékű, keresett a szakmában. A céges visszajelzések azt mutatják (DPR, ECCE nemzetközi felmérés) hogy az ELTE IK-s diploma méltó helyet vívott ki magának a munkaerőpiacon.

A DPR-ben szereplő munkanélküliségi mutató véleményünk szerint csalóka, a valóságban bizonyosan sokkal alacsonyabb, talán az állhat mögötte, hogy a cégek speciális alkalmazási lehetőségeket találnak, amik nem jelennek meg így a statisztikában. A nagy piaci kereslet (és gyors elhelyezkedési lehetőség) sehogyan sem összeegyeztethető a magas munkanélküliségi mutatóval.

Társadalomtudományi Kar

A TáTK-n nem jellemző a képzési idő tömeges elhúzódása. Az alap- és mesterképzési szakokon 2009-ben 13,2 százalék, 2010-ben 11,8 százalék és 2011-ben 11,1 százalék volt a lemorzsolódók aránya – ebben tehát némi előrelépést sikerült elérni.

Az oktatók leterheltsége jelentősnek mondható (az egy oktatóra jutó átlagos heti óraszám 11 óra volt a 2010/2011-es tanévben) – különösen azt figyelembe véve, hogy így nagy nehézségekbe ütközik az elmélyült kutatómunka végzése.

A kurzusok létszáma képzési formánként eltérő: az alapszakokon túlsúlyban vannak a nagy létszámú órák, a mesterképzésben a létszámok szükségképpen alacsonyabbak. A 2010/11-es tanévben a tanegységek átlagos hallgatói létszáma 35 fő volt.

Az EDUCATIO diplomás pályakövetési rendszere szerint a TáTK-n a felsőfokú tanulmányok alatt dolgozó diákok aránya 35 százalékos, a végzőskor (abszolutorium megszerzésekor) főállásban dolgozók aránya 22% volt. Az itt közölt munkanélküliségi adatok eltérnek az ELTE diplomás pályakövetési rendszerében mért adatoktól. Előfordult már munkanélküliség a 2010-ben végzettek 27,4 százalékának életében, és a 2010-ben végzettek 29,9 százalékának munkaerő-piaci státusa volt munkanélküli. Ezek az adatok nagyon megbízhatatlannak tűnnek, hiszen a válaszadási arány mindkét esetben csupán 14 százalék volt. Ezzel szemben a jóval magasabb válaszadási aránnyal (30%) rendelkező ELTE-s diplomás pályakövetési rendszerben 2011-ben a 2008-ban és 2010-ben végzettek 7,7 százaléka mondta magát munkanélkülinek, ami az országos munkanélküliségi rátát is figyelembe véve jóval reálisabb adatnak tekinthető.⁶

Természettudományi Kar

A képzés eredményességét a TTK alapszakjain nagyban befolyásolja a hallgatók által hozott tudás hiányossága. Eddigi erőfeszítéseink ellenére a lemorzsolódás nagymértékű, szaktól függően a teljes képzési ciklusra mintegy 40-70%. (Ennyi hallgató távozik a képzésből oklevél nélkül.) A szakot 3 év alatt elvégzők aránya kb. 10-25%. Sok esetben előfordul, hogy a hallgatók 4 éven túl is folytatni kénytelenek alapszakos tanulmányaikat.

A mesterszakokon a lemorzsolódás elhanyagolható. A képzési idő esetleges megnyújtása tapasztalataink szerint egy-egy esetben taktikai okokból is bekövetkezik, mivel a hallgató érdekelt abban, hogy a 12 féléves államilag támogatott képzési idejét kitöltse.

Az oktatók átlagos leterheltsége (heti 10,25 óra) lényegében megfelel a törvényben meghatározottnak. (Azonban itt is hangsúlyozni kell, hogy a jelenleg hatályos törvényi szabályozás inkább az angolszász területen „college”-okra érvényes előírást tartalmaz, nem pedig kutatóegyetemre vonatkozóakat.) Ki kell emelni, hogy a lemaradók és a tehetségesek külön kezelése sokszor önkéntes plusz vállalásokat követel. A gyakorlati képzések terén, és különösen az alsóbb évfolyamokban, ahol a létszám még nagy, időnként előfordulnak kiugró oktatói terhelések (tipikusan laboratóriumi gyakorlatoknál).

Színesebbé teszi a képzési kínálatot az, hogy nyugdíjas kollégáink önkéntes kötelezettségvállalás alapján tartanak órákat. Ezek az órák elsősorban speciális területeket érintenek. Ugyanígy kapunk segítséget az oktatásban akadémiai kutatóintézeti kollégáinktól is. Ennek és a megbízási szerződéssel foglalkoztatott óraadóinknak aránya azonban csak igen kicsiny százalékát adja a teljes órákínálatunknak. (Éves szinten 0,5%-nál is kevesebb az erre fordított kiadás az oktatóink bérehez képest.) A tárgyaink kínálata az előbbiektől függetlenül is kiemelkedően nagy (főleg a biológia, kémia, fizika területén), ez a legfontosabb garanciája a minőség fenntartásának.

A végzett hallgatóink elhelyezkedési statisztikáit illetően a természettudományi karok között (ELTE, DE, SZTE, PTE, BME) a középmezőnyben helyezkedünk el. Szakokra lebontott statisztika nem áll még rendelkezésünkre.

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

A BGGYK-n a hallgatók előrehaladása általában folyamatos. A kifutó főiskolai és egyetemi képzések adatai meglehetősen alacsony számú hallgatót érintenek. Főiskolai szintű képzésben hivatalosan 2009-ben végzett az utolsó évfolyam, így a főiskolai képzéseken lévő hallgatók mind jelentősen túlfutottak a képzési időn. Ugyanez vonatkozik az egyetemi szintű képzésre, ami levelező tagozaton 2009-ben fejeződött be, nappali tagozaton 2010-ben.

A felsőoktatási törvény lehetővé teszi, hogy a képzési időn túl a hallgató további két félévet igénybe vegyen államilag finanszírozott formában (BA képzésben 8+2 félév, MA képzésben 3+2 félév). Többek között ez okozhatja azt, hogy a képzési idő a hallgatók egy részé-

⁶ELTE Diplomás pályakövető rendszer. Felmérés az Eötvös Loránd Tudományegyetemen 2008-ban és 2010-ben végzettek körében. Kutatási zárótanulmány. 2011. 72. old. http://minoseg.elte.hu/file/DPRkiadvany_5_2011_Vegzettek.pdf

nél megemelkedik. Nappali tagozaton a hallgatók 1,7-2%-a marad le tanulmányaival. A diplomaszerezés elcsúszásának, a képzési idő meghosszabbodásának több oka is lehet. A hallgatók az iskola mellett dolgoznak, így például szakdolgozati munkájukkal nem készülnek el határidőre. A képzési idő meghosszabbodásának további oka az előfeltéti rendszer előírásainak szigorú figyelembe vétele, azaz egyes kötelező tárgyak nem teljesítése miatt a hallgatók egy része akár 2 félévet is elcsúszhat a képzés során. További ok, hogy a hallgatók még szívesen élnek a hallgatói jogviszony biztosította előnyökkel, ezért az abszolutórium megszerzését halogatták.

Levelező tagozaton a hallgatók 5-9%-a esetében tapasztalható hosszabb képzési idő. A költségtérítéses hallgatók számára (levelező tagozaton a hallgatók 60-65%-a) gyakran erőn felüli anyagi megterhelést jelent a költségek befizetése, illetve nehéz a tanulmányok összegegyeztetése a munkahellyel, a családdal. Ezért egyre gyakoribb a halasztás, a passzív félév lehetőségének igénybevétele. A képzési idő meghosszabbodásának oka – a levelező tagozatos hallgatók esetében is – gyakran az előfeltéti rendszer bevezetése és szigorú alkalmazása. Szintén nehézséget okoz a levelezős hallgatók számára a nyelvvizsga követelmények teljesítése. Esetükben gyakran előfordul, hogy záróvizsgát tesznek, ám oklevélüket nem kaphatják meg.

A BGGYK alapképzési szakja igen speciális: egy olyan szakon folyik a képzés, ami korábban hét szak volt. A jelenlegi szakirányok populáció-specifikusak, minden szakirányon eltérő ismereteket szükséges közvetíteni. Az alapozó szakaszokban 40 kurzust, míg az autizmus spektrum pedagógiájának szakiránnyal együtt nyolc szakirányon átlagosan további 35-40 kurzust kell biztosítani. Alap- és mesterképzésben a kötelezően és szabadon választható kurzusokkal együtt több mint 1000 kurzust kínálunk. Jelentős továbbá a szemináriumi és gyakorlati formában biztosított képzés, ezért gyakori a csoportbontás. Ez is megnöveli az oktatói terhelést. A kurzuskinálat megfelelő, a meghirdetett kurzusokat a hallgatók kihasználják. Az 5 fő alatti kurzusok indítását csak nagyon indokolt esetben engedélyezi a BGGYK kari vezetése.

A BGGYK-n közel 20%-os a nem főállású oktatók részvétele a képzésben. Ennek elsődleges oka a képzési tartalmak széleskörű multidiszciplinaritása (a gyógypedagógia komplex embertudomány, így érinti az orvostudomány, társadalomtudomány, neveléstudomány, pszichológia, jogtudomány, nyelvészet stb. területeit). Gyakori, hogy egy adott tudományterületen nem kell olyan mennyiségű ismeretet oktatni, ami egy főállású alkalmazást indokolna.

Az ELTE DPR-ben végzett felmérése alapján az összes képzés közül a gyógypedagógus-képzésben végzettek találnak a leghamarabb munkát (3,2 hónap) az abszolutórium megszerzését követően. 2010-ben a gyógypedagógus válaszadók 91,8%-ának volt munkája, amivel a BGGYK országosan kiemelkedő eredményt mondhat magáénak. A diploma megszerzését követően a válaszadók 12,5%-a tapasztalta meg a munkanélküliséget, ami az ELTE karai között a legjobb eredmény. A BGGYK válaszadóinak 1,1%-a a közigazgatásban, 84,6%-a az oktatásban, 9,9%-a az egészségügyi vagy szociális ellátásban helyezkedett el. A BGGYK válaszadóinak 91,3%-a szerint a végzettség na-

gyon nagy vagy nagymértékben kapcsolódik a végzett munkájukhoz. A válaszadók 69,2%-a szerint a képességek, jártasságok hasznosíthatósága megfelel az általuk betöltött munkakörnek.

Pedagógiai és Pszichológiai Kar

A PPK-n a hallgatói előrehaladás folyamatossága megfelelő. A 2009–2011. évi időszakban a 6 féléves alapképzésben – a pszichológia BA képzésben abszolválók nagy száma és a szak viszonylagos nehézsége miatt – az átlagos képzési idő 6,4 félév volt, míg a lemorzsolódás mértéke 4,23%. Kiemelkedően magas a lemorzsolódás az angol nyelvű pszichológusképzésben, ami jól mutatja, hogy a Kar a szakmai követelményeket nem szorítja a háttérbe gazdálkodási kényszerek nyomására. A mesterképzési szakokon az előrehaladás kiemelkedő, az átlagos képzési idő alig haladja meg a 4 féléves képzési időtartamot, és a lemorzsolódási ráta is rendkívül alacsony. A mesterképzésbe felvételi útján csak a legmotiváltabbak kerülnek be, így érthető a jó eredmények.

5. táblázat
A Kar képzési eredményességének fő adatai

Szak	abszolválók összlétszáma (fő)	átlagos képz. idő (félév)	lemorzsolódás aránya (%)
intézményi kommunikátor felsőfokú szakképzés	39	4,00	8,44%
andragógia BA	180	6,00	1,94%
pedagógia BA	57	6,38	1,96%
pszichológia BA magyar nyelven	277	6,69	3,93%
pszichológia BA angol nyelven	10	6,55	9,47%
rekreációs szervezés és egészségfejlesztés BSc	98	6,40	6,49%
sportszervező BSc	–	[a szak 2010-ben indult]	1,89%
alapképzési szakok összesen	623	6,40	4,23%
andragógia MA	58	4,00	2,65%
interkulturális pszichológia és pedagógia MA	11	4,00	5,82%
neveléstudományi MA	92	4,12	2,25%
pszichológia MA magyar nyelven	65	3,98	6,40%
pszichológia MA angol nyelven	4	4,00	0%
mesterképzési szakok összesen	230	4,05	2,76%
tanári MA	313	–	9,36%

Forrás: minisztériumi statisztikák, femip.hu

A tanári mesterképzési szakon az adatok nem értékelhetők azonos módon. Az átlagos képzési idő nem releváns, mivel a szak 2, 3, 4 és 5 féléves időtartamban is elvégezhető, függően a szakterületi modulok számától és az előzetes végzettségtől. Mivel a szakon számosan tanulnak munka mellett, korábbi rendszerű képzésben szerzett főiskolai tanári diplomával, a lemorzsolódás aránya közelíti a 10%-ot.

A PPK-n az oktatók leterheltsége valamelyest meghaladja a jogszabályban előírt minimumot. A kurzuskinálat mennyisége és kihasználtsága megfelelő, figyelemmel arra, hogy a képzések mindegyike jelentős mennyiségű kiscsoportos foglalkozást tesz szükségessé. Az oktatókra vonatkozó adatokat az alábbi táblázatban összesítettük:

A végzett hallgatók munkaerő-piaci helyzete a bölcsészettudományi és a pedagógusképzési szakmai területekhez viszonyítva megfelelő, az országos átlagnál valamelyest jobb. A végzett hallgatók az ELTE-hez és az országos átlaghoz hasonló időtartam alatt kapnak munkát, és a végzettség után munkanélküli periódus sem fordul elő gyakrabban az ELTE más karaihoz képest. A végzettek 64,1%-a alkalmazotként, 3%-a vállalkozóként vagy önfoglalkoztatóként helyezkedik el. Nappali tagozaton tanul tovább 22,6%, és GYES-en, GYED-en van, vagy egyéb okból inaktív 3,4%. A munkanélküliek aránya 6,8%.

A jövedelmi viszonyok sajnos alatta maradnak mind az ELTE-s, mind az országos átlagnak (az ELTE átlagát az ÁJK 145,45 eFt-os és az IK 220,39 eFt-os átlagbére emeli meg jelentősen).

7. táblázat
Az elhelyezkedési esélyek a Karon

	PPK	ELTE-átlag	országos átlag
A munkakeresés átlagos időtartama az abszolutórium megszerzésétől az első munkába állásig	4,39 hónap	4,56 hónap	4,54 hónap
Munkanélküli periódus előfordulása a végzettség megszerzése óta	25,2%	25,01%	33,62%
Havi nettó átlagjövedelem a 2010-ben végzettek és foglalkoztatottak körében	117,9 eFt	139,48 eFt	146,37 eFt

Forrás: Diplomás Pályakövető Rendszer, http://www.felvi.hu/diploman_tu

Tanító- és Óvóképző Kar

A TÓK nappali tagozatain a BA képzésben a képzési időt csekély mértékben meghaladó időtartam alatt szereztek abszolutóriumot a hallgatók, óvodapedagógus szakon 2%, tanító szakon 5% alatti az átlagos túlfutás, a részidős képzésben ennél magasabb, kb. 8%.

Az oklevélszerzés átlagos időtartama nappali tagozatokon és a tanító szak esti tagozatán 5% alatti mértékben haladja meg a képzési időt, az óvodapedagógus szak esti tagozatán ez az érték 8%. Az arányokat torzítják a 2006 előtti főiskolai képzést hosszan folytató hallgatók, akik közül értelemszerűen csak a túlfutók jelennek meg ebben az adathalmazban.

Az adatok arra utalnak, hogy a tantervi követelmények teljesítése nem ütközik túlzott nehézségekbe. Ugyanakkor előfordul az adminisztratív kötelezettségek mulasztása miatti túlfutás is. Az oklevélszerzés időtartamának hosszabbodása a nyelvvizsga-követelmény teljesítésének hiányát tükrözi.

A lemorzsolódás az óvodapedagógus (BA) szak nappali tagozatán átlagosan 3%, részidős képzésben 7%, a tanító (BA) szak nappali tagozatán átlag 6%, részidős képzésben csaknem 9%. A lemorzsolódási arányok csak kevéssé haladják meg a szakmailag elfogadható mértéket: a 3-12 éves gyermekek nevelését szolgáló pályán való helytálláshoz szükséges képességek és attitűdök hiánya a gyakorlatok során mutatkozik meg, c téren a felbengyott tanulmányok más hivatásban való hasznosításához a TÓK a későbbiekben az eddigieknél több segítséget nyújthat.

A TÓK finanszírozásának elégtelensége (mindhárom pedagógusképzési alapszak normatívája a legalacsonyabb kategóriába tartozik, gyakorlat-igényessége egyáltalán nincs finanszírozva) arra ösztönözte a kart, hogy kapacitását a lehető legnagyobb teljességgel lekösse. A tanító és az óvodapedagógus szakon a szakmai szempontok és a ke-

rettség egyaránt a nappali képzés létszamarányának növelését indokolták, ami az oktatók magas heti átlagóraszámában mutatkozik meg.

A Karon 2010-ben végzettekről 2011-ben készült DPR adatai azt tükrözik, hogy a megkérdezett hallgatók 75%-a nappali tagozatos képzésben végzett, azaz korábban nem volt munkahelye. Így a munkakeresés átlagos időtartama (4,09 hónap) elfogadható adat. Viszonylag magas a pályaelhagyók és a külföldön munkát vállalók aránya, ennek okai között bizonyára szerepet kap a tanítók, óvodapedagógusok alacsony jövedelme (112 ezer Ft), a szakma presztízsének negatív megítélése és a közoktatás helyzete is. Összességében a végzetteknek több mint fele egy évvel az abszolutórium után azon a pályán dolgozott, amelyre készült, 10 % feletti arányt képviselnek az egyéb okból (jellemzően gyermekvállalás miatt) inaktívak és a továbbtanulók. Mind a tanítók, mind az óvodapedagógusok közül többen folytatták tanulmányukat az ELTE neveléstudományi mesterszakán, általában kisgyermeknevelés szakirányon.

1.2.6 Nemzetközi dimenzió értékelése

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem kínálja hallgatói, oktatói, kutatói és adminisztratív személyzete számára a legszélesebb mobilitási portfóliót Magyarországon. Intézményünk részt vesz minden lehetséges mobilitási programban, és ezek mellett aktívan lép fel új mobilitási együttműködések, intézményközi megállapodások kötésének kezdeményezésében. Intézményünk küldi és fogadja a legtöbb Erasmus hallgatót és adminisztratív személyzetet a magyarországi intézmények közül, ezzel egyrészt biztosítva a hallgatók számára a nemzetközi tapasztalatszerzés lehetőségét, másrészt erősítve az oktatók, kutatók nemzetközi kapcsolatrendszerének bővítését és ápolását, illetve az adminisztratív kollégák széleskörű felkészültségét elősegítő, folyamatos képzést.

Ugyanakkor a célzottan mobilitási forrásokon felül, amelyek egy része pályázott támogatás, másik – jóval szerényebb – része saját forrás (intézményünk saját forrásból is áldoz a nemzetközi életben való részvételre az oktatók és PhD hallgatók számára kiírt Külügyi Pályázat keretében), intenzív élet zajlik a nemzetközi tudományos (pályázati) együttműködésekben is. Az ELTE tehát felismerte, hogy a nemzetközi dimenzió csak egy koherens „többszorosított” modell alapján valósítható meg sikeresen, amely modellben minden tudományterület (szervezeti egység) megtalálja a számára optimális együttműködési formákat és forrásokat. Fontos felismerés továbbá, hogy a nemzetközi élet minél jobb kiaknázása csak úgy valósulhat meg, ha azt hosszú távú stratégiai elképzelések alapozzák meg, amelyek keretében a felkészült oktatói és adminisztratív személyzet kellő gyorsasággal és kompetenciával tud élni a kínáló lehetőségekkel. Az ELTE sikeres a kultúrák közti párbeszédben, felhasználva a nyelvzszakos képzésekben rejlő, Magyarországon egyedülálló erejét. Az ELTE több mint 100 nyelvet oktat, és több mint 60 nagykövetséggel ápol intenzív kapcsolatot a nemzetköziesedés elősegítése érdekében.

A folyamatosan növekvő mobilitás nyilvánvalóan európai tendencia, intézményünk ugyanakkor idejekorán meglátta az abban rejlő

nemzetközi lehetőségeket. Természetesen fontos a magyar hallgatók nemzetközi tapasztalatszerzése, külföldre jutása, az ELTE ezen a téren számos szolgáltatást, kommunikációs módszert fejlesztett ki a kiutazó hallgatók számának növelése érdekében. Ugyanakkor hangsúlyt kapott a beérkező külföldi hallgatók számának növelése is. Egyes karok esetében már sikerült elérni, hogy a kiutazó-beutazó hallgatók aránya egyensúlyban legyen, bizonyos években a beutazó hallgatók száma meghaladja a kiutazó hallgatókét. Ez a módszer régiókban igazán nagy sikernek számít, hisz az európai mobilitási trendek nem erről tanúskodnak.

Az idegen nyelven kínált képzések portfóliójának dinamikus növekedése figyelhető meg a képzéseink minden szintjén, de a szakirányú továbbképzések területén is. Nemcsak a képzések számának növekedését figyelhetjük meg, hanem a tervezett programok „formájának” sokszínűségére is felfigyelhetünk (idegen nyelvű képzés, közös képzés intézményközi megállapodás alapján, közös képzés konzorciumi együttműködés alapján, co-tutelle képzés stb.). Ennek oka, hogy az ELTE nemzetközi életének (legyen az mobilitás, képzés stb.) alapja a tudományos együttműködés, ily módon az oktatókra és kutatókra alapozva bontakoznak ki a nemzetközi együttműködések, képzések. Bizonyos esetekben a magyar nyelvű képzéssel azonos idegen nyelvű képzést hirdetnek meg az ELTE karai, máskor közös képzéseket alkotnak az oktatók a korábbi nemzetközi tudományos együttműködésre alapozva. A rövid nyári egyetemi programok egy része is közös intézményi megállapodáson alapul. Intézményünkben a közös képzések tipizációja is megtörtént, ezzel segítve megtalálni a legoptimálisabb nemzetközi együttműködési formát a programgazdák számára. E tekintetben az ELTE kiemelkedő eredménye, hogy jelenleg több Erasmus Mundus programban vesz részt. Van olyan, amelyet koordinál is, illetve szervezi olyan fontos intézmények magyarországi tevékenységét – a jövő évtől képzését is – mint az EIT. Az ELTE már 2007 novemberében elfogadta az Idegen Nyelvű Képzési Koncepciót, amely segíti a nemzetköziesedés folyamatát. Célunk a koncepció megvalósulásának és értékelésének elvégzése. A programok szervezési módszertanán túl természetesen megjelentek az ELTE olyan igazán sikeres idegen nyelvű képzései, amelyekre évek óta túljelentkezés van. E képzések fejlesztése zajlik jelenleg pályázati támogatásból, ezután kezdődik majd meg a kapacitás fejlesztése, amely a bevételek további növekedésével kecsegtet.

Az ELTE nemzetközi élete alakításának – mint ahogy az már korábban említésre került – a tudományos együttműködés (megalapozottság) az alapja. Ehhez szükséges egy megfelelően működő horizontális (és vertikális) szervezeti forma, amely lehetőséget ad arra, hogy pl. az adminisztratív mobilitásban részt vevő dolgozók tapasztalatai, vagy akár közös képzések tervezése esetén a jó gyakorlatok egészen az oktatókig/kutatókig eljuthassanak. Ehhez intézményünk olyan szolgáltatásokat fejlesztett ki, amelyek támogatják az oktatókat (pl. közös képzés tervezése esetén a Mundus Iroda). Fontos volt az egyéb hallgatói szolgáltatások fejlesztése is, a tömeges mobilitást kezelő Erasmus online felület, a hallgatói kiutazást támogató interkul-

turális tréning, vagy akár a hallgatók reintegrációjával foglalkozó tréning. Ezek mellett nem elhanyagolható a külföldi hallgatók számára kiépített Housing Office, vagy a felkészült kari koordinátorok szerepvállalása a nemzetközi élet szervezésében, amelynek köszönhetően ma már bizonyos tudományterületeken több hallgatót fogadunk, mint amennyit küldünk. Folyamatos az idegen nyelvű kommunikációs anyagok fejlesztése is, amit a szabályzatok angol nyelvű kiadása követ.

Intézményünkben a nemzetköziesedés nem önmagáért létező folyamat. Hisszük, hogy a feladatok egymásra építése és összekapcsolása vezet el egy hatékony struktúra kiépüléséhez: példaként említhető a mobilitás során, külföldön szerzett kreditek elismerése és az oklevél-melléklet implementációja, amelyben a hallgató részképzésen végzett tevékenysége szerepel. Ez a dokumentum segíti a frissen végzett hallgatókat az állások sikeresebb elnyerésében. Így intézményünkben lényeges feladat a hasonló szinergiák felkutatása a nemzetközi lehetőségek még hatékonyabb kiaknázása érdekében.

A belső adminisztrációs képzések és folyamatok mellett, az ELTE nagy hangsúlyt fektet a külföldi jó tapasztalatok/tudás gyűjtésére, alkalmazására. Több módszer is segíti intézményünk dolgozóinak naprakész felkészültségét, legfőképp azonban – anyagi lehetőségeinkhez mérten – az egyetemi hálózatok tematikus munkacsoportjaira támaszkodunk. Az egyetemi hálózatokon túl más nemzetközi szervezetek tapasztalatait, programjait is szívesen alkalmazzuk, akár csak az OECD IMHE programját.

Magyarország legrégebbi folyamatosan működő felsőoktatási intézményeként az Eötvös Loránd Tudományegyetem szerepe vitathatatlan a magyar kultúra oktatásában és népszerűsítésében. E célnak megfelelően az ELTE már 2008 óta innovatív módon segíti magyar szakok alapítását távoli partnerintézményekben (Harbin Egyetem, Kína; Kijevi Nemzeti Nyelvészeti Egyetem, Ukrajna). Így támogatja a magyar nyelv és kultúra terjesztését, ami az országunk iránti érdeklődésnek, a kulturális és gazdasági kapcsolatok kiépítésének az alapja.

Intézményünk egyre nagyobb szerepet vállal a határon túli magyar nyelvű oktatás támogatásában, a határon túli magyar fiatalok segítségével. Az ELTE oktatói részt vesznek számos, határon túli egyetemen működő magyar nyelvű képzésben, ezt, az egyetemvezetés által sokra tartott oktatói tevékenységet kiemelkedően széleskörű intézményközi megállapodás-rendszer segíti. Másfelől egyetemünk immár 17 éve szervezi a határon túli fiatalok számára nyári egyetemét, amely tavaly, a jogi program négy tudományterületre történő kibővítésével több mint 100 ösztöndíjas hallgatót vonzott.

Az ELTE kiemelt szerepet vállal országos szinten is. Több éve koordinálja a Study in Hungary nevet viselő informális csoportot, amely az EAIE-n, a legnevesebb európai oktatási kiállításon évek óta képviseli a magyar felsőoktatást, ezzel támogatva egyfelől a szerződéses cse-

rekapcsolatok kialakítását és ápolását, másfelől az idegen nyelvű képzésre érkező fiatalok toborzását.

Külföldi telephelyeken való idegen nyelvű képzés létrehozására ugyan mutatkozott volna igény, a várható hallgatói számok azonban nem indokolták telephely azonnali létrehozását. Fontos megjegyezni, hogy az ELTE egyik prioritása a Magyarországra irányuló mobilitás növelése, amely ugyan csökkenti a külföldi telephely létrehozásának lehetőségét, ugyanakkor a fogadott hallgatókban mélyebb elkötelezettséget tesz lehetővé Magyarország iránt, illetve hatványozottabban támogatja a magyar gazdaságot.

Az ELTE nemzetközi életének motorja az oktatók/kutatók és a hallgatók nemzetközi kapcsolatrendszere, az ezek működtetésének támogatásához nélkülözhetetlen feladatok egy részét – a megfelelő humán erőforrás kihasználása érdekében – képzett személyzetnek kell biztosítani. Az ELTE igen sokféle együttműködési formát, módszert dolgozott ki a tudományterületek, földrajzi területek és források függvényében, így kellő hatékonysággal tud fellépni a nemzetközi szinten. Ugyanakkor a nemzetközi élet nagy része az oktatók és adminisztratív dolgozók önkéntes munkáján alapul, ami veszélyes lehet a fenntarthatóságot tekintve. Ugyan az ELTE anyagi lehetőségeihez mérten kihasználja a kínáló lehetőségeket, kapcsolatrendszerében, szerződéseiben jóval nagyobb potenciál rejlik, amely a szükséges források biztosításával kétségtelenül kiaknázható.

1.2.7 A tehetséggondozás értékelése

Az ELTE tehetséggondozási tevékenységének négy markáns pillére a szakkollégiumi hálózat, a tudományos diákkörök, a tutori rendszer és a honoráciorképzés.

Szakkollégiumok

Az ELTE öt szakkollégiumot működtet, az ötből két kollégium önálló épületben működik. Ez a kettő a nagy hagyománnyal rendelkező Eötvös József Kollégium (1895 óta) és a Bibó István Szakkollégium (1983 óta). A harmadik nagyobb hagyománnyal működő szakkollégium az 1992-ben alapított Bolyai Kollégium. Az egyetem 2004-ben hozta létre a Társadalomtudományi Szakkollégiumot, amely ez évtől Angelusz Róbert nevét viseli. 2007-ben alakult az Illyés Sándor Szakkollégium. Az öt szakkollégium lefedi az ELTE oktatási kínálatát, minden területen lehetőség van hallgatóink számára az elmélyült szakmai munkára és a tudományos munkára kollégiumi keretek között.

Az öt kollégiumban folyó munka különböző módon szerveződik, de alapvető jellemzője a magas tudományos színvonal és emellett a részvétel a közösség építésében, a tágabb közösség szolgálata. A különböző szakmai műhelyek, szemináriumok, előadásorozatok a szakmai, tudományos munkát segítik, de nem szakbarbárokat kívánnak nevelni, hanem nyitott, a felelős értelmiségi létre felkészített szakembereket.

Az ELTE a szakkollégiumi rendszer kialakításának egyik kezdeményezője volt, szakkollégiumait ma is féltő gondossággal segíti, szűkülő anyagi lehetőségei mellett is.

Tudományos diákkörök

Egyetemünk a tudományos diákköri mozgalom megindításában döntő szerepet vállalt az 1950-es évek első felének nehéz körülményei között. Az alapítás óta eltelt 60 esztendőben az ELTE a TDK-mozgalom kiemelkedően legeredményesebb intézménye volt, és ma is az. A legutóbbi négy év két országos konferenciáján (2009, 2011) hagyományosan a legeredményesebb egyetemnek bizonyult. Két tudományágban – humán tudományok, természettudományok – igen nagy fölényben voltak kiemelkedő tudású hallgatóink. Az eredményességünk záloga – a jelentős számú tehetséges hallgatón túl – oktatóik áldozatos munkája a tehetségek megtalálásában és jó értelemben vett menedzselésében. Jól mutatja ezt az is, hogy doktori iskoláinkban az egykori TDK-s és szakkollégista hallgatók aránya igen magas, egyes iskolákban a 70%-ot is megközelíti. Az egyetem oktatói karában is jelentős a száma azoknak, akik a két tehetséggondozó szervezet kereteiben munkálkodtak. Ezek az oktatók vállalják a tehetséggondozás feladatát is.

Tutorálás

A nagyszámú tehetséges hallgató közül a kiemelkedőknek lehetősége van a tutorális képzésre is. Erre pályázni kell és sajnos anyagi okok miatt csak kevesen nyerhetik el. Ez a legintenzívebb módja a tehetséges hallgatók képzésének: egy oktató és egy hallgató intenzív együttműködése.

Honoráciorképzés

A honoráciorképzés egyetemünkön néhány éve meghonosított tehetséggondozási forma. A többletmunkát vállalni akaró hallgató pályázat alapján elnyerheti a honorációr státuszt, amelyben munkaterve alapján haladhat előre, folytathat kutatásokat, egy mentor tanár segítségével.

Nemzetközi kapcsolataink

Az Eötvös József Kollégium hagyományos kapcsolatokat ápol az intézmény mintájául szolgáló Ecole Normale Supérieure (Párizs), a Scuola Normale Superiore (Pisa), Collegio Superiore (Bologna) kollégiumokkal és egy európai kiválósági háló kialakítására törekszik. A Kollégium egy Kárpát-medencei magyar kollégiumi hálózat kialakítását is megkezdte. Jelenleg három erdélyi és három felvidéki kollégiummal van szerződéses kapcsolata, a szervezés tovább folytatódik.

Kiemelendők az ELTE ÁJK-n több mint egy évtizedes múltra visszatekintő nemzetközi csereszemináriumok, amelyek évente változó helyszínnel (Budapest – Berlin, Budapest – Jéna, Budapest – Basel) biztosítanak lehetőséget a felkészült és idegen nyelvet jól tudó hallgatók szakmai fejlődése számára.

Az ELTE PPK keretei között az egyetemen működik tehetségpont, és különböző pályázatokon nyert támogatásban megkezdődtek az intenzív kapcsolatok kiépítését a középiskolákkal. Az Eötvös Kollégium középiskolások számára hirdetett tanulmányi versenyeket, a természettudományi kar „Az ELTE házhoz megy” program keretében keresi fel a középiskolákat, az Eötvös Kollégium és a Bibó Szakkollégium nyári táborban foglalkozik a tehetséges középiskolásokkal.

1.3. A K+F+I TEVÉKENYSÉGEK ÉRTÉKELÉSE

1.3.1 A kutatási portfólió értékelése

Az ELTE az elmúlt években kutatási portfóliójának kialakításakor két szempont megvalósulását tartotta szem előtt. Egyrészt törekedtünk arra, hogy az intézményben művelt sokféle tudományágban a kutatási témák változatosságát fenntartsuk. Másrészt azokat a területeket és témákat, amelyek meghatározzák az Egyetem hazai és nemzetközi arculát, megalapozzák kutatásainak ismertségét, fokozottan támogattuk. Mindeközben egyensúlyt kerestünk a tudományos irányzatok dinamikájára épített alapkutatás és a versenyszerű alkalmazott kutatási tevékenységek között, azzal együtt, hogy az ELTE-n hagyományosan és egyértelműen az alapkutatások dominálnak. Ezt mutatják az utóbbi évek pályázati adatai, illetve a külső bevételek adatai is.

Kivételet képez ez alól a Bárczy Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, amelyen az alapkutatások erősen egybefonódnak az alkalmazott kutatásokkal. Az alapkutatások eredményei szinte minden esetben hozzáférnek a BGGYK alkalmazott kutatási programjaihoz, amelyek a gyógypedagógiahoz mint gyakorlat-közeli tudományterülethez illeszkednek (pl. kognitív profil feltárása atipikus fejlődésben, s ez alapján vizsgálóeljárások kidolgozása).

Az Informatikai Kar tevékenységére is jellemző, hogy az alapkutatás mellett növekvő hangsúlyt kapnak az alkalmazott kutatások. Előremutatónak ítéljük az ipari partnereinkkel való szoros kutatási együttműködések, amelyek gyakran oktatási együttműködéssel is járnak, ezzel biztosítva a kutatási eredmények ipari hasznosulását és oktatásban való megjelenését. Mindez segíti az ipar és az Egyetem közötti kétirányú tudástranszfert.

Az elmúlt három év jelentős eredménye, hogy a European Institute of Innovation and Technology (EIT) kezdeményezésének köszönhetően létrejött az EIT ICT Labs Tudományos és Innovációs Társulás. Az Egyetem a Társulás budapesti csomópontjának (associate partner) vezetőjeként megkezdte a tudásháromszög kiépítését: az egyetem, kutatási szervezetek, vállalkozások és más érdekelt intézmények együttműködésén, hálózatán keresztül végzett K+F+I tevékenységet. Hallgatóink azonnal éltek a lehetőséggel, amikor az ipari partnereink igényeinek figyelembevételével indítottunk specializációt mesterszakon.

Az ELTE nyolc karának tudományos tevékenysége rendkívül szerteágazó, szinte lefedi az összes tudományágat. Nagyobb tudományterületeket tekintve az egyetem kutatásaival, egyedi produktumaival jelen van az élő- és élettelen természettudományok, illetve a bölcsész- és társadalomtudományok témaköreiben, speciális világában is.

Az ELTE Bölcsészettudományi Kara a magyar humán tudományosság elsősorú központja. A Kar mind az 5 doktori iskolája diszciplináris. (Interdiszciplináris doktori iskolákat elsősorban ott létesítenek, ahol nincs elég oktató/kutató egy diszciplináris doktori iskola létesítéséhez.) A BTK 5 doktori iskolája szinte minden fontos tudományágat lefed, ami lehetővé teszi, hogy ezekben a tudományágakban habilitációs oklevelet adhasson ki az egyetem (amely tudományágban nincs Magyarországon diszciplináris doktori iskola, abban

a tudományágban nem lehet habilitálni). Az öt doktori iskola 71 doktori programjában átlagosan 650–700 doktori hallgató tanul, amely bizonyítja a Kar kiemelkedő tudományos erejét és a magyar humán tudományos utánpótlás nevelésében játszott kiemelkedő szerepét. A BTK kutatókari profilját jól illusztrálja a graduális/posztgraduális hallgatók aránya. Hallgatóink 60%-a BA, 30%-a MA, 10%-a pedig PhD képzésben tanul. A 60-40 százalékos arány világviszonylatban kiemelkedőnek számít.

A TTK-n a doktori iskolákba felvett hallgatók száma a 2009-2011-es időszak átlagában 190 hallgató évente. A végzett hallgatók és a kiadott diplomák száma nem tér el egymástól, éves átlagban 115 hallgató/év. Az évente rendelkezésre álló állami ösztöndíjak száma az elmúlt években kismértékben emelkedett, míg a költségterítéses hallgatói létszámok jelentős mértékben csökkentek. Jelenleg a karon mintegy 420-430 doktorandusz-hallgató van, akik közül 230-240 ösztöndíjas, a többi költségterítéses. A karon jelentős mértékben emelkedett a PhD fokozatot szerző doktorjelöltek száma, jelenleg évente 130-140 fő. Az elmúlt években több tucat külföldön szerzett doktori fokozat honosítására került sor.

Az Egyetem a hazai és külföldi doktori iskolák közötti mobilitás növelését is fontosnak tartja, ezért az Európai Unióhoz való csatlakozás után hangsúlyt kapott a nemzetközi doktori képzésbe való bekapcsolódás (pl. kettős témavezetéssel készített doktori értekezések lehetőségének biztosítása, ill. doktoranduszok külföldi részképzésben való részvételének elősegítése). A doktori képzés nemzetközivé tételére való törekvés különösen fontos, hiszen a doktori iskolák kapcsolatai az oktató-kutató tagok nemzetközi elismertsége révén igen kiterjedtek. Az oktatók (témavezetők) külföldi szakmai kapcsolatai révén folyamatosan, évenként több doktorandusz részesülhet külföldi részképzésben, korszerű kutatási eszközöket használhat, és új módszereket sajátíthat el.

A doktori iskolákban – az oktatás-kutatás színvonalának emelése érdekében – oktatóként, témavezetőként, tőzstagként, szigorlati és védési bizottságok tagjaiként, a doktori értekezés bírálóiként közreműködnek más hazai és külföldi egyetemek, akadémiai kutatóintézetek munkatársai is.

Az ELTE doktori iskoláinak programjai a tudományágak széles, szinte teljes spektrumát képes lefedni. A magasan kvalifikált témavezetők száma kimagasló egy-egy iskolában.

Problémát jelent ugyanakkor, hogy a képzési időre rendelkezésre álló három év szinte kivétel nélkül nem elegendő a doktori disszertáció elkészítéséhez.

Az egyetem kutatási-fejlesztési jövőképeinek megvalósításához szükségesnek látszik a jelenlegi kutatás-fejlesztési stratégia prioritásainak felülvizsgálata, valamint az elmúlt években bekövetkezett szervezeti és személyi átalakulások nyomán átrendeződött kutatási-fejlesztési környezet újraértelmezése, adminisztratív megerősítése. A stratégia továbbfejlesztése révén az ELTE hatékonyabban tudja koordinálni a kutatási kapacitásokat, kutatási hálózatokba rendezheti szakmai műhelyeit és újraértelmezheti oktatóinak kutatási teljesítményeit, azok nyomom követését és a tudásmenedzsment szervezeti hátterének fejlesztését.

1.3.2 A K+F kapacitások értékelése

Az ELTE-n az oktatás és a kutatás minőségének alapvető záloga az oktatók/kutatók magas szintű tudományos tevékenysége, amit kifejez a minősített oktatók magas aránya. Külön örvendetes, hogy egyes karokon a magas pályázati bevételeknek köszönhetően szép számmal lehetett minősített kutatókat foglalkoztatni, így pl. a Biológiai Intézetben 50%-kal megnőtt az akadémiai állomány.

A minősített, kutatói gyakorlattal rendelkező, K+F projektekben jelentős szerepet vállaló munkatársak többsége oktató. Ennek kétségtelen előnye, hogy a K+F tevékenység és annak eredményei hatékonyabban forgathatók vissza az oktatásba, hátránya azonban, hogy a jelentős oktatói terhek mellett a K+F+I nem minden esetben kap megfelelő mennyiségű időt, energiát.

Az Informatikai Kar zömmel középkorú minősített oktatókra és kutatókra épül. Ennek oka, hogy az informatikai ipar elszívó hatása miatt hiányoznak a fiatal, frissen PhD-zott munkatársak.

Az ELTE szorosban együttműködik a Magyar Tudományos Akadémiával, ennek keretében a karokon a 2007-2011 közötti ciklusban 20 MTA-ELTE kutatócsoport működött.

Az Egyetemen nagy infrastruktúraigényű kutatások elsősorban a Természettudományi és az Informatikai Karokon folynak. Az Informatikai Karon a kutatás-fejlesztési feladatok megoldásához a számítógépes hálózati, hardver- és szoftverinfrastruktúra, a könyvtári szolgáltatások megfelelő színvonalon rendelkezésre állnak, megvan a továbbá az információs technológiai eszközök a videokonferencia, internetes konferenciák platformjai számára és a kari információk terjesztését szolgáló portálok is. A hálózati infrastruktúránk az egyik legjobb jelenleg a hazai felsőoktatásban az átviteli sebesség, a kapacitás és a megbízhatóság tekintetében.

A természettudományi kutatási területen a kutatóközpontokban, illetve az intézeti tanszékeken számos sikeresen működő kutatólaboratórium van, amelyek oktatási feladatokat is ellátnak.

A szubmikroszkópos anyag- és élettudományi kutatások területén megvalósult a kutatási infrastrukturális eszközök hatékony, szinergiákat is kihasználó igénybevétele, miután tavaly létrejött a természettudomány széles spektrumát érintő Nagyműszeres Kutató Centrum. A Centrum a négy intézetének, s azok számos laboratóriumának biztosít az eddiginél jobb együttműködést jelentő feltételeket.

Az eddigi beruházások ellenére meg kell jegyeznünk, hogy a kísérletes tudományterületek alapszerezettsége nem megfelelő.

Bár a bölcsészettudományi területen a kutatás általában nem igényel költséges infrastrukturális környezetet, ez alól a Bölcsészettudományi Kar Régészeti Intézete kivételt jelent. Az Intézet európai viszonylatban is kiemelkedő labor és restaurátor-műhely kapacitással rendelkezik. A bölcsészeti- és társadalomtudományok területén a kutatási infrastruktúrát elsősorban a kari és a tanszéki könyvtárak, valamint a számítógépes infrastruktúra képezi, amely lehetővé teszi az elektronikus adatbázisokhoz (pl. Complex DVD Jogtár, Westlaw) való hozzáférést is. A Bölcsészettudományi Karon a kari könyvtárak állományába közel 1 millió kötet (könyv és folyóirat) tartozik, e gyűjtemény egyharmada idegen nyelvű. A központi kari olvasó állománya

mellett saját könyvtárat tartanak fenn az intézetek és néhány tanszék is. A kari olvasó honlapja ad teret a doktori iskolák disszertációs adatbázisának is.

A tudásközpontok fontos céljaként említhetjük meg a „kritikus mennyiségű tudás” létrehozására törekvést, az ipar és az egyetem közötti együttműködés fokozását. Mindkét célkitűzés támogatólag hat a hasznosítási folyamatokra.

A technológiatranszfer-tevékenység kialakulásában igen jelentős szerepet játszottak az alábbi, egyetem által elnyert koncentrált kutatási projektek:

- **NAP pályázat:** A pályázat keretében egy olyan nemzetközi kooperációs kutatócentrum (Center for Network Data Analysis, CNDA) alakult, amely külföldi kutatócsoportokkal, hazai és külföldi vállalatokkal létesített nemzetközi együttműködési szerződések keretében végez kutatási, fejlesztési és innovációs tevékenységet. A résztvevő teameket a komplex hálózatok interdiszciplináris kutatási területe kapcsolja össze.
- **eScience RET:** A tudásközpont azzal a céllal jött létre, hogy összekapcsoljon jelenleg külön kutató tudományterületeket, úgymint biológiát, fizikát, matematikát, valamint informatikát, és ezzel az említett négy tudományterület eszközeit, módszereit ötvözve új kohéziót hozzon létre. A közös munka eredményeképpen olyan termékek és eljárások születtek a bioinformatika, az adatbányászat, de akár a gazdasági folyamatok modellezése terén is, amelyek önálló piaci értékkel bírnak. Létrejötték például olyan adatbázisok, amelyek hatékonyabb, célzott gyógyszerek kifejlesztését segítik elő, megnövelik a munkaügyi statisztikák pontosságát, egyben csökkentve költségeiket, felgyorsítják a szoftverfejlesztés folyamatát, biztonságosabbá teszik az energiaellátást, a virtuális obszervatórium technológia pedig csökkenti bizonyos kísérletek költségét, és elérhetővé teszi a kísérletezést mindenki számára.
- **Környezettudományi Kooperációs Kutató Központ (ELTE KKKK):** A Kutató Központot az egyetem Természettudományi Karán a kémia, a biológia, a fizika, a földtudományok és a matematika szakterületek képviselői az ipari-vállalati szféra kiemelt képviselőivel közösen hozták létre, segítve az ipari nagyvállalatokat környezetvédelmi feladataik megoldásában és a környezetvédelmi ipar szereplőit új technológiák kidolgozásában és bevezetésében. Hosszú távú cél a környezetvédelmi ipar számára egy olyan bázisintézmény kialakítása, amely több száz vállalat és gazdasági társaság K+F tevékenységéhez állandó háttérként rendelkezésre áll jól képzett szakembergárdával és széles nemzetközi kapcsolatrendszerrel.
- **ELTE Informatikai Kooperációs Kutatói és Oktatói Központ (ELTE IKKK):** célja egy többkomponensű, nyitott technológiai szoftverfejlesztő környezet és a hozzá kapcsolódó szakember-koncentráció létrehozása, ami minőségileg magasabb szintre emeli a hazai szoftveripar versenyképességét.

Ahhoz, hogy az igazán innovatív és magas teljesítményszinttel (belülről vezérelt) dolgozó kutatók kibontakozhassanak, a munkakörülmények további javítása, a dolgozói teljesítményértékelés- és differenciált támogatási rendszer kiépítése szükséges.

A K+F+I tevékenység támogatására a meglévők mellett olyan menedzment-képességekkel rendelkező szervezeti egységek létrehozását kell szorgalmaznunk, amelyek átvállalják a kutatóktól az adminisztrációs, szervezési feladatokat, s képesek a nem szakmai jellegű projektfeladatok lebonyolítására.

1.3.3 A K+F eredményesség és technológia transzfer értékelése

A K+F tevékenység eredményességét a sikeres pályázatok, az egyetemen folytatott kutatások eredményeit közlő publikációk valamint a sikeres innovációk száma, a kutatási források nagysága, a K+F tevékenység során kiépített szakmai kapcsolathálózatok igazolják vissza. Az egyetemi K+F célja sokszor nem az innováció, hanem egyéb, az intézmény számára fontos eredmény, mint az oktatómunka megtermékenyítése, termék és/vagy szolgáltatás létrehozása az egyetemen belüli vagy társadalmi hasznosítás céljából, az elismert kutatókból álló vagy általuk vezetett kutatócsoportok K+F forrásokhoz jutása, a vállalati kapcsolati rendszer javítása (vállalati adatbázisok létrehozása). Az ELTE meggyőződése, hogy a tudományos tevékenység egyre inkább szerves része az oktatói munkának és elengedhetetlen feltétele a hatékony képzésnek is. A kutatási tevékenység eredményeként nő az oktatói körben a tudományosan minősítették száma is.

Az egyetem oktatóinak/kutatóinak hozzájárulása a hazai tudományos szakirodalomhoz nemcsak mennyiségi, hanem minőségi tekintetben is kiemelkedő, és jelentős az ELTE oktatói által idegen nyelven, ill. külföldön publikált művek száma is. A publikációk magas színvonaláról tanúskodnak a hazai és nemzetközi idézettség adatok.

Az ELTE publikációs tevékenységében kiemelkedő jelentőségű a Természettudományi Kar, amely méltán lehet büszke az összesített impakt-faktorra. (Három év átlagában a publikációk száma 1200 körül van évente, az éves átlagos impakt faktor közel van az 1700-hoz.) Ez a publikációs tevékenység nemzetközi elismerést is kapott. A németországi CHE felsőoktatási minősítéssel foglalkozó intézet értékelésében a fizika és a matematika szakterület az „excellence group”-ba került. Ugyancsak elsősorban a publikációs tevékenység értékelése miatt került a QuacquarelliSymonds 2011-es listáján az ELTE az EarthSciences kategóriában a 100-150-es csoportba. A publikációs tevékenység és ennek hatása, mint az oktatói/kutatói teljesítmény minőségi mutatója az egyetemi elvárásokban, az oktatói/kutatói fokozatszerzésekben, előmenetelben is egyre inkább meghatározó tényezőként jelenik meg.

A tudományos tevékenység jelentős hazai elismerése, hogy Perczel András kémikus kapta 2011-ben a Bolyai díjat, illetve, hogy a MTA Lendület pályázatán 3 olyan kutató is nyert, aki a Természettudományi Karhoz tartozik. A nemzetközi elismertség kiemelkedő példája Lovász László matematikus Kiotó-díja.

Az állam a külső szabályozás eszközeivel (pl. pályázati források) serkenti a felsőoktatás innovációs aktivitását, illetve a jogszabályi kötelezettség révén rá is kényszeríti az egyetemeket az intézményben keletkező kutatási eredmények hasznosítására. Emellett a gazdaság szereplői is egyre gyakrabban keresik meg az Egyetemet, és várnak megoldást egy-egy kutatási problémára. Az Egyetemnek azonban

számos belső szervezeti problémát kell megoldania ahhoz, hogy meg tudjon felelni a gazdasági szereplőktől és az államtól érkező elvárásoknak. Egyrészt ki kell alakítani a vállalatokkal való kapcsolatteremtés és kapcsolattartás szabályozott, de nem bürokratizált eljárásrendjét, biztosítani kell az innovációs folyamat működtetéséhez szükséges belső folyamatot és humán erőforrást, meg kell honosítani a folyamat működtetéséhez szükséges szervezeti kultúrát, és működtetni kell a megfelelő menedzment technikákat. A szervezeti kultúrának nem csak támogatnia kell az innováció folyamatát, de gyorsítania is tudni kell a végrehajtást.

A K+F+I terület másik jelentős nehézsége, hogy a K+F területen elköltött források mennyisége nem feltétlenül áll összhangban az innovációs sikerességgel. Azaz a kutatásra költött sok pénz nem feltétlenül jelent sikeres innovációs termékeket. Sokkal inkább meghatározó a szervezeten belüli innovációs kultúra. Az ilyen kulturális közeg lassan épülhet csak ki, állandóságra, megbízhatóságra és folyamatos informális bátorításra is szükség van, a nyílt vezetői támogatás mellett.

A 2006-ban megvalósított szervezetfejlesztés, amely során létrejött az ELTE-n a Pályázati Irodával közös, az innovációs tevékenységet is integráló új egység a Tudás- és Technológia Transzfer Iroda (TTTI), valamint az egyetem szenátusa által elfogadott Tudás- és Technológiatranszfer Konceptió biztos jelei annak, hogy az Egyetem vezetése elkötelezett híve a tudásközvetítésnek és -hasznosításnak. Az elmúlt időszakban számos ipari kutatási együttműködési megállapodás létrehozásában működött közre a TTTI.

Az Egyetem megalapozott kutatásfejlesztési döntései során objektív adatokra támaszkodik. Fenntartói elvárás az intézményekkel szemben a kutatási, pályázati tevékenységet bemutató adatok naprakész szolgáltatása, a teljes intézményi tudástérkép elkészítése, folyamatos frissítése. A dinamikus, objektív adatokra támaszkodó pályázati, K+F szerződések, publikációk, szabadalmi portfóliók nyilvántartására képes adatbázisok 2012 végére rendelkezésünkre állnak, ezek folyamatos karbantartása a TTTI feladata. Az adatbázisból nyert információk a kutatói minősítés alapjául szolgálnak.

A kiélezett oktatási piacon elengedhetetlen, hogy az intézmények minél több tehetséges, nemzetközileg elismert kutatóval, oktatóval rendelkezzenek. Az intézményen belüli megmértetés és az elismerés is rendkívül fontos. A XXI. századi oktatási piac megváltozott feltételeket teremt. A felsőoktatásnak az eddigiekénél jobban kell alkalmazkodnia a munkaerő-piaci elvárásokhoz annak érdekében, hogy végzős hallgatói kezébe valóban piacképes diplomát adjon. Ehhez mindenképpen szorosabb együttműködés kialakítására lesz szükség az ipar és a felsőoktatás között. Az Egyetem és az ipar közötti stratégiai partnerségi megállapodások adminisztratív gondozója a TTTI.

A TTTI 2007-óta minden évben megrendezi az ELTE Innovációs Napot, amelyre pályázati forrásokat von be. Ez jó alkalom a kutatók és a lehetséges felhasználók eszmecserejére, valamint a pályázatot szervezettekkel való tapasztalatszerzésre. Ezen a napon adja át az egyetem rektora az ELTE Innovatív kutatója díjat, amely immár negyedik alkalommal azon kutató birtokába kerülhetett, aki az azt megelőző évben a legtöbbet tette a kutatási eredmények hasznosításáért.

A K+F+I folyamatot az Egyetemen jelenleg az alábbi informatikai rendszerek támogatják:

- Pályázati folyamatmenedzsment rendszer (pályázati outputok rögzítése, pályázati protokoll szerinti folyamatlépések nyomon követése)
- Találmányi adatbázis (találmányok leírása, illetve az egyes találmányok hasznosításához kapcsolódó valamennyi dokumentáció)
- Elektronikus irattár (találmányi bejelentéssel kapcsolatos dokumentumok, szellemi tulajdonvédelem dokumentumai, szerződésminták, titoktartási nyilatkozatok stb.)

Fejlesztendőnek látjuk a jövőben a nemzetközi szakmai kapcsolatok gyarapítását, valamint a pályázati források folyamatos bevonásának monitorozását.

2012 végéig kiépítésre kerül az Egyetemen az „Innovációs folyamatmenedzsment rendszer” (egyetemi találmány bejelentési, értékelési, szűrési és hasznosítási protokoll szerinti folyamatlépések nyomon követése), ami K+F tevékenységünk további támogatását szolgálja.

1.4. AZ INTÉZMÉNYIRÁNYÍTÁS ÉRTÉKELÉSE

1.4.1 Az intézmény-irányítási folyamatok, eszközök értékelése

1.4.1.1 Az alkalmazott menedzsment eszközök értékelése

Az előző Intézményfejlesztési Terv elkészítésekor az ELTE célja az volt, hogy az Egyetem irányítása, működtetése az akkorinál jóval hatékonyabban, átlátható módon, világos elvek és szabályok mentén valósuljon meg. Ezért elrendő célként került rögzítésre, hogy a különböző irányítási szintek (pl. intézet, kar, egyetemi központ) feladatai, hatás- és felelősségi köre, összhangban a szubsidiaritás elvével, egyértelműen körülhatároltak legyenek. A Szervezeti és Működési Szabályzat (SZMSZ), annak is elsősorban az I. kötete, a Szervezeti és Működési Rend, valamint az annak mellékleteit képező, a szervezeti egységek működését kezelő szervezeti és működési szabályzatok folyamatos fejlesztése ennek a jegyében zajlott. Ehhez kapcsolódóan rögzítette az IFT, hogy az egyetem irányításával, működtetésével kapcsolatos stratégiai döntések meghozatala előtt elengedhetetlen az érintettek véleményének megismerése, a vita és konszenzusra való törekvés a minőség és a teljesítmény mentén. A stratégiai döntések meghozatalára hatáskörrel rendelkező Szenátus üléseit, alapos előkészítés során, széles körű (a kari szintig lemenő, illetve azon belül a kari szabályozástól függő, dékáni felelősségi körbe tartozó további véleményezési szinteket bekapcsoló) véleményezési lehetőség alapozza meg. Ezt szükség esetén az Egyetemvezető Értekezlet, illetve állandó vagy eseti szaktestületek állásfoglalása, valamint jogszabályi kötelezettség esetén (sőt néha anélkül is) a Gazdasági Tanács véleményének kikérése is kiegészíti. Mindezek eredményeképpen a stratégiai döntések többnyire széles konszenzussal születnek meg, az előterjesztések szenátusi ülésen történő módosítása kismértékű. A szakterületi előkészítés mellett, a gazdasági és jogi (igazgatási) előzetes kontroll intézményesítetten került beépítésre a döntéshozatali folyamatba.

Az IFT további elvárása volt, hogy az operatív döntéshozatal és a végrehajtás gyorsuljon fel, váljon áttekinthetővé. Ennek érdekében a szenátus az operatív végrehajtás szabályozását rektori utasítás hatás-

körébe utalta, a gyors végrehajtást az egyre szélesedő elektronikus szintű ügyintézés, a formanyomtatványok, minták, és folyamatleírások segítik.

1.4.1.2 Az intézmény szervezeti modelljének értékelése

A vezető testületek és az egyszemélyi felelős vezetők tevékenységét az SZMSZ-ben meghatározott feladat- és hatáskörű funkcionális és szolgáltató szervezeti egységek segítik. Az Egyetem vezetési struktúráját egyfelől a Szenátus – rektor, másrészt a központi egységek – karok viszonyrendszere határozza meg. Bár az Intézményt az Ftv. meghatározása szerint a Szenátus és a rektor együttesen vezeti (mindenben, ami nem a Szenátus hatásköre, a rektor dönt/dönthet), a testületi vezetésben komoly szerepet töltenek be a Kari Tanácsok és az egyes Karokon működő Intézeti Tanácsok. Az egyszemélyi vezetésben a rektor mellett a munkájában közreműködő – a szakmai tevékenységért, illetve a szakterületi stratégiáért felelős – rektorhelyettesek, valamint az egyetem egészét átfogó hatáskörrel rendelkező gazdasági főigazgató és főtitkár, illetve a szervezetben súlyuknál fogva meghatározó nyolc Kart irányító dékánjainak szerepe szignifikáns. Az egyetemi szervezeti modell meghatározó jellemzője a decentralizált működés, amely a jogszabályi és szabályzati keretek között a rektor alá közvetlenül tartozó egyes szervezeti egységek (kiemelten a Karok) vezetőihez körülhatárolt jogosítványokat és felelősségi köröket telepít. Ugyanakkor megállapítható, hogy a jogok és kötelezettségek decentralizációja nem kiegyensúlyozott. Tetten érhető a törekvés a jogok decentralizációjának és a kötelezettségek centralizációjának növelése iránt, továbbá a felelősség sem teljes körben a joggyakorlóknál van. Végso soron az egyszemélyi felelősök: a rektor, a pénzügyek tekintetében a gazdasági főigazgató, továbbá az ELTE sajátos működési rendjében a jogszerűség és a törvényesség vonatkozásában a főtitkár, azonban a felelősség gyakorlásához szükséges döntési hatáskör, beavatkozási jogosultság és a jogosultakat terhelő információbiztosítási kötelezettség nem igazodik ehhez teljes mértékben.

Az oktatási és kutatási tevékenységet segítő ún. adminisztráció hatékonysága tekintetében – elsősorban a központi területeken (Gazdasági és Műszaki Főigazgatóság, Rektori Hivatal) – jelentős előrelépés történt az elmúlt hat évben. Az igazgatási szervezet tagoltságának felszámolása (az egységes Rektori Hivatal visszaállítása) mellett jelentős szerepe van ebben az informatikai infrastruktúra nagyarányú központi fejlesztésének csakúgy, mint az alkalmazotti állományban – minden pénzügyi nehézség ellenére – végrehajtott minőségi cseréknek. Ugyanakkor még mindig felfedezhető egyes funkciók esetében, hogy noha a központi kezelés elégséges, ugyanarra a funkcióra kari egységek létesülnek, illetve maradnak fent anélkül, hogy a munkamegosztásuk rendezésre kerülne. A legfontosabb területeken azonban jelentős előrelépés történt: a pénzügyi és HR folyamatok tekintetében az SAP modulok bevezetésének és a kapcsolódó folyamatszabályozásoknak köszönhetően, az oktatási tevékenységben, továbbá a pályázatkezelésben és a pénzügyi menedzsment folyamatokban az Egyetemi Pályázatkezelő Elektronikus Rendszer bevezetésével és folyamatos fejlesztésével.

1.4.1.3 Az intézmény döntéshozatali modelljének értékelése

Az ELTE 2006-ban elfogadott új Szervezeti és Működési Szabályzata a vonatkozó jogszabályi rendelkezések és az egyetemi tradíciók alapján kialakította az egyetem irányításában közreműködő vezető testületek rendszerét (Szenátus – Kari Tanácsok – Intézeti Tanácsok, tanszéki értekezletek). A testületek és bizottságok feladat- és hatáskörének megállapítása (döntési, véleményezési, javaslattevési stb. jog), illetve az adott vezetési szintre telepítése azt a célt szolgálta, hogy az Egyetem működését szolgáló feladatok kitzűzésében és azok megvalósításában világosan jelenjen meg az egyes szervezeti egységek (kar, intézet, tanszék) álláspontja. Az egyetemi vezető testületek működésére vonatkozó vizsgálat, illetve tervezés során az ELTE alapvetően megkülönböztette az egymástól eltérő hatáskörrel felruházott Szenátust és a kari, illetve intézeti tanácsokat, továbbá a szakbizottsági rendszert. A kialakított rendszer működésének gyakorlati tapasztalatait követő korrekciókkal egy hatékony, ugyanakkor a gyors döntéseket is kezelni képes modell jött létre. A többkörös szakmai egyeztetések eredményeképpen már a kari tanácsokra is, de a Szenátusra mindenképpen egy kiérlelt, az előterjesztői szempontokat elfogadhatni, a szakmai, kari szempontokat befogadni, ezeket összehangolni képes javaslatcsomag kerül benyújtásra. Az előkészítés a legfőbb döntéshozó testületet mentesíti a partatlan vitáktól, a visszavonni kényszerült előterjesztésektől, ugyanakkor a módosítások számát minimalizálja, a határozathozatalnak széleskörű konszenzust, ezáltal még a kényesebb döntések végrehajtásának is nagyobb támogatottságot („egyetemi legitimitációt”) biztosít. Az ELTE esetében egy olyan hatékony döntés-előkészítő rendszert sikerült kialakítani, amelyben a szakmai (oktatási, kutatási) szempontok mellett érvényesülnek a gazdasági és jogi-igazgatási szempontok is. Ezt jelentősen segíti a felülvizsgált és átgondolt szaktestületi rendszer is, amely az adott területen érdekelt valamennyi szereplő részvételét biztosítja, ezáltal lehetőséget ad a szakmai és a speciális szempontok megfontolására is. A kialakított döntési modellben az egyetemi érdekképviseletek (HÖK, szakszervezet, Közalkalmazotti Tanács) részvételével e szempontok is becsatornázódnak, ezzel is növelve a döntések támogatottságát és biztosítva hatékony végrehajtásukat.

1.4.2 A gazdálkodási tevékenység értékelése

1.4.2.1 Az intézmény bevétel szerkezetének alakulása

A magyar állami felsőoktatási intézmények bevételi struktúrájában általában 50% körüli a központi költségvetésből kapott támogatás, és körülbelül ugyanilyen arányú a saját bevételek nagysága. Az ELTE esetében alapvetően az intézmény képzési szerkezetének következtében (pedagógusok, államigazgatási szakemberek képzése, alap kutatás aránya) az állami támogatás évek óta 70% körül alakul, és csak 30% a saját bevételek részesedése. Ez a megoszlás jellemezte a 2008-2010 közötti éveket is. 2011-ben azonban a költségvetési támogatás/tárgyévi saját bevétel arányában kismértékű változás – 65%/35% - figyelhető meg.

Az ELTE állami támogatása 2008-tól 2011-ig évről évre folyamatosan csökkent. Intézményünk 2008–2010 között a 3 évre szóló Fenn-

tartói Megállapodás szerint került finanszírozásra. A megállapodás szerint az ELTE évente változó támogatással, és mindhárom évre vonatkozóan rögzített alaptámogatással számolhatott, amelyet az év közben célfeladatokra adott pótelőirányzatok, illetőleg jogszabály alapján elrendelt támogatáscsökkentések jellemeztek. A 2011. évi költségvetési törvény módosításának következményeként az Egyetem 2011. évi eredeti költségvetési támogatása további 1.510,1 mFt-tal csökkent, és ez az összeg a 2012. évi költségvetési bázis irányszámokban is érvényesítésre került. Összességében Intézményünk 2008-hoz viszonyítva 2011-ben 2.828 mFt-tal kisebb költségvetési támogatási összeggel gazdálkodhatott, amely a 2008. évi támogatás 87,5%-ának felel meg. További forráscsökkenést jelentett a saját bevételünkben az év közben – az állami támogatás elvonás kiváltására – befizetett 538,5 mFt. A tárgyévi saját bevételek összege a 2008. évi 8.277,5 mFt-ról 10.578,2 mFt-ra emelkedett. Ez a változás elsősorban az utóbbi években jelentősen megnövekedett pályázati tevékenységből adódó forrásbővülésnek köszönhető. Ezek közül is kiemelkedik a Kutatóegyetemek részére kiírt TÁMOP pályázat egyik nyerteseként kapott 3.008,039 mFt. Erre a pályázatra 2010-ben év végén 600 mFt előleg, 2011-ben a folyamatosan benyújtott részelszámolások alapján 1.253,7 mFt támogatásértékű bevétel érkezett.

1.4.2.2 Az intézmény gazdálkodásának eredményessége, kiadásszerkezete, adósságállomány alakulása

Az előbbiekben részletezett forráscsökkenés mellett az intézmény magas minőségi színvonalon látta el az Alapító Okiratában meghatározott feladatokat. A vizsgált időszakot tekintve az ELTE kiadási szerkezetében a személyi kiadások 42%-ról 41%-ra módosultak. Jelentősebb a változás a dologi kiadások tekintetében, amelyek így 24%-ról 30%-ra növekedtek. Az ellátottak juttatásai, közoktatási kiadások és átadott pénzeszközök aránya 34%-ról 29%-ra esett vissza. A működési kiadások összege a 2008. évhez képest 2011-re 440 mFt-tal (1,5%-kal) csökkent. A működési kiadásokon belül a személyi kiadások összege 641 mFt-tal (5,14%) lett kevesebb. A dologi kiadások ugyanezen időszakban 1.862 mFt-tal növekedtek (26,31%). Ebből azonban 538,5 mFt az elvonás kiváltására befizetett összeg, amely 2011 évben egy szeri hatást jelentett. A dologi kiadásokon belül a növekedés döntő részét (1.239,7 mFt) a Kutatóegyetemi pályázat megvalósításával kapcsolatban felmerült kiadások teszik ki. A felhalmozási kiadások 2008-ról 2011-re 3.373 mFt-tal növekedtek. Ebből 2.114 mFt az ingatlan-felújításokra fordított összeg, és 1.259 mFt alapvetően a Kutatóegyetemi projektnek köszönhetően is a beruházásokra fordított összeg bővülése.

Az ingatlan-rekonstrukcióra fordított forrásbővülést a 2007-ben értékesített Ajtósi Dürer sori ingatlanból befolyt bevétel – ingatlanfejlesztési stratégiában meghatározott célokra történő – részbeni felhasználása jelentette.

A 2008-2011 közötti időszakban az ELTE december 31-i mérlegfordulónapi rövidlejáratú lejárt kötelezettségállománya a 2010. évet kivéve minimális volt. 2010-ben a 291 mFt értékű adósságállomány keletkezésének oka nem az ELTE likviditási nehézségeiből adódott.

2010 decemberében központi intézkedés elrendelése miatt – 1268/2010. (XII.3.) sz. Kormányhatározat – a kifizetések korlátozásra kerültek, így az ELTE a december második felében esedékes számláit 2011. január első napjaiban egyenlíthette ki. Az ELTE gazdálkodásában, a likviditás fenntartásában jelentős tényezőként kell figyelembe vennünk a nagyszámú és jelentős értékű pályázati szerződésünk megvalósításának feltételrendszerét, elsősorban az időben – az intézmény elszámolásától függetlenül – elhúzódó utófinanszírozásos támogatási konstrukció miatt.

További jelentős, a gazdálkodást befolyásoló tényezőt jelentenek az ELTE közoktatási intézményeinek pénzügyi nehézségei, valamilyen közoktatási intézményünk részére nehézséget jelent a csökkenő normatív támogatás mellett történő működés. Annak ellenére, hogy a 2011. év közbeni zárolás a közoktatási intézményeket nem érintette, az év folyamán több közoktatási intézményünknel tapasztaltuk, hogy feladataik ellátásához forráshiánnyal küzdenek. Az ELTE mint fenntartó az energia- és közüzemi költségek finanszírozását a vizsgált időszakban teljes körűen biztosította, valamint hozzájárult az aktuálisan szükséges nagyobb felújítási munkák finanszírozásához is. A 2011-ben tapasztalható negatív folyamatok előrevetítik a közoktatási intézményeink 2012. évi gazdálkodásában várható nehézségeket, amelyeket fokoz, hogy az ELTE csökkenő forrásai miatt az eddigi jelentős mértékű forrás-kiegészítést már nem képes biztosítani.

Mindezen nehezítő körülmény ellenére az ELTE az SAP integrált informatikai rendszerrel teljes körűen támogatott gazdálkodása egyetemi és kari szinten is kiegyensúlyozott, hosszú idő óta stabil likviditási helyzet jellemzi, tartozásállománya minimális szinten mozog. A gyakorlatban hatékonyan működő kontrolling-tevékenysége keretében monitorozza gazdálkodását, Vezetői Információs Rendszerrel támogatja a döntéshozatalt. Likviditás-managementjét, cash-flow elemzését folyamatosan fejleszti.

1.4.2.3 Az intézmény pénzügyi tartalékai, eszközei

Az ELTE értékpapír nélküli felhasználható előirányzat-maradványa 2008 és 2011 között 2,8 mrdFt-ról 4,98 mrdFt-ra emelkedett, értékpapír-állománya a vizsgált időszakban 5,39 mrdFt-ról 3,53 mrdFt-ra csökkent. Így összességében az Egyetem likvid tartalékai az elmúlt években közel azonos szinten mozogtak. Jelentős változást jelentett a 2011 végére kialakult maradvány, amely értékpapírral együtt 5,42 mrdFt volt. Ez a csökkenés alapvetően az ingatlanfejlesztéseink egy részének befejezése miatt adódott. Tekintettel arra, hogy a még folyamatban lévő ingatlanfejlesztéseink 2012-ben befejeződnek, a még meglévő értékpapír állományunk is teljes körűen felhasználásra kerül. Az Intézmény közvetett pénzügyi tartalékának tekinthető a kiegyensúlyozott, stabil gazdálkodási helyzete, és korszerű gazdálkodását biztosító bevezetett pénzügyi management eszközök (kontrolling, VIR, likviditás-management). Ezek az eszközök is hozzájárultak, hogy az elmúlt években tapasztalható jelentős forráskivonás ellenére az intézmény biztosítani tudta az oktatás-kutatás magas színvonalát. Azonban további forráskivonás esetén, tekintettel arra, hogy az ELTE-nek további pénzügyi tartalékai már nincsenek, az alaptervekenység színvonalának fenntartása veszélybe kerülhet.

1.4.2.4 Az Intézmény bevételtermelő képessége

Az ELTE piaci vezető szerepe évek óta megkérdőjelezhetetlen, a 2012. évi felvételi statisztikában a legnépszerűbb karok között az első, és az első 10-ben három ELTE-s kar található. Az Egyetem kutatási potenciálja, az alapkutatásokban játszott szerepe meghatározó, hosszú távon képessé teszi az Intézményt, hogy az Európai Unió pályázatokon továbbra is növekvő eredményességgel vegyen részt. Az ELTE oktatói gárdája, a doktori iskolák, az MTA kutatócsoportok száma garancia a jelenlegi piaci szerep megtartására, sőt további növelésére. Mindezeknek köszönhető, hogy a nemzetközi piacon a magyar egyetemek közül jelenleg is a legeredményesebb a besorolása.

1.4.2.5 Az intézményi tulajdonrészrel működő vállalkozások eredményessége

Egyetemünk 2011-ben négy 100%-os, és egy 26%-os tulajdoni részesedéssel gazdasági társaságban vesz részt, valamint 2012-ben döntött egy új Kft. létrehozásáról szintén 100%-os részesedéssel. A gazdasági társaságok 2011-ben összesen 145 mFt törzstőkével rendelkeztek. Az Egyetem ezeket a gazdasági társaságokat elsősorban az alaptervekenységéhez kapcsolódó kiegészítő tevékenységek végzésére hozta létre, eredményük pozitív, azonban nem jelentős, így az ELTE gazdálkodásában nem játszanak lényeges szerepet. Értékük elsősorban a költség-hatékony gazdálkodásra való törekvésben keresendő. Így többek között a sportpályák hasznosításában, a szállodai tevékenység piaci alapokra helyezésében, illetve olyan tevékenységek ellátásában, amelyek költségvetési gazdálkodási keretek között nem megoldhatóak. Példaként említhetjük a hallgatói szolgáltatások dinamikus növelését, vagy a pályázati tevékenységek olyan területeken való megoldását, ahol a költségvetési intézmény nem kaphat szerepet.

1.4.3 A pályázati abszorpciós képesség és forrásbevonó képesség elemzése

Az ELTE oktatói/kutatói az általuk képviselt tudományterületeken aktív pályázati tevékenységet folytatnak.

Az ELTE felismervén a kutatás és fejlesztés stratégiai fontosságát, növekvő komplexitását, megváltozott társadalmi környezetét, továbbá a pályázati támogatások súlyának és a támogatható projektek méreteinek növekedését – valamint az Európai Kutatási Térség létrejöttével kialakult versenyhelyzetet –, folyamatosan arra törekszik, hogy megteremtse a pályázati és a kutatási tevékenység belső feltételrendszerét. Az egyetemi projektek és a karokon folyó pályázati tevékenység összehangolása céljából központi Egyetemi Pályázati Iroda működik, 2007-től. Az Egyetem Szenátusa által elfogadott pályázati szabályzat és eljárásrend került bevezetésre, 2009 januárjában elektronikus pályázati rendszer indult. Ezen kívül a pályázati tevékenységet kutatási portál, hírlevél és tudomány- és tématerület szerinti szelektálásra lehetőséget adó levelezőlista is támogatja.

Az egyetem szervezeti egységei, kutatói évente több mint 400 pályázatot nyújtanak be különböző hazai és nemzetközi támogató szervezetekhez, több mint 10 milliárd Ft támogatási igénnyel. A projekttervek legnagyobb arányban az Innovációs Alap kiírásaira, az

OTKA Alaputatási pályázatára, az FP7 keretprogram felhívásaira, az EU-s forrásokból finanszírozott egyéb pályázati felhívásokra, illetve az ÚMFT/Új Széchenyi Terv felhívásaira készültek.

A pályázati lehetőségek az elmúlt időszakban jelentősen szűkültek. Egyrészt a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap (KTIA) pályázati felhívásai kizárólag a műszaki- és természettudományi kutatások támogatására irányultak, ezzel a bölcsészeti- és a társadalomtudományi kutatások teljesen kiszorultak. Másrészt 2009-től a nagy összegű felhívások közül csak a Nemzeti Technológia Program (korábban Jedlik Ányos Program) került kiírásra, illetve a létrejövő konzorciumokban a felsőoktatási intézmények a korábbiakkal ellentétben már csak partnerként szerepelhettek. A folyamat lezárásaként a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal (NKTH) és közreműködő szervezetei – a Magyar Gazdaságfejlesztési Központ Zrt., az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok Irodája, a Tudományos és Technológiai Alapítvány, valamint a Regionális Fejlesztési Ügynökségek – 2010. június 29-től már nem is fogadtak a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap (KTIA) pályázati felhívásaira benyújtott pályaműveket. A 2009 végén, illetve 2010 első felében benyújtott pályázatok legnagyobb része jelen időpontig nem került értékelésre.

A legtradicionálisabb hazai pályázati forrás, az OTKA Alaputatási pályázat tekintetében – a korábbi évek tendenciájának megfelelően – az ELTE a támogatott pályázatok számát és a támogatási összeget nézve egyaránt őrzi vezető szerepét a felsőoktatási intézmények között. Az országos viszonylatban mintegy 40%-os támogatási arányú MTA kutatóintézetek mögött csaknem 15%-os támogatási eredménnyel áll az Egyetem.

Az ÚMFT, illetve az Új Széchenyi Terv pályázati kiírásai elsősorban a Közép-Magyarországi Operatív Program és a Társadalmi Megújulás Operatív Program keretein belül biztosítottak lehetőséget az ELTE és szervezeti egységei számára.

Továbbra is problémát jelentett a Közép-Magyarországi Régió felsőoktatási intézményei számára a regionális prioritások megjelenése a pályázati kiírásokban, ami – az érintett intézmények számát is figyelembe véve – szűkítette a megpályázható forrásokat. A pályázati kiírások egyes szerkezeti és pénzügyi előírásai (pl. az önrész) további nehézséget okoznak a szigorú költségvetési korlátokkal gazdálkodó felsőoktatási intézményeknek.

Az ELTE 2009-ben induló KMOP és TÁMOP konstrukcióból támogatott pályázatai K+F+I+O fejlesztésének kulcsfontosságú céljai elérésére koncentrálnak: a tudományos kutatást, a tudományos eredmények társadalmi hasznosítását, a kutatási eredmények hasznosítását és oktatásba emelését kívánják a támogatások eszközeivel is biztosítani. A konstrukció keretében számos átgondolt, komplex, egymásra épülő, egymást kiegészítő projekt valósult meg. Az Egyetem legszívesebben teljesítményt nyújtó karait, szellemi műhelyeit és nemzetközi élvonalba tartozó kutatóit szervezte több egységes projektbe:

1. „Európai Léptékkel a Tudásért, ELTE” – 2010.06.01 – 2012.06.30 – 3 008 039 eFt – TÁMOP-4.2.1/B-09/1/KMR-2010-0003
2. „Az ELTE házhoz megy - Tudományos eredmények megismertetése a tehetség-felismerés, a tehetségtámogatás, és a tehetség-elismerés szolgálatában az ELTE-n” – 2009.09.01. – 2011.08.31. – 46.000 eFt – TÁMOP-4.2.3-08/1/KMR-2008-0009
3. „Diplomás pályakövetési program és komplex hallgatói szolgáltatásfejlesztés az ELTE-n” – 2009.12.01 – 2011.11.30. – 110.706.320 Ft – TÁMOP-4.1.1-08/2/KMR-2009-0002
4. „Pedagógusképzési hálózat Közép-Magyarországon” – 2009.10.01 – 2011.07.31 – 75.000 eFt – TÁMOP-4.1.2-08/2/B/KMR-2009-0001
5. „Együttműködés, Lehetőség, Tudáshasznosítás, ELTE - Kutatási és technológiai transzfer szolgáltatások fejlesztése az ELTE-n” – 2010.10.01 – 2012.09.30 – 152 456 eFt – TÁMOP-4.2.1-09/1/KMR-2009-0001
6. „Esély, Lehetőség, Tehetség, ELTE – Kompetencia alapú oktatás implementációja az ELTE gyakorlóintézményeiben”. 2009.03.01.–2010.08.31. Támogatás: 99.000 eFt (TÁMOP-3.1.4.-08/1-2008-0001)
7. „Önálló lépések a tudomány területén” – 2011.09.01 – 2013.06.30 – 611 705 eFt – TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0030
8. „Interdiszciplináris, innovatív kutatási irányok fejlesztése és új oktatási technológiák bevezetése az ELTE-n” – 2011.09.01 – 2012.11.30 – 370 026 eFt - KMOP-4.2.1/B-10-2011-0002

Az ÚMFT felhívásai lehetőséget nyújtottak a korszerű oktatási/kutatási környezet megteremtéséhez, így a sikeres kutatási/pályázati tevékenységhez elengedhetetlen infrastruktúra-fejlesztésre is, amire utoljára 2004-ben, a HEFOP keretében volt példa. Így valószínűleg meg az ELTE hálózatfejlesztése, a Fűvészkert és a gyakorlóiskolák megújulása, az Egyetemi Könyvtár korszerűsítése.

1. Esély, Lehetőség, Tudás, ELTE – Az Eötvös Loránd Tudományegyetem infrastrukturális fejlesztése” – 2008.09.04 – 2010.06.30. – 250.000 eFt - KMOP-4.2.1/B-2008-0019
2. „Esély, Lehetőség, Tehetség, ELTE – Az Eötvös Loránd Tudományegyetem gyakorlóintézményeinek infrastrukturális fejlesztése” – 2008.10.01. – 2010.06.30. – 250.000 eFt - KMOP-4.6.1/B-2-2008-0164
3. „Az ELTE Fűvészkert élőhelyeinek felújítása, valamint az ex situ védelemben lévő fajok számának növelése a magyar és nemzetközi jogszabályoknak és irányelveknek megfelelően” – 2009.03.01. – 2010.08.01. – 398.448 eFt - KMOP-3.2.1/B-2008-0001
4. „Tematikus és gyűjteményes kertrészek felújítása az ELTE Fűvészkertben a biológiai sokféleség megóvását segítő ex-situ növénymegőrzés erősítése érdekében” – 2010.03.01 – 2011.08.31 – 247,331 eFt - KMOP-2009-3.2.1/B-09-2009-0007
5. „Az ELTE Fűvészkert trópusi, szubtrópusi és mediterrán gyűjteményeinek megújítása a műemléki védettségi Pálmaház és környékének rekonstrukciója keretében” - 2010.03.01 – 2011.08.31 – 398 958 eFt - KMOP-2009-3.2.1/B-09-2009-0005
6. „Az ELTE könyvtári rendszerének komplex fejlesztése a könyvtárhasználat megkönnyítése érdekében” - 2010.09.30 – 2011. 09.30 - 22. 814 eFt - TÁMOP-3.2.4-09/1/KMR-2010-0021

A nemzetközi pályázati tevékenység egyre hangsúlyosabb szerepet tölt be az Egyetem életében. A nemzetközi pályázatokhoz manapság nem elégséges csak a kiválóság, amelyet az ELTE mint intézmény magyarországi és nemzetközi viszonylatban is képvisel, hanem emellett kiterjedt nemzetközi együttműködési kapcsolatrendszer is szükséges. A nemzetközi pályázati tevékenység döntő részben az úgynevezett közvetlen uniós forrásokra támaszkodik. Az Európai Unióhoz való csatlakozásunk óta az uniós kutatás-fejlesztési programokhoz való

hozzáférésünk jelentősen megnőtt, nyerési esélyeink javultak. Ezt statisztikailag is alátámasztja, hogy a 7. Keretprogramban beadott pályázatok száma a 6. Keretprogramhoz képest megsokszorozódott, a támogatott projektek száma – annak ellenére, hogy a 7. Keretprogramból még egy év hátravan – megduplázódott. A pályázati konzorciumokban betöltött pozícióknak is jelentősen javultak, sikerült elérni azt, hogy a projektek többségében az ELTE jelentős szakmai szerepet vállaló partnerként jelenik meg, illetve két jelentős FP7-es projektet maga koordinál. A fentieknek megfelelően a 7. Keretprogramban elnyert támogatási összegek is sokkal jelentősebbek, mint azt megelőzően. Az FP7-es pályázatok nagy többsége a kutatási, pályázati tevékenységben élen járó karokról, az Informatikai Karról és a Természettudományi Karról kerül ki. Előrelépés tapasztalható viszont az ELTE-n belüli multidiszciplináris jellegű projektek tekintetében.

Kifejezetten ELTE-s sikertörténet a European Research Council kezdő és tapasztalt kutatóknak szóló ERC Starting és Advanced Grant pályázata. A magyar intézmények között és a régióban is kiemelkedő, hogy egy intézmény 2 Starting és 2 Advanced Grantnek ad otthont.

A nem kifejezetten kutatásközpontú Karok sikeresnek mondhatóak a kutatás-fejlesztés spektrumán kívül cső kiírásokon. Ezen a területen kiemelkedő fontosságú az egyetem életében az Európai Bizottság által finanszírozott Élethosszig Tartó Tanulás Programja. Fontos eredményként könyvelhetjük el az utóbbi években elnyert Erasmus Mundus pályázatokat is.

A nemzetközi pályázati tevékenység, illetve az elnyert pályázati összegek több okból is szignifikánsan nőttek. Egyfelől az Európai Bizottság támogatási ciklusainak sajátosságai miatt, az Európai Bizottság által életre hívott K+F+I+O és más tevékenységet támogató Élethosszig Tartó Tanulás Programjának rendelkezésre álló keretösszege jelentősen növekedett. Másfelől az uniós programok egyre kiforrottabb struktúrája, a nemzetközi pályázatok tekintetében az egyetem adminisztrációjának és a pályázati ügyintézésnek fejlesztése, s a hazai források beszűkülésének következtében a kutatók egyre gyakrabban és bátrabban pályáznak ezen kiírásokra.

1.4.4 Az infrastruktúra-menedzsment és vagyongazdálkodási tevékenységek értékelése

Az Egyetem elfogadott Vagyongazdálkodási koncepciója szerint végzi vagyongazdálkodási tevékenységét. A 2007-ben elfogadott IFT tartalmazott olyan feladatokat, amelyeknek –elsősorban időbeli – megvalósítását a külső környezeti változások jelentősen befolyásolták. Az Egyetem éves beruházási, felújítási terveiben a források figyelembe vételével pontosította a vagyongazdálkodási tervben megfogalmazott feladatokat.

1.4.4.1 Az intézmény ingatlanállománya

Az ELTE állami tulajdonban és az intézmény vagyonkezelésében levő épületei 371 ezer négyzetméter szintterületet jelentenek, elsősorban budapesti telephelyeken. Az ELTE vagyonkezelésében 39 budapesti (12 kerületben) és 11 vidéki (7 településen) ingatlan van. Az ELTE ezeken felül 5 ingatlant használ, közülük kettőt ingyenes használati

joggal (Bp. XII. Kiss J. altb. u. 29., Bp. Kiss J. altb. u. 31-33/a), hármartartós bérleményként (Bp. XI. Bartók B. út 152., Bp. XIII. Kerekes u. 12-20., Bp. V. Gerlóczy u. 11.). Az ingatlanállomány könyv szerinti értéke közel 48,8 mrdFt, piaci értéke ennek többszöröse.

A korábbi évek ingatlangazdálkodási tevékenységéből meghatározóak voltak a következő vagyongazdálkodási elemek:

- A Lágymányosi Campus Északi és Déli tömb épületeinek beruházása 1988-2001 között, amelynek eredménye több mint 6.000 hallgató részére biztosított korszerű oktatási körülményeket; és lehetőség nyílt a megvalósítás során folyamatosan kiürített épületek értékesítésére, illetve megkezdődhetett néhány épület korszerűsítése, rekonstrukciója.
- A Bölcsészettudományi Kar Trefort kerti campus épület-rekonstrukciói (I. ütem 1998-2002 között), amelyek forrásai a Kormány 1082/1995.(IX.4.) sz. határozatának megfelelően az ELTE által használt Piarista épület visszaadásáért kapott kártalanítási összeg, illetve más épületek (Pollack M. tér 10., Markó u. 29., Amerikai út 96.) eladásából befolyt vételárak voltak. A rekonstrukciók hosszú távú PPP szolgáltatás keretében valósultak meg.
- A Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskola az Integráció során az egyetem önálló Karává vált, és – leadva a Bethlen Gábor téren lévő oktatási épületét – az állami támogatásból felújított Ecseri úti épületgyűttesbe költözhetett.
- A Pedagógikum karok központjává vált a Kazinczy utcai épületcsoport azzal, hogy a Bezerédi utcai épület cseréjével jogilag is rendeződött az épület sorsa.
- A TÓK Kiss János Altábornagy utcai épülettömbjében centralizálódott a korábban több épületben megvalósított oktatási funkció.
- A XII. kerületi Önkormányzattól átvételre került a Kiss János Gyakorló Általános Iskola és Szakközépiskola, valamint a Kiss János utcai óvoda is, így szélesedett és komplex rendszerré kapcsolódott az ELTE pedagógusképzése és annak gyakorló te-repe.
- Az egyetemi hallgatók lakhatását és további tanulási - kulturális lehetőségeit 6 kollégium és 3 szakkollégium biztosítja.

Az ELTE az oktatási feladatok racionális ellátása és szervezeti egységeinek gazdaságosabb működtetése érdekében a 90-es évektől megkezdte és jelenleg is folytatja az egyes karok területileg egy-egy helyre, „Campusokba” való összevonását. Az így kialakított telephelyeken az azonos felhasználók révén az egységes követelményrendszer birtokában költséghatékonyabb módon kívánja biztosítani épületei azonos műszaki-szakmai színvonalát. Így a feladatok ellátásához kisebb apparátus szükséges, az egységesebb vezetés pedig eredményesebb munkát végezhet.

A campus elv alkalmazása következtében a létesítmények funkció szerinti megoszlása:

- 17 budapesti ingatlanon oktatási létesítmények,
- 6 oktatást kiegészítő funkciójú létesítmény (Egyetemi Könyvtár, Levéltár, Gothard Observatórium, Botanikus kert, Göd, TTK Oktató Telep),
- 5 önálló gyakorlóiskola és 2 gyakorló óvoda (Apáczai Csere János Gyakorlógimnázium, Trefort Ágoston Gyakorlóiskola,

Radnóti Miklós Gyakorlóiskola, Kiss János utcai Gyakorlóiskola és ELTE Gyakorló Óvoda, Bárczi Gusztáv Gyakorló Iskola és Óvoda),

- 6 ingatlan általános kollégiumi épülettel, 2 szakkollégiumi épülettel,
- egyéb létesítmények (központi irányítási, gazdasági, sport, külföldi bérlemények, raktárak és egyéb).

Az ELTE 3710 fős engedélyezett létszáma nem változott a vizsgált időszakban. Az átlagos statisztikai állományi létszám 3400-3500 fő között változott. A hallgatói létszám 2008-ban 30,378 fő volt, 2011-ben ez a létszám 29,450 főre csökkent. Összességében sem az oktatói, kutatói létszám változása, sem a hallgatói létszám alakulása nem indokolja az infrastrukturális kapacitások változását.

1.4.4.2 Az infrastrukturális kapacitások fenntarthatóságának értékelése

Az ELTE épületei és egyéb létesítményei koruk, a speciális használat és a rendszeres forrás-hiány következtében az előre tervezhető karbantartási és felújítási munkák elmaradása miatt nagymértékben elhasználódtak. Műszaki állapotuk leromlott, az évenkénti karbantartásra és fenntartásra fordítható összeg jóval kevesebb a szükségesnél. Az előregedett villamos- és épületgépészeti hálózatok felújítása a pénzhiány miatt lassan vagy egyáltalán nem történhetett meg. A szigorodó hatósági – elsősorban tűzvédelmi – előírások súlyos terhet rónak az Egyetemre. Az épületek akadálymentes használatának biztosítása mozgáskorlátozottak számára fedezet hiányában ugyancsak problematikus. A múlt században épült épületekben gyakori szinteltolások, szűk lépcsőházak, kis alapterületű és keskeny ajtóval megépített liftek mind-mind nehezítik, és költségessé teszik az akadálymentesítést. Az ELTE ingatlanok műszaki állapotának javítására összeállított éves és távlati felújítási tervek visszatérő, legsúlyosabb témái - a teljesség igénye nélkül - a következők:

- épületek homlokzatának veszélytelenítése, teljes felújítása (tető, bádogos munka, nyílászárók cseréje, homlokzat vakolása és színezése),
- épületek alagsori helyiségeinek felújítása (vízszigetelés, vakolás, festés),
- épületek akadálymentesítése (rámpek, lépcsőn járók, mozgássérült felvonók),
- épületek teljes gépészeti és villamos felújítása (kazánházi rekonstrukciók, tűzvédelem, érintésvédelem, számítástechnika).

Az oktatás alapfeltételeit javító felújítási-rekonstrukciós beruházások előzetes becslés szerint évente milliárdos nagyságrendű forrást igényelnének, amelyre sem az állami támogatás, sem a saját bevétel nem ad lehetőséget. Fentieket alátámasztja az ingatlanok használhatósági mutatójának alakulása, amely 2008-ban 80,88% volt, ez a szám 2011-re 76,93%-ra csökkent. 2008-ról 2011-re az ingatlanok könyvszerinti bruttó értéke a nagymértékű rekonstrukciós munkák ellenére is csak kis mértékben, 3,6%-kal nőtt. (A rekonstrukciós munkák egy része még folyamatban van.)

Az egyetemi ingatlanok állapotának javításával kapcsolatos egyik legfontosabb feltétel a felújítási munkák elvégzéséhez szükséges fe-

dedet biztosítása volt. Az épületek állapotának szinten tartásához az amortizációs kulcsot átlag 2%-os értékkel figyelembe véve évente legalább 900 mFt - 1 mrdFt-ra lenne szükség. Az elmúlt években az ingatlanok műszaki állapotának javításához a műszaki szükségesség (az oktatás biztonságos fenntarthatósága, a szakhatósági előírások teljesíthetősége, az épületek állapota, a felújítás sürgősségi sorrendje) figyelembevételével az egyetem – folyamatosan csökkenő állami támogatása és saját bevétel felhasználása mellett – 400-450 mFt-ot fordított az ingatlan állomány javítására, és mintegy átlag 200 mFt-ot a legszükségesebb karbantartásra. A vizsgált időszakban ezt az összeget a jelentősebb ingatlanértékesítésből befolyt bevétel egy részével kiegészítettük, így komoly rekonstrukciós munkákat tudtunk végrehajtani, amelyek egy része még folyamatban van (kollégiumok, sportlétesítmények, Trefort kert, központi épület rekonstrukciója).

1.4.4.3 Infrastruktúra hasznosításából származó bevételek értékelése

Az elmúlt években értékesítésre került az Ajtói Dürer sori – ELTE-s vagyongazdálkodásban lévő – ingatlan, valamint az áttételesen az ELTE vagyongazdálkodásába került Hunyadi laktanya is. A befolyt vételárból és a konkrét kifizetésig ezen összeg befektetéséből származó kamatbevételekből az évente esedékes PPP szolgáltatási díjat fizettük, valamint az összeg további ingatlanfejlesztések forrását jelentette. Ez utóbbi összeg felhasználására konkrét rekonstrukciós tervet készítettünk, amelynek főbb elemei a következők:

- **Megkezdődtek a kollégiumi felújítások: a Kőrösi Kollégium „A” épületének felújítása befejeződött, a „B, C, D” épületek felújítása folyamatban van, befejezése 2012 harmadik negyedére várható.**
- **A Trefort kerti beruházások részben megvalósultak (PPP program, Ifjúsági épület, Múzeum krt. 4/b, c, Puskin u. 3. homlokzat felújítás), forráshiány miatt egy tervezett ingatlanfejlesztés, a Puskin u. 9. ingatlanfejlesztése felfüggesztésre került.**
- **Az Egyetem téri, belvárosi Campus homlokzatának felújítása folyamatban van.**
- **A Kazinczy utcai épület – a Bezerédi utcai az Egyetem vagyongazdálkodásban lévő ingatlan cseréjével – hivatalosan is az ELTE vagyongazdálkodásába került, így a működéshez nem szükséges ingatlan kikerült az Egyetem portfóliójából, és az ELTE egyik kara számára az évek óta jogilag bizonytalan elhelyezést sikerült megnyugtatóan rendezni.**

2010-ben a Műegyetemmel eddig közösen használt területek hivatalos megosztása után a részünkre fizetett összeg teremtett jelentős fedezetet a meglévő sportingatlanok (Bogdánfy úti sportlétesítmény, Vízi sporttelep, kollégiumok sportlétesítményei, Mérnök utcai sportlétesítmény) fejlesztésére, amelyek 2012-ben fejeződnek be.

1.4.4.4 Kapacitásfelesleg azonosítása, értékelése

Az infrastrukturális kapacitásokat elemezve megállapítható, hogy az ELTE vagyongazdálkodásban lévő ingatlanok megfelelő kapacitással bírnak a hallgatói létszám kiszolgálására. Az ELTE piaci helyzete, kutatási kapacitása, nemzetközi besorolása nem indokolja a jelenlegi ka-

pacitás változását. A hallgatói létszám csökkenése esetén a kollégiumi férőhelyekben mutatkozhat kapacitás felesleg, amely a Vezér úti kollégiumi épület értékesítését veheti fel. Az épületből befolyó összeget a megmaradó kapacitás rekonstrukcióira kellene fordítani

1.4.4.5 Kapacitásigények azonosítása, értékelése

A vagyongazdálkodási koncepció tartalmazta a Trefort Campus részeként a Semmelweis Egyetemtől 2009-ben átvett Puskin u. 9. teljes rekonstrukcióját. A 2011. évi zárolás miatt a Szenátusnak fel kellett függesztenie korábbi döntését az épülettel kapcsolatban. 2012-ben felmerült az épületben az Európai Konfucius Intézet és Kínai Kulturális Központ elhelyezése. Az épület teljes átalakításához és felújításához szükséges finanszírozás megteremtéséről tárgyalások folynak a kínai féllel.

1.4.5 A humán erőforrás értékelése

1.4.5.1 Oktatók és kutatók munkaköri megoszlásának értékelése

Az oktatói állomány nagysága összhangban áll a feladatok teljesítéséhez rendelkezésünkre álló forrásokkal. A vezető oktatók magas száma kétségtelenül jelentősen megnöveli a költségvetésből kötelezően kifizetendő bértömeget. Kisebb vezető oktatói gárdával gazdaságosabb mutatókat érhetne el az Egyetem a képzést illetően, de ezzel el is veszítenénk a képzési és tudományos sokszínűséget. Az utánpótlás tervezése és a tervek megvalósítása a stratégiai céloknak megfelelően folyamatosan történik, beleértve a fiatal munkatársak felkészültség-fejlesztésének és tapasztalatgyűjtésének elősegítését. Sajnos hosszú éveken át a létszám-gazdálkodási és finanszírozási korlátok megakadályozták, illetve lassították az új fiatal munkatársak felvételét. Ezért az oktató-kutató munkatársak korfája kedvezőtlen képet mutatott. Az utóbbi időben sikerült több fiatal munkatársat felvenni, de hiányos a középgeneráció, a 40-50 évesek csoportja. Az egyetem professzori kara pillanatnyilag erős, de az elkövetkező 2-5 éven belül jelentős része nyugdíjba vonul. Az ő pótlásukat a jelenlegi docensi kar adhatja. Az egyetem néhány karán a magas átlagéletkorból következően a kívánatosnál alacsonyabb a tanársegéddek, adjunktusok aránya. A tudományos utánpótlás kiemelt helyet foglal el stratégiai céljaink között. Ezért tartjuk fontosnak, hogy oktatóink és kutatóink minél magasabb számban rendelkezzenek tudományos fokozattal. Ugyanakkor tapasztalható, hogy az egyetemen kívüli világ jelentős tehetségszívó erővel bír, különösképp a bérezés vonatkozásában, ezért nehézségekbe ütközik a tudományos fokozattal rendelkező fiatalabb kollégák megtartása.

Az oktatói és kutatói munkakörben foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatotthoz képest karonként eltérő, s ez összefügg az eltérő tudományterületek oktatási feladatainak specialitásával is.

1.4.5.2 Az oktatói és kutatói munkakörben foglalkoztatottak minősítettségének értékelése

Az ELTE oktatói minősítettség aránya kiemelkedően magas. Ez egyfelől az egyetem presztízséből következő belső elvárásnak, másfelől egy tudatos tehetséggondozási és a tudományos utánpótlás kineve-

lését szolgáló törekvésnek az eredménye. Az elmúlt időszakban arra is nagy hangsúlyt fektettünk, hogy elősegítsük oktatóink vezetőoktatói kinevezését. Támogattuk és ösztönöztük az arra érett és felkészült adjunktus (és még nem habilitált docens) kollégáinkat, hogy habilitáljanak és minél többen szerezzenek meg az akadémiai doktori fokozatot. E tudatos építkezés célja, hogy fenntarthatassunk és tovább működtethessük az akkreditációt nyert szakjainkat, amelyek széles spektruma egyedüli lehetőséget kínál tudományterületeinken a szakmai képzésre BA, MA szinten, valamint a tudományos utánpótlás tekintetében.

Ugyancsak ezen alapul magasan kvalifikált vezető oktatóink tudományos eredményessége, nemzetközi elismertsége és ezen eredményeknek az oktatásba való integrálása. Az oktatói utánpótlás és a kutatás-fejlesztési műhelyek eredményessége szempontjából a doktori iskolánk működése és a habilitációs eljárás meghatározó. Az Egyetem minőségbiztosítási elveinek, oktatási, tudományos politikájának alapelve a magas minősítettség arány fenntartása. Meggyőződésünk, hogy ez lehet az egyik kitörési pont ahhoz, hogy oktatóink, kutatóink és hallgatóink hosszú távon kapcsolódjanak a magas akadémiai színvonalhoz. Ennek révén tudjuk biztosítani és folyamatossá tenni jelenlétünket az országos felsőoktatási rangsorok kiemelt, abszolút első helyén. A fenti alapvetések helyességét igazolja vissza az oktatóink, kutatóink által elnyert tudományos díjak, kitüntetések száma csakúgy, mint a sikerrel megpályázott kutatói, posztdoktori ösztöndíjak eredményei. Az oktatók és kutatók számára intézményes továbbképzés nincs, ám szakmai fejlődésüket elősegíti a nemzetközi és hazai konferenciákon, szakmai rendezvényeken való részvételük támogatása. Ösztönözzük őket speciális szakmai továbbképzéseken való részvételre is.

1.4.5.3 A központi és decentralizált szervezetekben foglalkoztatott adminisztratív munkatársak létszámának értékelése

A korábbi IFT a 2010-ig szóló humánpolitika fontos területeként határozta meg a hagyományos egyetemi adminisztráció menedzsmenti, magas szintű feladatok ellátására való felkészítését, továbbképzését. Cél volt annak programszintű megvalósítása, hogy bizonyos ügyintézői munkakörben (pl. tanulmányi) meghatározó legyen a legalább egy idegen nyelvet társalgási szinten beszélő, számítógép-kezelésben járatos, diplomával vagy felsőfokú szakképzettséggel rendelkezők száma. Ennek érdekében elindítottuk az adminisztratív személyzet nemzetközi mobilitását. Az adminisztráció továbbképzésénél azonban az IFT nem tudott két – egymással részben szembeható, részben mégis egymást erősítő – folyamattal számolni. A hazai, majd az azt erősítő világválság hatásaként a kvalifikált álláskeresők megugró száma belső program nélkül is lehetővé tette a fenti elvárásoknak megfelelő munkacsoport-fejlesztést, ugyanakkor a válság hatásaként a felsőoktatást sújtó forráscsökkenés szűkítette az intézményi tehervállás lehetőségeit. Ezért központi továbbképzési programokról csak szűk körben beszélhetünk (a Gazdasági és Műszaki Főigazgatóság által rendszeresített közbeszerzési, munkaügyi, pályázati tájékoztató képzések, a Rectori Hivatal Pályázati és Innovációs Központjának inno-

vációval, K+F tevékenységgel, szellemi tulajdonkezeléssel kapcsolatos képzései, a Rektori Hivatal Oktatási Igazgatóságának tanulmányi előadók részére szervezett tájékoztató képzései). A források szűkös kezei között a legtöbb szervezeti egységünk tanulmányi szerződésük megkötésével biztosította a közalkalmazottak szakmai fejlődését.

1.4.5.4 Belső karriermenedzsmet eszközök értékelése

A belső karriermenedzsmet alapvetően az oktatói (kutatói) előmenetelre fókuszál: a fokozattal rendelkező, a szakmai karrier mind magasabb szintjén lévő oktatók, kutatók számára kötelezettségként írja elő a Foglalkoztatási Követelményrendszer a pályakezdő, illetve a karrierjük korábbi szakaszában járó oktatók, kutatók fejlődésének segítését, önállóodásuk támogatását. E kötelezettség teljesítése a közalkalmazotti minősítés egyik meghatározó szempontja, és mint ilyen a karrierben való továbblépésnek (különösen a professzori kinevezésnek) is feltétele. E karriermenedzsmet eszközök alapvetően már a doktori, sőt egyes esetekben a mesterképzésben megjelennek, elsősorban a kutatásokba bevonva a tehetséges hallgatókat, ezáltal indítva el őket az oktató, tudományos pályán. Ugyanakkor a piaci összehasonlításban teljesen versenyképtelen bérezés, még a pályázatokba, megrendelésre végzett kutatási feladatokba bevonással történő kiegészítő juttatásokkal sem képes kizárni a piac elszívó hatását. A nem oktató-kutató munkatársak esetében a tehetséggondozás, a kollégák továbbképzésének támogatása, továbbá annak biztosítása, hogy magukat alacsonyabb vezetői beosztásban kipróbálhassák, az az eszköz, amellyel a karrierépítéshez az Egyetem hozzá tud járulni.

1.4.6 Intézményi szolgáltatások értékelése

Az ELTE Hallgatói Karrier- és Szolgáltató Központja 2007 októberében jött létre. Az Egyetem vezetése az Egyetemi Hallgatói Önkormányzattal egyetértésben kiemelten fontosnak tartja, hogy szervezeti egységként Hallgatói Karrier- és Szolgáltató Központ működjön. A Karrierközpont elsődleges célja, hogy az egyetem hallgatóinak személyes karrierépítését, munkaerő-piaci elhelyezkedését – az egyetem képzéseit kiegészítve – előkészítse, támogassa. A Karrierközpont céljai elérése érdekében folyamatos kapcsolatot tart fenn a munkaerőpiac szereplőivel, különösen azokon a területeken, amelyek az ELTE-n végzett diplomások esetében relevánsak lehetnek. A Karrierközpont vizsgálja a végzetek elhelyezkedését, felméri a végzetek, illetve a munkaerőpiac felmerülő igényeit, azokról az ELTE felé visszacsatolást nyújt, annak érdekében, hogy az ELTE-s diploma munkaerő-piaci értéke növekedhessen. A központ tevékenységi köre folyamatosan bővül. A karrierközpont segítséget tud nyújtani abban, hogy a hallgatók megszervezhessék mind az egyetemi, mind a későbbi életüket: tanácsadással, szakmai támogatással, tréningekkel, szakmai gyakorlatok szervezésével és egyéb szolgáltatások szervezésével nyújt számukra támogatást. A Karrierközpont az ELTE Egyetemi Szolgáltatásszervező Kft.-vel közösen működteti az ELTE PLUSZ hallgatói kedvezményrendszer programját, amely további lehetőségeket nyújt hallgatóink számára.

Az Életvezetési Diáktanácsadó a Kortárs Segítő Csoporttal (pszichológus hallgatók, létszámuk 30-35 fő) együttműködve, szakmai se-

gítséget nyújt tanulmányi, beilleszkedési és életvezetési problémák, továbbá pszichés zavarok megoldásában az ELTE valamennyi Karán tanuló hallgatók számára. A szolgáltatásokat igénybe vehetik a hallgatók interneten keresztül vagy személyesen is. A hallgatóval való foglalkozás 4-5 alkalomtól 10-15 alkalomig tarthat a problémától függően.

A Pedagógikum eLearning keretrendszere a tanulásban akadályozott hallgatói igényeket is képes kiszolgálni. A szakcsoport fejlesztésének eredményeként az egyetem összes karának biztosít eLearning szolgáltatásokat. A 29 különböző on-line tevékenységmodul között éppúgy megtalálható a podcasting, mint a hallgatói munka komplex értékelését segítő on-line e-portfólió. A keretrendszer teret enged olyan web 2.0 alapú tevékenységeknek is, mint például a Wikipédia vagy a blog.

A Pedagógiai és Pszichológiai Kar és az ELTE PPK HÖK egyike az országban működő közel 300 tehetségpontnak. A Kari TDK és az Illyés Sándor szakkollégium tevékenységében központi szerepet kap a tehetségek kibontakoztatásának támogatása. A tehetségpontok között a PPK sajátossága, hogy jelen van a felnőttoktatási szakértelem is, amely lehetőséget biztosít a felnőttkori tehetség felismerésére és gondozására kiterjedő munkára is. A Hallgatói Önkormányzat demonstrátori, tudományos, kulturális és sportosztályok kiírásával, hallgatói tudományos folyóiratban való publikációs lehetőséggel, szakmai csoportokban való együttműködési lehetőségekkel, rendezvények szervezésével biztosít sokoldalú lehetőséget a tehetségek kibontakoztatására.

A speciális helyzetű – fogyatékos-, szociálisan hátrányos helyzetű – hallgatók számára az oktatás lehetőségéhez való hozzáférést, a korábbi hiányosságok pótlását, azaz a felzárkózást és az eredményes, sikeres tanulást egyaránt jelentős mértékben támogathatja az elektronikus tanulási környezet hatékony alkalmazása. Ennek fizikai és technikai feltételeit a karok folyamatosan fejlesztik.

Speciális szükségletű, regisztrált hallgatói számára, többek között, az alábbi szolgáltatásokat nyújtja az Egyetem:

- **órai jegyzetek, tankönyvek soron kívüli elérhetővé tétele fogyatékos hallgatók számára;**
- **speciális vizsgáztatási körülmények biztosítása (vak, gyengénlátó hallgatók számára szóbeli vizsga, tesztlapok esetén nagyobb betűmérettel nyomtatott dokumentáció stb.);**
- **személyi segítségnyújtás (ezt abban az esetben lehet az egyetemen igénybe venni, ha az elérhető szociális szolgáltatások nem tudják vállalni a segítségnyújtást);**
- **különórák, felzárkóztató, felkészítő órák biztosítása;**
- **a tanulmányi ügyekkel és az egyetemi élettel kapcsolatos problémás ügyekben közvetítés, segítségnyújtás;**
- **életvezetési tanácsadás.**

Az esélyegyenlőség érvényesülésének egyik fő követelménye, hogy a fogyatékos egyetemi polgárok igénybe tudják venni az egyetem által nyújtott szolgáltatásokat. Ennek elengedhetetlen feltétele az épület, a helyiségek és a szolgáltatások akadálymentessége, aminek az egyetem épületei csak részben felelnek meg.

A hallgatók a rendelkezésre álló számítógépes laborokban megfelelő hálózati és szerver-háttérrel, korszerű körülmények között ké-

szülhetnek órai feladataikra. A karok könyvtáraiban is üzemelnek nyilvános használatú számítógépek, amelyeken könyvtári anyagok, könyvtárközi adatbázisok, folyóiratok, egyéb szakmai anyagok, szakdolgozatok olvashatók. Az Egyetem központi fejlesztésének eredményeként a campusok ingyenesen használható wifi hálózattal rendelkeznek.

Az ELTE 2007-ben indította el Alumni (öregdiák) programját, amely az egyetemen végzett hallgatók számára biztosít programokat, segítséget nyújt évfolyamtalálkozók, nyugdíjastalálkozók szervezésében. Részből központi (egyetemi), részből kari szinten szervezett alumni programokon (koncertek, tudományos és sportrendezvények, találkozók) vehetnek részt egykori hallgatóink.

Az egyetem 7 kollégiumi épülete-épületegyüttese (Ajtósi Dürer sori Kollégium, Damjanich utcai Kollégium, Kerekes utcai Kollégium, Körösi Csoma Sándor Kollégium, Nagytétényi úti Kollégium, Nándorfejérvári úti Kollégium és Vezér úti Kollégium) biztosítja a nem budapesti hallgatók egy részének az elhelyezését. A kollégiumok – különböző helyi és technikai lehetőségekkel – nemcsak szállást, hanem tanulási, sportolási lehetőségeket is biztosítanak.

Mivel az egyetem nem egységes campusként működik, hanem Budapest különböző helyein, így a karok könyvtárai is az éppen adott épületek lehetőségei szerint különböznek. Van ahol a szűkösség a jellemző, másutt pedig a megfelelő tér. A kari könyvtárak speciális gyűjteményi, adatbázisai mellett az Egyetemi Könyvtár elégti ki széles körben az igényeket. Ugyanakkor az Egyetemi Könyvtár épülete, a jelenlegi szerkezetében, nem alkalmas arra, hogy korszerű kiszolgálást biztosítson a könyvtárhasználók számára. Kevés az olvasói tér. Miközben egyre növekedik a kölcsönzések és helyben használatok száma, a meglévő terek esztétikailag kifogásolhatóak, rossz elrendezésűek, a bútorok elavultak. A raktári elrendezés és a raktárak belső szerkezete miatt a kiszolgálás lassú, a dokumentumokhoz való hozzáférés nehézkes. Az olvasói terek nincsenek klimatizálva. Nem felelnek meg annak az újonnan jelentkező igénynek sem, hogy tanuló kiscsoportoknak helyet biztosítsunk. Kevés az olvasók számára hozzáférhető számítógép, nehezen megoldható, költségigényes a bővítés is. Folyamatosan fejleszteni kell az új szolgáltatásokhoz, és a tudományos teljesítményt növelő tevékenységekhez szükséges tárhely-kapacitásunkat, a szolgáltatások elérését megkönnyítő szoftvereket és alkalmazásokat.

Az ELTE PPK Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézete nem csak a saját karon tanuló diákoknak nyújt fejlődési lehetőséget szervezett keretek között sportolási és testkulturális területen is, hanem a teljes egyetemi diákság részére. Felkészült oktatókkal, széles palettán kínált foglalkozásokkal, több helyszínen teremt lehetőséget arra, hogy bekapcsolódjanak valamilyen mozgásforma megtanulásába, rendszeres gyakorlásába. Az általános testnevelés című tárgyat a kötelező testnevelés eltörlésekor vezették be az ELTE-n, ellátása a Kar Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézetének a feladata. Az EHÖK sportösztöndíjas rendszerére támaszkodva az egyesült ELTE SE és BEAC szakosztályok megsekszorozhatják a regisztrált tömeg- és versenysportolók számát, akik egyre jelentősebb versenyeredményeket érhetnek el. Az ELTE PPK-val együttműködésben, általános

testnevelés kurzusként is meghirdetett edzések is bővítették a sportolási lehetőségek számát.

Mivel az épületeink jelentős része nem a jelenlegi hallgatói számra tekintettel épült, campusonként eltérő a közösségi terek és az étkeztetés helyzete. A két említett szolgáltatás közül jelenleg a közösségi terek vonatkozásában rosszabb a helyzet.

I.5. AZ INTÉZMÉNY VERSENYTÁRSELEMZÉSE

Az ELTE képzési és tudományos kapacitásai, eredményei és fejlesztési potenciálja alapján is kiemelkedik a hazai felsőoktatási versenytársak közül, a nemzetközi felsőoktatási és tudományos versenytérben pedig értelemszerűen a legjobb eredményt elérő magyar intézmény, ami az európai középmezőben, valamint a kelet-európai élményben pozícionálja.

A tudományos teljesítmény tekintetében a 2009-es kutatóegyetemi címpályázat összegzése is mutatta, hogy az ELTE kiemelkedik az intézmények közül. A legtöbb doktori program, mesterképzés, tudományos minősítéssel rendelkező oktató-kutató, akadémiai tag az ELTE-n található. Mindezt visszaigazolják a hazai egyetemi rangsorok is. Ezekben a rangsorok megjelenése óta az ELTE vezeti a listákat, mind a hallgatói minőség, mind az oktatói kiválóság, mind a hallgatók választásai alapján. Kari bontásokban tekintve az abszolút rangsorokban az ELTE BTK folyamatosan listavezető, de a szakterületi összehasonlításokban az ELTE-karok vezetik a rangsorokat. Az újabb rangsorok is azt mutatják, hogy az ELTE kiválósági jellege orientálja a továbbtanulókat is. Például a legmagasabb pontszámot elért hallgatók intézményválasztásait elemezve a következő képet kapjuk:

Mindezen adatok alapján nem meglepő, hogy a nemzetközi összehasonlításokban a magyar intézmények közül az ELTE-t találjuk a legjobb pozíciókban.

Az ARWU 500-as rangsorában a kezdetektől fogva érdemben két magyar egyetem tudott megjelenni: az Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Szegedi Tudományegyetem. Az utóbbi években a pozíciójuk összességében és egymáshoz képest is változatlan. A QS 2011-es rangsorában magyarként szintén ez a két kutatóegyetem szerepel, közülük az ELTE jellemzően eggyel jobb tömbben helyezkedik el. A legfrissebb elemzésben e két intézmény hátrább került, az első ötszázban megjelent viszont a Közép-Európai Egyetem (CEU) is, ráadásul a magyar intézmények közül a legjobb helyezést elérve. A Leiden European Ranking listáján az Eötvös Loránd Tudományegyetemet követi a Debreceni Egyetem és a Semmelweis Egyetem, az egymáshoz képesti különbségek azonban nem jelentősek. A legjobb 250 között van még a Szegedi Tudományegyetem, és 2008-ban még a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem is. Az indikátorok itt is a tudományos publikációs tevékenységre (a cikkek mennyiségére és idézettségére) érzékenyek, s ez a magyar intézmények esetében is a már ismert összefüggésre vezet: ezek a mutatók az orvosi és természettudományi kutatóegyetemeknek

kedveznek, a műszaki képzést nyújtóknak viszont nem, az ott megfigyelhető jellemzően alacsonyabb idézettség miatt. A helyzet a leideniek módszertani váltása után jelentősen megváltozott: 2011-12-ben már csak két magyar egyetemet rangsorolnak.

A HEEACT rangsorában, ami ugyancsak a publikációs aktivitáson alapul, két intézmény kapott helyet, az ELTE és a Semmelweis Egyetem. Pozíciójuk a rangsor 2007-es indulásához képest 2010-ben nem volt rosszabb, de a 2008-2009-es érdemi előrelépéshez viszonyítva (akkor a 431. 415. helyet kapták) rosszabbodott. A SCIMAGO rangsorban elfoglalt pozíciók rangsorszáma alacsonyabb, mint a többiekénél, ami annak köszönhető, hogy itt a felsőoktatási intézmények mellett egészségügyi, kormányzati, vállalati és egyéb kutatóintézményeket is bevonnak a rangsorolásba. A magyar intézmények egymáshoz, és a korábbi évhez képest elfoglalt helye azonban így is látható, a lista élén, hogy itt öt magyar intézmény is megtalálható, így jobb összehasonlítást tesz lehetővé országunkon belül is. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem vezető pozíciója a három év alatt állandó, az egymáshoz képesti viszonyok nagyrészt stabilak. A tendencia azonban negatív, hiszen valamennyi egyetemünk egyre lejjebb kerül a listán, két év alatt akár 100 hellyel is (ehhez az is hozzájárul, hogy maguk az indikátorok is változtak).

Pusztán gondolat kísérlet, de a közös történelmi múlt és komplementer képzési-kutatási struktúra miatt nem légből kapott számítás az ELTE és a Semmelweis Egyetem adatait együtt számítva modellezni a rangsor-helyezésük alakulását. Ha csupán a publikációk számának alakulását tekintjük, azt láthatjuk, hogy a két egyetem együttes teljesítménye az európai intézmények között a 100. hely, a globális összehasonlításban a 250. hely körül jelenne meg, míg a SCIMAGO-nál a 320. körül.

A webes jelenlét alapján rangsoroló Webometrics listájában az első 500 intézmény között korábban a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, az Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Szegei Tudományegyetem kapott figyelmet. 2012 januárjában azonban a Debreceni Egyetem is az első 500 közé került, míg Szeged lentebbre csúszott. Jellemző az is, hogy mely rangsorban nem szerepelnek magyar intézmények. Ilyen a THE, amely a legjobb egyetemek listáját csak a 200-adik helyig jeleníti meg. A világgazdasági topmenedzsment sem Magyarországról érkezik: bár a globális nagyvállalatok rekrutációja is nemzetközi, illúzió volna azt várni, hogy az elsősorban angolszász, illetve a legfejlettebb országokból irányított multik legfelső vezetői magyarok lesznek. Így a MINES rangsor sem tartalmaz magyar intézményt.

A nemzetközi rangsorok egy része szakterületekre lebontva is készít kiválósági listát. A QS rangsoraiban az Eötvös Loránd Tudományegyetem minden területen bekerült már a legjobb egyetemek közé. Itt a természettudományok, valamint a művészetek és bölcsészettudományok területén ér el jó pozíciót, bár az utóbbi esetében 2011-ben nem szerepel a legjobbak között. A Szegei Tudományegyetem

is főként a természettudományokban került fel a listára, néhol kissé elmaradva az ELTE-től. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem az utóbbi két évben a műszaki és informatikai terület mellett a természettudományokban is bekerült a legjobbak közé, ebben az évben a QS már kibővített 500-as listát mutatott be. Ugyancsak megjelent a Közép-Európai Egyetem, saját képzési területein bekerült a legjobb 300-400 felsőoktatási intézmény közé. A HEEACT orvos- és természettudományi intézményeinek kedvező rangsorában az Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Semmelweis Egyetem néhány szakterületen a legjobbak közé sorolható. Az ELTE a természettudományokban, azon belül 2010-ben a fizika és a matematika területén nyújtott jó teljesítményt a rangsor mérési szerint, az SE pedig 2008-ban az orvostudományi területen került a 289. helyre. A SCIMAGO 2010-ben készített szakterületi rangsort, amelyben öt magyar felsőoktatási intézmény eredményei szerepelnek. Egészségtudományokban a Semmelweis Egyetem 259. globális helyezése kiemelkedő, és az élettudományok területén is a legjobb helyen szerepel a magyar intézmények között. A számok tükrözik az egyetemek profilját is, az egymáshoz képesti elhelyezkedésükben szerepet játszik az adott terület egyetemen belüli relatív súlya is, ennek megfelelően a BME az egészségtudományok, a SE pedig a társadalom- és bölcsészettudományok területén nem ért el helyezést a rangsorban, az ELTE a fizikai (természet-)tudományokban erősebb, a Debreceni Egyetem pedig az élettudományokban érte el a legjobb pozíciót.

Az egyes rangsor-helyezéseknél sokkal informatívabb az az összkép, ami kibontakozik az egyes rankingek indikátorainak vizsgálatából a magyar felsőoktatási teljesítményről. Négy dimenzióba (publikációs teljesítmény, publikációs minőség, oktatói állomány, reputáció) rendezve az értékelési szempontokat, azt látjuk, hogy a legkevésbé a reputációs versenyben van esélyünk, a nemzetközi panelekben megkérdezett szakemberek alig említenek magyar egyetemet. Ez nem feltétlenül értékmérő a szakmai teljesítményre nézve, nemzetközi számontartottságunkról azonban realisabb képet ad, mint a hazai közvélekedés. Ez kissé meglepő vonatkozás, hiszen a Leiden Rankingben mért nemzetközi együttműködésben született publikációk aránya magas, az ELTE esetében 52%, a Szegei Egyetemenél 47%, ami a globális összehasonlításban az előbbinél a 38., az utóbbinál a 87. Ugyanakkor egyetemünk mégis bezárkózottnak tűnnek, hiszen külföldi kiválóságok csak elvétve vannak jelen az oktatásban, kutatásban. Mindezt lehet természetesen pénzügyi okokkal magyarázni, azonban végső soron intézményi-egyéni döntések, stratégiák kérdése, hogy a hazai „akadémiai teljes foglalkoztatottságnak” adunk prioritást, vagy a belföldi versenyt fokozó, a nemzetközi versenyképességet erősítő személyi politikát követünk. Publikációink mennyisége kismértékben növekedett az elmúlt években, azonban a nagyvilág teljes tudományos publikációs aktivitásán belül arányuk csökken. A minőségi (magas impaktfaktorú) megjelenések és az idézettség területén is általában számszerű javulást tapasztalhatunk, de az arányokat tekintve ebben is romlik a pozíciónk. A publikációs eredményességünk azonban igen bizonytalan státuszú, hiszen – ahogyan a Leiden Ranking indikátorelemzése mutatja – viszonylag alacsony azon publikációk száma, ame-

lyek az elért pozíciót biztosítják, tehát ha valamiért ezek bázisa kiesik (megszűnik a kutatócsoport, távozik vagy éppen más területtel kezd el foglalkozni a kutató), hirtelen jelentősen romlanak a mérőszámok.

A globális összevetések persze félrevezetőek, hiszen a magyar egyetemeket nyilván ésszerűtlen a vezető amerikai vagy angol intézményekhez mérni. Inkább azokkal érdemes összehasonlítani magunkat,

amelyek a nemzetközi felsőoktatási-tudományos piacon társadalmi-történeti beágyazódásuk illetve regionális elhelyezkedésük miatt érdemben versenytársaink. Pusztán a rangsorhelyezéseket tekintve a nemzetközi rangsorokban két leginkább számon tartott magyar egyetem az osztrák és finn él-egyetemet követő csoportban, de egyértelműen a cseh és lengyel elit mögött található.

Rangsorokban elfoglalt hely

UNIVERSITY	COUNTRY	ARWU 2011	Leiden 2011	SCIMAGO 2011	HEEACT 2010	THE 2011	QS 2011	Mines 2011
University of Helsinki	Finland	74	58	140	47	91	89	120
University of Vienna	Austria	151-200	175	338	184	139	155	466
Charles University	Czech Republic	201-300	139	132	226		276	
Jagiellonian University	Poland	301-400	297	363	343		393	
University of Warsaw	Poland	301-400	347	490	409		401-450	
Eötvös Loránd University	Hungary	301-400	484	729	498		501-550	
Univeristy of Szeged	Hungary	301-400	488	725			551-600	
University of Graz	Austria	301-400		940	397			
University of Ljubljana	Slovenia	401-500	237	306	414		551-600	
University of Zagreb	Croatia	401-500	268	330			501-550	
Vienna University of Technology	Austria	401-500	376	349	418		231	490
University of Trieste	Italy		427	605	313		451-500	19
Budapest University of Technology and Economics	Hungary			632				
Semmelweis University	Hungary			643				
Comenius University	Slovakia			757				
University of Debrecen	Hungary			798				
University of Maribor	Slovenia			970				
Slovak University of Technology	Slovakia			992				
Babes-Bolyai University	Romania			1020			601+	
Palacky University	Czech Republic			1069				
Sofia University	Bulgaria			1088				
University of Bucharest	Romania			1281			601+	
Central-European Univeristy	Hungary						372	

I.6. A GAZDASÁGI, TÁRSADALMI HATÁSOK ÉRTÉKELÉSE

1.6.1 A foglalkoztatási szerep értékelése

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem 2011. évi munkajogi létszáma összesen 4147,61 fő, amelyből 2781,64 fő oktatási-kutatási tevékenységet ellátó közalkalmazott, 1156,29 fő támogató közalkalmazott, illetve 209,68 fő hallgatói/doktorandusz szerződéssel rendelkező munkavállaló volt. A támogató közalkalmazottak közül 183,16 fő a Gazdasági és Műszaki Főigazgatóság, 57,22 fő a Rektori Hivatal, 11,21 fő a Rektori Titkárság, illetve 3,8 fő a Rektori Ellenőrzési Önálló Osztály személyi állományába tartozott. A foglalkoztatottak közül felsőfokú végzettséggel 3033,36 fő rendelkezik.

A Központi Statisztikai Hivatal 2012. február 24-én tette közzé a 2011. I-IV. negyedévről a „Létszám és kereset a nemzetgazdaságban” tájékoztatóját. Az ebben foglaltak alapján a közép-magyarországi régióban a teljes munkaidőben alkalmazásban állók átlagos havi bruttó keresete 254.300 forint volt. A budapesti székhelyű szervezeteknél alkalmazásban állók száma a 2011. évben 953 ezer fő, a havi bruttó átlagkereset 270.900 forint volt. A szellemi munkakörben foglalkoztatottak havi bruttó átlagkeresete 341.100 forint, illetve a fizikaiaké 160.900 forint volt.

A 2011. évben összesen 11.486.536 ezer forint bruttó jövedelem került kifizetésre, amelyből 9.739.394 ezer forint volt az illetmény, 1.747.141 ezer forint az egyéb jövedelem. A béren kívüli juttatások (étkezési hozzájárulás, munkáltatói önkéntes nyugdíjpénztári hozzájárulás) összege a 2011. évben 253.047 ezer forint.

A munkajogi létszámot alapul véve az átlagjövedelem a 2011. évben bruttó 230.786 forint/fő volt havonta az Eötvös Loránd Tudományegyetemen. A felsőfokú végzettségű közalkalmazottak havi átlagjövedelme 267.665 forint, a felsőfokú végzettséggel nem rendelkező dolgozók havi átlagjövedelme 130.317 forint volt a 2011. évben.

A 2011. évben az Eötvös Loránd Tudományegyetem foglalkoztatóként 3.489.574 ezer forint befizetési kötelezettséget teljesített.

A fentiekben foglaltak alapján megállapítható, hogy a budapesti székhelyű szervezeteknél foglalkoztatottak bruttó átlagkeresetéhez képest az Eötvös Loránd Tudományegyetemen a bruttó havi átlagkereset 40.114 forinttal alacsonyabb volt a 2011. évben. Az Egyetemen a felsőfokú végzettséggel rendelkezők havi bruttó átlagkeresete 73.435 forinttal volt kevesebb a budapesti székhelyű szervezeteknél szellemi munkakörben foglalkoztatottak bruttó havi átlagkereseténél.

1.6.2 A szolgáltatói, szállítói szerep értékelése

Az ELTE karai közül az Informatikai Kar rendelkezik kiemelkedő ipari kapcsolatrendszerrel. Az ipari partnerekkel való együttműködés az oktatás területén megjelenő kari szolgáltatásokra is kiterjed. Jó példa erre a Lufthansa Systems céggel kötött tanszéki szintű megállapodás, amelynek keretében „Funkcionális és párhuzamos programozási technológiák” témakörben a cég munkatársai számára tartottak a kar oktatói továbbképzést több héten keresztül. Az SAP

multinacionális vállalattal több évre visszatekintő szakmai kapcsolat alakult ki. Ennek eredményeként 2006 óta az ELTE-n működik az ELTE SAP Excellence Center, amely kompetencia és oktatási központként felelős az ELTE-n történő SAP oktatásokért, valamint több mint 10 felsőoktatási intézmény számára szolgált oktatási rendszert és nyújt oktatási támogatást. 2010 óta az ELTE tagja az SAP University Alliance Program (SAP UAP) nevű, egyetemeket összefogó, nemzetközi szervezetnek. A jövőben az SAP és az ELTE tovább mélyíti együttműködését, a két szervezet jelenleg egy stratégiai megállapodás előkészítésén dolgozik, amelynek keretében az ELTE az SAP UAP program magyar és régiós kompetencia központja lehet. Az együttműködés kiterjed az oktatás, tananyag-fejlesztés, képzők képzése, közös rendezvényszervezés területekre egyaránt.

A TÁMOP 4.1.2/A/2-10/1-2010-0011 INFOTÁRS, valamint TÁMOP-4.1.2.A/1-11/1-2011-0052 ELTE és PPKE informatikus tananyagfejlesztés projektek keretében oktatóink által kifejlesztésre kerülő tananyagokhoz az SAP és a Microsoft szakmai aktív feladatot vállalva nyújtanak segítséget. Társadalmi szempontból szinte felbecsülhetetlen annak a kutatócsoportnak a munkája, amelynek során a korlátozott képességű és ezért hátrányos helyzetű emberek számára speciális számítástechnikai eszközöket (pl.: fejejér) fejlesztenek ki és ezzel segítik őket bevezetni illetve visszavezetni a munka világába.

Érdemes megemlíteni még továbbá a Természettudományi Kart is, amely számos profitorientált cég számára végez kutatási és mérési szolgáltatást, de megbízóik között állami intézmények, hivatalok (minisztériumok, MEH stb.) is szerepelnek. Felkéréseket kapnak különböző tanulmányok, elemzések elkészítésére is. Kiemelendőnek tartjuk továbbá a környezetvédelemmel kapcsolatos megbízásokat is, például monitorozási feladatok végzésére kiemelt fontosságú területeken (Szigetköz, autópályák környéke stb.). Három év átlagában mintegy 160 millió Ft ilyen tevékenységből származó éves bevételt ért el a Kar. Ez körülbelül egy-tizede a pályázati forrásokból származó bevételünknek. A Bölcsészettudományi Kar számára jelentős megrendelést hoztak az autópálya-építések, ahol a régészeti feltárások elvégzésére kaptak megbízást.

1.6.3 A megrendelői szerep értékelése

Az ELTE Informatikai Kara az ELTE IKKK létrehozásával belépett azon gazdasági szereplők közé, akik a régióban a munkaadók oldalán is megjelentek. Az ELTE IKKK évente több fiatal kutatót foglalkoztat elsősorban – a feladatok jellegéből adódóan – rész munkaidőben vagy megbízási szerződések alapján. Az egyetemi szinten létrehozott ELTE-Soft Kutatás-fejlesztő Nonprofit Kft. – az ELTE IKKK gazdasági szerepét a régióban magasabb szintre emelve – már önálló gazdálkodást folytat, egyre bővülő tevékenységgel és növekvő munkaerő piaci szerepvállalással.

1.6.4 A másodlagos gazdasági hatások értékelése

Az ELTE Informatikai Karán tanul a legtöbb programtervező informatikus hallgató, számuk annyi, mint az összes többi ilyen képzést folytató intézmény együttes hallgatói létszáma ezen a szakon. Diplo-

mánk népszerű az informatikai piacon, itthon és külföldön egyaránt, végzett hallgatóink közül számosan nagyon hamar szakmai karrierjük csúcspontjára jutnak.

A Kar és az ELTE – bár fő vonzáskörzete a központ régió – sok hallgatót vonz az ország többi részéből is. (Teljes hallgatói létszámunknak mintegy 40%-át adják.) Ennek nyilvánvaló oka a lakosság és a gazdasági élet szereplőinek koncentrációja a fővárosban. Nehéz lenne megbecsülni, hogy a Karon, illetve az ELTE-n tanuló, vidéki hallgatók milyen másodlagos gazdasági hatást generálnak, de ez nyilván nem elhanyagolható. A hallgatóknak csak egy része nyer vagy keres kollégiumi elhelyezést, ami az albérletek kiadói számára jelent jó lehetőséget, az államnak pedig adóbevételt. A hallgatók, akár kollégiumban, akár albérletben laknak, fogyasztanak, interneteznek, közlekednek, szórakoznak stb., jelentős többletbevételt biztosítva a gazdaság szereplőinek.

1.6.5 A társadalmi mobilitási hatások értékelése

A társadalmi mobilitási hatásokat a jelentkezési és felvételi adatok elemzéséből ismerjük. Az intézmény hallgatói vonzáskörzetét leginkább Budapest és Pest megye jelenti, 2008 és 2011 között a felvetteknek átlagosan 52-53%-a érkezett ezekből a megyékből. A legnagyobb arányban a fővárosi lakosok vannak a felvettek között, átlagosan 35%-os aránnyal. Rajtuk kívül jelentősebb számban érkeznek a hallgatók Fejér megyéből (4,5% átlagosan) és Győr-Moson-Sopron megyéből (3,8% átlagosan). A legkevesebb hallgató jellemzően Baranya, Tolna és Csongrád megyéből érkezik (1,3% arányban.) A jelentkezők és a felvettek állandó lakhelyének arányaiban nem tapasztalható jelentős eltérés.

Hallgatóink és oktatóink jelentős részét továbbra is a főváros és vonzáskörzete fogja adni, azonban kiemelt tudományegyetem lévén fontos a jövőt illetően még teljesebb országos lefedettségre törekedni.

Az intézmény jövőbeli célja a hallgatói jelentkezések és felvettek számának megtartása. A hallgatók szociális helyzete a Gólyafelmérések adatainak elemzésével ismerhető meg. Ezek alapján látható, hogy az ELTE-re felvettek (a felmérés nem reprezentatív, a kitöltési arány általában 50%) átlagosan 45-50%-a esetében rendelkezik az édesanya felsőfokú (főiskola, egyetemi) végzettséggel, míg az édesapák esetében ez az arány 40-45%. Középfokú végzettséggel az édesanyáknak átlagosan 26-28%-a, még az édesapáknak 23-25%-a rendelkezik. Az általános iskolához kötődő végzettséggel az édesanyáknak mindössze 2-2,3%-a, az édesapáknak pedig 2,5%-a rendelkezik. Jelentős részben tehát magasan kvalifikált szülők gyermeki adják intézményünk hallgatóinak nagy részét, ennek az aránynak a megtartása képzési minőségünk záloga maradhat a jövőben is.

1.6.6 A társadalmi/gazdasági beágyazottság értékelése

E tekintetben is az Informatikai Kar helyzete emelhető ki az egyetem karai közül. A 2003-ban megalakult Kar sikeresen pályázott egy kooperációs kutatási és oktatási központ létesítésére és működtetésére (ELTE IKKK). Az ELTE IKKK külső munkatársait bevonták a pályázatban meghatározott feladatok megoldásába és az eredmények

hasznosításába az oktatásban (tudástranszfer). Az ELTE IKKK az első három éves pályázati szakaszát sikeresen lezárta, de most is folyamatosan működik. Az újabb pályázati fordulóban többek között az ELTE IKKK eredményei hasznosítására létrehozott ELTE-Soft Kutatás-fejlesztő Nonprofit Kft. ipari partnereinkkel újabb nagy összegű támogatást nyert el és eredményesen folytatja az ELTE IKKK-ban megkezdett munkát.

A velük együtt elnyert GVOP, KMOP pályázatok, illetve egyéb TÁMOP, TECH programok alkotják pályázati tevékenységünk gerincét. Ehhez járult hozzá néhány EU-s pályázat (FP7, Leonardo, Erasmus IP) és kisebb összegű hazai vagy kétoldalú pályázat (pl. OTKA, TÉT, OMAA, stb.). Az Informatikai Kar a társkarokkal (TTK, TáTK) is eredményesen pályázik.

Ennek egyik jó példája az a nagypályázat, amelynek eredményeként létrejött az e-Science Regionális Tudásközpont. Ezt a kutatóhelyet az IK a Természettudományi Karral közösen működteti és ennek eredményeként speciális határterületi feladatok jelentek meg mindkét karon.

Az ELTE IK és TáTK összefogásával elnyert TÁMOP-4.1.2.A/2-10/1 pályázat keretében 11 képzés (összesen 54 kreditértékű 21 modul) korszerű, digitális, illetve e-tanulást lehetővé tevő tananyaga jön létre a munkaerő-piaci és társadalmi kihívásokra válaszolva. A fejlesztések széles képzési palettát érintenek, a rövid ciklusú képzésektől a szakképzéseken át az egyetemi alap-, mester- és szakirányú továbbképzésekig. Az Informatikai Kar ipari kapcsolatai (szakmai gyakorlatok, kooperatív képzés, külső témavezetés, ipari partnerek bevonása az oktatásba, kutatás-fejlesztési projektek) intenzíven fejlődtek az elmúlt években, több tanszék is sikeresen alakított ki együttműködést az informatikai, illetve a térképész szakterületen a kutatás-fejlesztés területén aktív vállalatokkal. Modellértékű például az Ericsson Szoftvertechnológiai Laboratórium létrehozása az IK-n.

1.6.7 Az intézmény tudomány- és kultúrákövetítő szerepének értékelése

Az egyetem intézményének helye és szerepe a társadalmi struktúrán belül minden korban kötődik a tudomány és a kultúra disszeminációjához, azonban az utóbbi mértéke, súlya minden korban az aktuális igényekhez igazodik. A tudásalapú gazdaság és társadalom kialakítása idején a fő hangsúly a minél szélesebb körű párbeszédre helyeződik. Egyetemünk szerepének elemzéséhez érdemes kiemelni, hogy a tudomány- és kultúrákövetítő szerepét megelőzi a társadalom által létrehozott értékek (tudomány, kultúra) megtartása, ezek továbbfejlesztése, valamint az új tudományos és kulturális értékek létrehozása. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem társadalomformáló szerepét, illetve az ezt megalapozó tudományos és kulturális kisugárzást a következő alapok biztosítják:

- **Intézményrendszerünk szerepe: az általunk fenntartott és ápolott nemzetközi bilaterális és multilaterális kapcsolatrendszer; az általunk folytatott minőségi képzés és kutatás, amely formálja a hazai társadalmat; a hazai nyelv- és kultúra megismertetése a partneregyetemekkel; számtalan idegen nyelv- és**

kultúra oktatása, megismerése és bevonása a képzésekbe, kutatásokba; az általunk irányított és fejlesztett tudáscentrumok gondozása.

- Az Egyetemünkhöz kötődő személyek és csoportok (egyetemi polgárok: oktatók, kutatók, hallgatók, vendéghallgatók, dolgozók, alumnuszok) szerepe és kiemelten az ő multiplikátor-hatásuk.
- Egyetemünk szervezeti működése, kultúrája és az egyetemi polgárok szerepvállalása közvetlen példát ad a demokratikus értékek alkalmazására és hasznosítására.
- Az Egyetemünk által kezdeményezett és kivitelezett projektek szerepe: rendezvényeink és programjaink; versenyek és inspiráló pályázati kiírásaink; előadásaink; nemzetközi projektjeink.
- Egyetemünk történetének és műemlékeinek szerepe: mindkét elem kulturális kisugárzása alakította és alakítja hazánk történelmét és fővárosunk arculatát, működésünk helyszínein és azok környezetében egyaránt.

1.7. A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS SZEMPONTJAINAK ÉRTÉKELÉSE

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem elkötelezett a fenntartható fejlődés mellett és az ehhez szükséges változásokat aktívan elősegíti: a rendkívül széleskörű kutatási portfólió (természet-, bölcsészet, jog-, társadalomtudományi) eredményei és képzéseink (pl. humánökológus PhD, tanárképzés) nagymértékben hozzájárulnak a regionális és nemzetközi fejlesztési célok meghatározásához. Oktatóink és hallgatóink aktívan részt vesznek nemcsak az oktatásban, pályázati és tudományos aktivitásokban, hanem szemléletformáló akciók megvalósításában is (pl. az Ökoszeminárium projektjei). Egyetemünk szervezeti működése, kultúrája és az egyetemi polgárok szerepvállalása pedig közvetlen példát ad a hallgatóinknak és öregdiákjainknak a demokratikus értékek alkalmazására és hasznosítására. Ezen túl az ELTE vezetése nyitott további, a fenntartható fejlődést segítő programok aktív kidolgozásában.

A világban lejátszódó környezeti és társadalmi problémák megoldásához tudatos, a problémákat felismerő, összefüggésekben, rendszerekben gondolkodni képes, megoldásokat kereső és cselekedni tudó egyénekre és közösségekre van szükség. Ehhez helyzet-, szemlélet- és attitűdváltásra van szükség. Ebben komoly feladat hárul az értelmiségre, így a fenntarthatóság értékrendjének és cselekvési szükségleteinek közvetítésében az értelmiséget képző felsőoktatásra. Érzékelhető társadalmi elvárás és készlet is az Egyetem számára, hogy a fenntarthatóság szempontjai épüljenek be az Intézmény tevékenységébe minden téren: az oktatás/képzés, a kutatás-fejlesztés és a működtetés terén is. A kényszer, hogy piaci igényeknek is megfelelő, más felsőoktatási intézményekkel versengő képzéseket nyújtsunk, feltételezi, hogy legalább a más hasonló intézményekkel való összemérésben érvényesüljenek az ELTE-n is a fenntarthatóság szempontjai. Az Egyetem Szenátusa 2009 júniusában fogadta el az intézmény Fenntartható Fejlődés Stratégiáját, amelyben az egyik legfontosabb szempont, hogy kiemelten ösztönözzük a fenntartható fejlődéshez kapcsolódó tudományos kutatást. Lényegében az Egyetem minden szakterületén megtalálhatók azok a kutatási irányok, tevékenységek, a tudományos, pályázati aktivitás, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a fenntarthatósági célokhoz, amelyekre a témakörnek az Egyetem rangjához méltó színvonalú oktatására támaszkodhat. Ilyenek mindenképp a környezetudományi, humánökológiai, klimatológiai, földrajztudományi, szociológiai, szociálpolitikai, globális politológiai, filozófiai, nemzetközi összehasonlító kutatások. A fenntarthatósági cél sajátos, egyedi intézménye az Egyetem botanikus kertje, az ELTE Fűvészkert, valamint a Tatai Természetvédelmi Terület és Szabadtéri Geológiai Múzeum. Ez a kutatási háttér, valamint az Egyetem folyamatos aktív, véleményformáló jelenléte a fenntarthatósági célokat megfogalmazó testületekben, nemzetközi, országos és fővárosi fórumokon jelenti az Egyetem legátfogóbb hozzájárulását a fenntarthatóság céljainak megvalósulásához. Az Egyetem helyt ad a fenntartható fejlődés témakörével foglalkozó tudományos rendezvényeknek is. A kutatási kapcsolatokban erősítő a társadalmi partnerekkel, gazdálkodó egységekkel való együttműködés, a kutatási eredmények mielőbbi gyakorlati alkalmazásának érdekében. Az ELTE törekvése, hogy az Egyetem és a gazdasági szektor együttműködését ösztönző programokban a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos kutatások, fejlesztések megjelenjenek, támogatást élvezzenek. Az ELTE Bölcsészettudományi Karának vezetése 2009-ben fenntarthatósági koordinátort nevezett ki, hogy a Karmak a fenntartható fejlődés követelményeihez illeszkedő működése érdekében tevékenykedjék. A kari vezetőség az intézmény zöldebbé tételére egy komplex program kidolgozását tervezi, amelynek elemei közé tartozik a Trefort-kert parkosítása, a Trefort-kerti campus kerékpáros-barát intézményévé történő átalakítása, valamint a kari szelektív hulladékgyűjtés megvalósítása.

„Az Egyetemisták a Környezettudatos Szemléletért” kezdeményezés 2008 nyarán kezdődött el. Célja az aktív környezetvédelem, önkéntesek hálózatán alapul és az egyes emberekhez szeretne eljutni üzenetével: az egyéni felelősségvállalás és környezettudatos életmód alkalmazása a mindennapokban. Célcsoportja az ELTE-hallgatók köre, de szeretnék, ha üzenetükkel az ELTE-n dolgozókat, tanárokat is meg tudnák szólítani, támogatásukkal és részvételükkel egy olyan, környezetvédelmi akciókra és programokra alapozott kezdeményezést lehetne lebonyolítani, amely ha lépésekben is, de segít hozzájárulni a környezettudatos szemléletmód mindennapivá válásához. Négy hallgatói szervezet működik jelenleg együtt - az ELTE EHÖK, az ELTE TTK Hallgatói Alapítvány, az ELTE Környezettudományi Klub és a Vezér Hallgatói Egyesület -, amelyek az ELTE vezetőségének támogatásával elkezdték szervezni pl. a szelektív hulladékgyűjtést az egyes karokon és a kollégiumokban. Civil szakmai együttműködő partnereik között van jelenleg a Hulladék Munkaszövetség, a Magyar Madártani Egyesület, az Öko-Pack Kht, az Öko-Pannon Kht. és a Vedegetlet.

Az ELTE a közoktatás minden szintjén rendelkezik gyakorló intézményekkel az alábbiak szerint:

1.8. A SPECIÁLIS FELADATELLÁTÁS TELJESÍTMÉNYÉNEK ÉRTÉKELÉSE

Az ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium és Kollégium,

- ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Általános Iskola és Gyakorló Gimnázium,

- ELTE Trefort Ágoston Gyakorlóiskola,
- ELTE Gyakorló Általános Iskola és Középiskola,
- ELTE Bárczi Gusztáv Gyakorló Általános Iskola és Gyógypedagógiai Módszertani Központ,
- ELTE Gyakorló Óvoda,
- ELTE Speciális Gyakorló Óvoda és Korai Fejlesztő Módszertani Központ
- ELTE Gyakorló Gyógypedagógiai és Logopédiai szakszolgálat, Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Országos Gyógypedagógiai- Szakmai Szolgáltató Intézet

E közoktatási intézményeket Egyetemünk a pedagógusképzésben részt vevő hallgatók gyakorlati képzésével összefüggően, valamint közoktatási feladatok ellátása érdekében tartja fenn. A gyakorló intézmények kiemelkedő színvonalon látják el szakmai feladataikat, amit 3 középiskolánk (Apáczai, Radnóti, Trefort) esetén a felvételi-érettségi credmények, a jelentkezettek/felvettek aránya, a kompetenciamérések, valamint a tanulmányi versenyeken nyújtott kiemelkedő teljesítmények alapján készített országos rangsorokban elfoglalt hely is jeleznek.

Intézményünk nemzeti szolgálatát éppen a tanárképzés jeleníti meg leginkább: az ELTE-n folyik országosan a legszéleskörűbb pedagógusképzés. A tanári mesterképzési szak indításával a közoktatási intézményekben folyó gyakorlati képzés szerepe és volumene megnövekedett. A gyakorlatok egy részét az ELTE által fenntartott közoktatási intézményekben, más részét külső gyakorlólhelyeken végzik a hallgatók. Az ELTE közoktatási intézményeinek szorosabb kapcsolódása szervezeti változásokból is fakad: a Pedagógikum Központ létrehozásával és a pedagógusképzés egyetemi szintű testületeinek átalakításával az Egyetem szorosabb kapcsolatot teremtett a fenntartói feladatellátás és a pedagógusképzés szakmai szempontjai között.

A Központ létrehozásának egyik kiemelt célja volt az ELTE fenntartásában lévő közoktatási intézményekkel kapcsolatos fenntartói feladatok áthelyezése, hiszen ezáltal lehetővé vált, hogy az ELTE ezeket az intézményeket a pedagógusképzés valamennyi ELTE-n képviselt területével szakmai együttműködésbe állítsa.

1.9. AZ INTÉZMÉNY SZERVEZETI ÖNÁLLÓSÁGÁNAK ÉRTÉKELÉSE

Az ezredfordulóra a megnövekedett hallgatói létszám és a rendkívül széttagolttá vált felsőoktatási intézményhálózat kormányzati kezelésének eszközeként fogadta el az Országgyűlés a felsőoktatási intézményhálózat átalakításáról, továbbá a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény módosításáról szóló 1999. LII. törvényt. A törvény rögzítette az egyetemi besorolás feltételeit (pl. alkalmasság legalább két tudományágban, illetőleg képzési területen, legalább két szakon folytatott, legalább négyéves egyetemi alapképzésre és szakirányú továbbképzésre, tudományos kutatásra, doktori képzésre és doktori (PhD) fokozat odaítélésére). A kialakult feltételrendszer számos esetben indokoltta tette az integrációt, az ELTE azonban már ekkor is megfelelt a törvényi feltételeknek.

Az integrációs folyamatban előkészítés alatt állt az akkori Budapesti

Közgazdaságtudományi Egyetemen az integráció, amely végül megvalósult. Ugyanakkor kormányzati akarat volt arra, hogy a pedagógusképzés egy szegmense (a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, a Budapesti Tanítóképző Főiskola, az ELTE Tanárképző Főiskolai Kar) kerüljön egy intézménybe, ezáltal az ELTE mellett és ellenében egy Budapesti Pedagógiai Főiskola létesüljön. Ez a koncepció azonban nem számolt azzal, hogy a pedagógusképzés egyetemi és tudományos – pl. ELTE-n maradó – szegmense ebben az esetben elválna egymástól. Ezért a végső döntés ezt is figyelembe véve a fővárosi pedagógusképzés teljes integrációja volt egyetlen intézmény, az ELTE keretében. Azaz a felsőoktatási integráció folyamatában az Eötvös Loránd Tudományegyetem úgy vett részt, hogy nevének fenntartásával keretei közé befogadott két – a maga nemében kiváló – felsőoktatási intézményt, a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolát és a Budapesti Tanítóképző Főiskolát. E pozitív döntéssel a két főiskola maga is elhárította ez előbb vázolt alternatív lehetőséget.

Az integráció első három éve a szervezet összehangolására, a karok integrálódott intézmények működésének szakmai kiteljesedésére (óvóképzés hangsúlyosabbá válása, a gyógypedagógián belül a hangsúlyoknak a pedagógusképzésről a fogyatékoságtudományra helyezése) szolgált. Részben az integráció következményeként 2003-ra az ELTE a profiltisztítást, belső kari átszervezést tűzte ki célul és valószínűsítette meg. E folyamatban az Egyetemi Tanács kezdeményezte három új egyetemi kar (Informatikai Kar, a Pedagógiai és Pszichológiai Kar és a Társadalomtudományi Kar) létrehozását, valamint a Tanárképző Főiskolai Kar megszüntetését. Az itt folyó képzés azonban nem szűnt meg, azt – az adott szaktól függően – a Bölcsészettudományi Kar, a Természettudományi Kar, az Informatikai Kar és a Pedagógiai és Pszichológiai Kar vette át.

Az ELTE fejlődése, jövőbeni piaci pozíciója szempontjából fejlesztendő területként rögzítette a zömmel a közoktatás szellemi és szakember-szükségleteinek kielégítését szolgáló, a felnőttképzés, a harmonikus mentális fejlesztés és társadalmi beilleszkedés mind teljesebb spektrumára kiterjedő képzést és kutatást. Ez három kar (BGGYK, PPK, TÖK) fejlesztését helyezte fókuszba, amelyhez szervesen kapcsolódott az ELTE közoktatási intézményeinek tevékenysége. Ez szakmailag összefüggő, ám szervezetenként erősen tagolt szakterület volt, amelynek elsődleges felvevő piaca, a közoktatás igen jelentős változásokon ment és megy át. E terület egyensúlyának megtartásában és fejlesztési feladatainak megoldásában az érintett karok saját finanszírozásait kellett mozgósítani. Az előremutató szakmai célok és megoldások, és ezzel egyidejűleg a középtávon problematikus anyagi helyzet e szakmailag egybefüggő területen indokoltta tették, hogy munkaszervezés révén, és magában az oktató-kutató tevékenységet támogató apparátusban megtakarításokat érjen el az Egyetem, erőforrásokat allokáljon. Ezt szolgálta – a viszonyokat felkavaró radikalizmus nélkül – a magyar felsőoktatási gyakorlatban ismert „centrum”-hoz hasonló formaként a Pedagógikum Központ létrehozása az ELTE pedagógusképzési területén. Ez a konstrukció megőrizte a közvetlenül érintett, nagy és különböző hagyományokkal

rendelkező oktatási-kutatási részterületek kari különállását, ugyanakkor megszüntette a szakmai közeledés és a hivatali szervezet racionalizálása útjában álló akadályokat, és a pedagógusképzés terén erős közös érdekeltséget teremtett. A Pedagogikum Központ azonban az igazgatási, gazdálkodási szerepen túl a szakmai együttműködés hátterét is megszilárdította, ennek eredménye volt a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar és a Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar nevének megváltoztatásáról, nevükből a főiskolai jelző törléséről szóló határozat, amely azonban tartalmi jelentőségű következménnyel járva felgyorsította a két kar oktató-kutatói állományának minőségi fejlesztését (a fokozattal rendelkező oktatók számának jelentős növelését).

Az Egyetem mind fővárosi, mind pedig országos vonatkozásában kezdeményezője volt a felsőoktatási intézmények hálózatos együttműködésének. Ennek példája a 2003-ban alakított BÉTA kör (a BME és a Semmelweis Egyetem együttműködésével), amelynek célja: hogy az Európai Unió szervei előtt tudományos és kutatási tevékenységük során közösen léphessünk fel, képviselhetjük megfelelő módon, együtt és összehangolt tevékenységgel gondoskodjunk, az uniós pá-

lyázatokon egymást támogatva vegyünk részt. Az együttműködés eredményeként jelent meg 2011-ben a „Kutatásszervezés és innováció-menedzsment az egészség- és élettudományok területén” című könyv, amely hasznos ismeretanyagot nyújt a szakterület iránt érdeklődő kutatók, oktatók, hallgatók, vállalati és közigazgatási szakemberek számára. Szintén az ELTE kezdeményezte továbbá, hogy a legjobb 11 magyar egyetem a külföldi hallgatói piacon egységesen lépjen fel. Így az érintett egyetemek a költségeket csökkentve jelenhettek meg külföldi „egyetemi börzéken”. Az ELTE javasolta a kutatóegyetemek számára azt is, hogy hozzák létre közösen a Kutatóegyetemek Ligáját, amelyben a legkiválóbbak együttesen, tevékenységüket összehangolva jelenhetnek meg a hazai és a nemzetközi felsőoktatási piacon. Szorosabb együttműködés nem jött létre, de a kutatóegyetemi rektorok szintjén megvalósult a folyamatos és kölcsönös tájékoztatás, egyeztetett, közös fellépés néhány fontosabb felsőoktatási ügyben. Végezetül megemlítendő, hogy az ELTE tárgyalásokat kezdeményezett a BCE-vel, egy esetleges integráció megvalósítására, amelynek eredményeként az Intézményünkben folyó közgazdászok képzés jelentős megerősödése várható.

I. ÁLTALÁNOS STRATÉGIAI IRÁNYOK

Stratégiai terület	Stratégiai dilemma	Minimális vizsgálati szint	Stratégiai Opciók			
Oktatás	Az intézmény képzésterületi fókuszai: Idegennyelvű képzések	Természettudományi képzés	Fejlesztés			
		Informatikai képzés	Fejlesztés			
		Bölcsészettudományi képzés	Fejlesztés			
		Társadalomtudományi képzés	Fejlesztés			
	Az intézmény képzésterületi fókuszai Pedagógusképzés	Óvóképzés		Szinten tartás		
		Tanítóképzés	Fejlesztés			
		Gyógypedagógusképzés	Fejlesztés	Szinten tartás		
		Tanárképzés	Fejlesztés			
	Képzési szint fókusz	alapképzés		szinten tartás	Leépítés	
		mesterképzés	fejlesztés		leépítés	
		doktori képzés	fejlesztés			
	Tevékenységi hatókör	Intézmény			Országos	Nemzetközi
	Felnőttképzési aktivitás	Intézmény	Fejlesztés			
	Képzési kínálat kialakításának motivációja:	Intézmény		Hallgatói kereslet és munkapiaci igények		
Kutatás-Fejlesztés és Innováció	Tevékenység súlya az alaptevékenységekben	Intézmény	Fejlesztés			
	Intézményi szerep az innovációs láncban	Intézmény	Elsősorban tudományos kutatás, alapkutatás			
	Tevékenység kiemelt területei:	Természettudományok	Fejlesztés			
		bölcsészettudomány	Fejlesztés			

Stratégiai terület	Stratégiai dilemma	Minimális vizsgálati szint	Stratégiai Opciók			
		Informatika	Fejlesztés			
		Társadalomtudományok	Fejlesztés			
	Tevékenység hatóköre	Intézmény			Országos	Nemzetközi
Intézményirányítás	Belső működési struktúra átalakítása	Intézmény	Jelentős változásokat tervez*			
Szervezet önállóság	Integrációs törekvések	Intézmény		laza tematikus, vagy hálózatos együttműködést tervez	Intézményi szövetség kialakítását tervezi	Intézményi integrációt tervez
Gazdálkodás	Gazdálkodás stratégiája	Intézmény		Gazdálkodási egyensúlyra törekszik		
	Gazdálkodási egyensúly fenntartásának módja	Intézmény			inkább bevételnövelésre törekszik	
	Vállalkozási, szolgáltatási tevékenység intenzitása	Intézmény	Fejlesztés			
Humán erőforrás	Oktatók-kutatók státusza	Intézmény		Döntően főállású		
	Kapacitások fenntartása	Intézmény	Fejlesztés*			
	Oktatói-kutatói utánpótlás biztosítása	Intézmény			Döntően belső erőforrások biztosításával	
Infrastruktúra	Létesítménykapacitások fenntartása	Intézmény		Szinten tartás		
	Létesítménygazdálkodás	Intézmény	Jelentős változásokat tervez*	Nem tervez jelentős változásokat		
Kiválósági minősítésre való törekvés	Kiválósági minősítésre való törekvéshez szükséges intézményfejlesztés	Intézmény	Az intézmény kiemelt felsőoktatási intézmény minősítésre törekszik	Az intézmény kutatóegyetem minősítésre törekszik		

* Konkrét mértéke az integráció megvalósulásától függ

2. STRATÉGIAI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA

A) **A nemzetközi pozíció erősítése** (ennek keretében a fontosabb részcélok):

- a nemzetközi szervezetekben meghatározó szerep vállalása
- nemzetközi pályázati tevékenység erősítése, pályázati ügynökség létrehozása
- idegennyelvű képzések növelése (a képzésbe bevont külföldi hallgatók számának növelése)
- a nemzetközi hallgatói és oktatói csereprogramokban való részvétel növelése (Erasmus illetve bi- és multilaterális kapcsolatokban)
- a nemzetközi képzések reklámjának erősítése (új formák a külföldi hallgatók toborzásában)
- külföldi publikációs output növelése
- a határon túli magyar nyelvű képzések patronálása (Különösképp: közös mesterképzések a Sapientiaival. Ez a célkitűzés a „B” pontnak is lényeges része.)
- az ún. nemzetiségi és kis nyelvi szakok megőrzése (Ez a célkitűzés a „B” pontnak is lényeges része)

B) **A nemzeti, nyelvi kultúra képzésének megőrzése** (ennek keretében a fontosabb részcélok):

- nemzeti tudományok művelése
- a határon túli magyar nyelvű képzések patronálása (Ez a célkitűzés az „A” pontnak is lényeges része)
- az ún. nemzetiségi és kis nyelvi szakok megőrzése (Ez a célkitűzés az „A” pontnak is lényeges része)

- a pedagógusképzés átalakítása, súlyának megfelelő gondozása
- a pedagógusképzéshez kapcsolódó közoktatási intézményrendszerünk fenntartása
- a tehetséggondozás további, új szerkezeti elemeinek kiépítése

C) **Az egyetem szervezeti rendszerének átalakítása** (ennek keretében a fontosabb részcélok):

- 5 képzési/kutatási fejlesztési központ: (a.) élettudományok (b.) há-
lózatkutatás (c.) nemzeti tudományok (d.) jog-, közgazdaság- és tár-
sadalomtudományi, illetve (e.) pedagógia) kialakítása
- közgazdaságtudomány területén profilbővítés (integráció lehetősége
a tárgyalások függvényében)
- társ egyetemekkel való együttműködés szervezeti erősítése
- pályázati- kutatási menedzsment fejlesztése
- a nemzetközi kapcsolatok menedzsmentjének fejlesztése
- az egyetem működési struktúrájának átvizsgálása, átszervezése, a pár-
huzamosságok kiiktatása

D) **A hallgatói szolgáltatások növelése** (ennek keretében a fontosabb részcélok):

- a munkaerőpiaci igények felmérése, a hallgatók felkészítése a piaci
elvárásokra
- az élethosszig tartó tanulás (LLL) támogatása (felnőtt- és tovább-
képzések, állandósított karriermenedzsment)
- a külföldi hallgatók számára Nemzetközi iroda létrehozása (Ez a cél-
kitűzés az „A” pontnak is lényeges része)
- a sport és a kultúra területén a hallgatói szolgáltatások bővítése